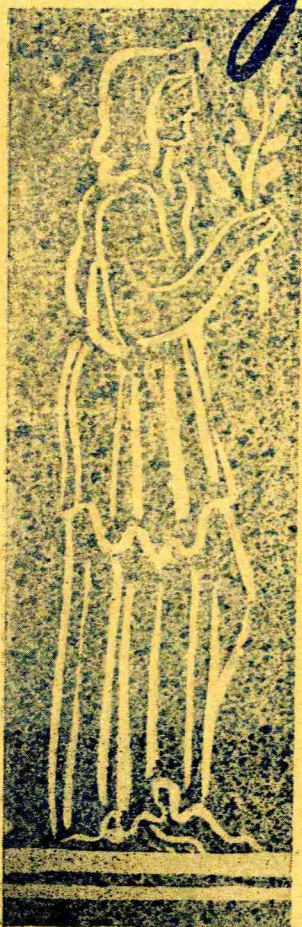


Θεσσαικὴ γράφει



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 1) Ὁ Χωρικὸς - Ποίημα Ρώμου Φιλλύρα.
- 2) Πάλη στὸν Κάμπο - Διήγημα Φώτου Γιοφύλλη.
- 3) Θεσσαλία - Ποίημα Ἀγγέλου Σικελιανοῦ.
- 4) Σκίτσα τῆς Νουβίας - Gaston Zananiri.
- 5) Τὸ Τραγοῦδι - Ποίημα Σωτ. Σκίπη.
- 6) Λὲς νὰ ἦταν Περιγητέσσα ; - Διήγημα Π. Πατρινοῦ.
- 7) Τὸ Θεῖο γυαλί - Ποίημα Ν. Προεστοπούλου.
- 8) Ἡ ἀδελφὴ Γιολάνδα - Πρόζα Τάκη Δόξα.
- 9) Τὸ Μῦθο τοῦ Πανὸς - Ποίημα Χ. Τσαπάλα.
- 10) Εἰρήνη ὑμῖν - Πασχαλινὸ - Π. Πατρινοῦ.
- 11) Λαογραφικὰ Ἀνάλεκτα - Γιάννη Μαμάκη.
- 12) Τρεῖς - Διήγημα Κατίνας Σιδερεῆ.
- 13) Ὁ Καλλιτέχνης Γεράσιμος Δαφνόπουλος.
- 14) Παραστρατημένη - Ποίημα Π. Ξένου.
- 15) Ἀρχαῖα Θεσσαλικά Νομίσματα - Κ. Οἰκονομάκη.
- 16) Ἡ Παρθενογένεση - Ἐπιστημονικὸ - Ἀν. Καίτη.
- 17) Τουριστικὴ κίνηση στὴ Λάρισα - Φυσιολάτρη.
- 18) Ἡ Πνευματικὴ - Καλλιτεχνικὴ Κίνησή.
- 19) Βιβλιοκρισίες - Ἐκδόσεις.
- 20) Ἀλληλογραφία κλ.τ. κλπ.

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ
ΟΜΙΛΟΥ ΔΙΑΝΘΟΥΜΕΝΩΝ
ΦΙΛΟΤΕΧΝΩΝ ΛΑΡΙΣΗΣ

ΤΕΝΧΟΣ

ΜΑΗΣ 1935

5

“ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,,

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ - ΤΕΧΝΕΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΣΤΗ ΛΑΡΙΣΑ ΑΠ' ΤΟΝ

«ΟΜΙΛΟ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ & ΦΙΛΟΤΕΧΝΩΝ ΛΑΡΙΣΗΣ»

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ: ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΧΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γραφεία: Στοά Παλάκα ἸΑριθ. 2

Διεύθυνση: «ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» Λάρισα

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: ἸΕτησία Δρ. 75 ἸΕξάμηνη Δρ. 40 ἸΑμερικῆς Δολ. 2 ἸΕξωτερικοῦ Γαλ. Φράγ. 30

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ: ἸΟλόκληρη σελίδα Δρ. 1000 τὸ χρόνο, τελευταία σελίδα Ἰεξωφύλλου Δρ. 2500,

ἠ Ἰλοιπές κατὰ συμφωνία

Καλλιτεχνική ἐπίβλεψη: κ. ΑΝΤ. ΝΙΚΟΥΛΗ

“Φ Λ Ο Γ Α,,

Μηνιαίο Φιλολογικό Περιοδικό

δημοιοργικῆς πρωτοπορείας

Διευθυντής Ἰύλης

κ. ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΙΑΣΙΟΣ

Γραφεία: Πειραιῶς 42β'

ἸΑ θ ἠ ν α

“ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΦΥΛΛΑ,,

Μηνιαίο Περιοδικό: Λογοτε-

χνία, ἸΑπιστήμες. Πολιτική.

ἸΕκλεκτοὶ Συνεργάτες του τῶν

Γραμμάτων καὶ τῆς Τέχνης.

Διευθυντής:

Ο ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΓΓΑΝΟΣ

Γραφεία: Καρόρη 13α'. - ἸΑθήναι

ΣΗΜ.—ἸΟλοι οἱ καλοὶ φίλοι ποῦ Ἰἐχτιμοῦν καὶ Ἰἀγαποῦν τῆ μεγάλῃ μας προσπάθεια, Ἰέχοντες Ἰὺτ' Ἰὸψει τοὺς τίς μεγάλες θυσίες στις Ἰὸποῖες Ἰὸποβαλλόμεστε, παρακαλοῦνται θερμὰ νὰ Ἰἐμβάσουν τις συνδρομές τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ:

ἸΗ μελέτη τοῦ κ. Δημ. Χατζηγιάννη «Εἰς τὸν ἸἸππόδρομον τῆς Λαρίσης» συνεχίζεται στο Ἰἐπόμενο τεῦχος.

‘ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,

ΜΗΝΙΑΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Χρόνος Α'. Τεύχος 5 | Λάρισα 1ῃ Μάη 1935 | Τιμὴ Δραχ. 8

Ο Χ Ω Ρ Ι Κ Ο Σ

Σοῦ ψαλμωδῶ τῆ πάναγνη κι' Ἰἀπλῆ εὐθύτητά σου,
τὴν Ἰἀθώτη ποῦ Ἰἀπανθεῖ στὴν ψυχικὴν Ἰἀσπράδα,
τὸ Ἰἀβίαστο αἸίστημα ποῦ κλει τὴν ἸἸλαρῆ θωριά σου,
τὴν εὐδοκία τῆς παντοχῆς στὴν αἸἰωνίαν ἀράδα.

Στοῦ λειβαδιοῦ σου, τὸ βαθὺ καὶ πράσινο χαράκι,
λουλούδιαζε Ἰὸ χειμῶνανθος κι' εὐώδιαζε ἠ Ἰἀλτέα,
κι' Ἰὸ μούστος τῶν Μεσόγειων Ἰἐφερνεν Ἰἐδῶ μεράκι,
μῦρον ἀπὸ τὸ Μαρκόπουλο κι' ἀπὸ τῆ Κερατέα.

ἸΑπὸ τὰ Σπάτα, ἀπ' τὸ ψηλὸ τὸ Λιόπεσι Ἰἐκινούσε,
μέσ' τὸ πρωὶ καὶ στο βάρυ τὸ μεσημέρι, μῦρο
Ἰὸλοφόρτωτο χυμούς—τῆς ζύμωσης κι' Ἰἀνοιούσε
τὰ Ἰὸλόπλατεια Ἰῤουθούνια μας, στ' Ἰἀέρι γύρω-γύρω.

Καὶ στῆ βαρειὰν ἀποθυμιά, ξανάσαιναν τὰ χεῖλη,
βαρειότατα ἀπ' τὸ μόσχο του, τοῦ μούστου, μέσ' τῆ λαύρα,
κάπου στο μάκρος Ἰἐχῶρα τριγύρναγαν οἱ μῦλοι,
κι' ἠ Ἰἀπόκαιρη λιγοθυμιά, Ἰἐφέρνε σ' Ἰὸργια μαῦρα.

11—5—1931 (ἸΑνέκδοτο)

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΛΥΡΑΣ

ΠΑΛΗ ΣΤΟΝ ΚΑΜΠΟ

του κ. ΦΩΤΟΥ ΓΙΟΦΥΛΛΗ

ΑΡΑΔΑΡΙΑ είναι στημένα τὰ τσαντίρια στο ἀπλωμα του κάμπου, ἀπέξ' ἀπ' τὴν Καρδίτσα. Ἦρθαν οἱ Γύφτοι γιὰ τὸ μεγάλο πανηγύρι. Φέρανε νὰ πουλήσουν μερικά παλιάλογα, πού τὰ χουν μεταμορφώση σὲ... ἀξετίμητα ἄτια! Κ' ἡ «κοσμικὴ κίνηση» γύρω στὰ τσαντίρια ἔχει πάρη μιὰ γραφικὴ ζωηρότητα. Παρέες ἐδῶ, παρές ἐκεῖ τὰ λένε, συζητᾶνε ἢ χωρατεύουνε. Ἡ γυναῖκες τριγυρίζουν καὶ κοιτάζουν. Τὰ παιδάκια μισόγυμνα καὶ βρωμερὰ χαμοσέρονται ἀπάνω στο χορτάρι. Καὶ κεί, πλάϊ σ' ἕνα ρυάκι, στή σειρά δεμένες πέντε ἀρκοῦδες, περπατοῦν μὲ νευρικότητα καὶ μ' ἕνα κωμικὸ περπάτημα γύρω στὰ παλούκια πού κρατοῦν τὴν ἀλυσίδα τῆς σκλαβιάς τους... Γυρίζουν, γυρίζουν οἱ κακόμοιρες... Κι' ὅσο τὶς κοιτᾶς τόσο σὲ κυριεύει ἀγωνία γιὰ τὴ σκλαβιά τους, γιὰ τὴν ἀνείπωτη νοσταλγία τους γιὰ τὰ λογωμένα βουνά...

* *

Σήμερα οἱ Γύφτοι ἔχουν πιὸ πολλὴ ζωηρότητα καὶ φαίνονται περισσότερο χαρούμενοι. Ζυγώνει πιά ἡ μέρα τοῦ πανηγυριοῦ. Τάχα τὰ κέρδη, πού λογαριάζουν νὰ πετύχουν στο πανηγύρι τοὺς δίνει τόση χαρά; Μπορεῖ ὅμως νὰ τοὺς κἀνη χαρούμενους κι' ὁ ὠραῖος καιρὸς, πού κάνει ὄλον τὸν κάμπο νὰ γελάη κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο καταπράσινος καὶ χνουδάτος...

Τὰ βώδια πέρα περνοῦν κι' αὐτὰ γιομάτα χαρά, τ' ἄλογα τρέχουν

ξεσέλωτα μέσα στὸν κάμπο, ἢ φύση ὅλη γελάει γύρω. Κ' οἱ λευκὲς κουνοῦν τὰ φύλλα τους σὰν νὰ χαμογελοῦν...

Τὴν ἴδια ὥρα οἱ Γύφτοι ἔχουν περικυκλώση ἕνα χοντρὸν ἄνθρωπο μὲ ρεπούμπλικα. Αὐτὸς δὲν εἶναι Γύφτος. Εἶναι Τρικκαλιώτης πού ἐμπορεῦεται ζῶα: ἄλογα, βώδια, γαϊδούρια καὶ τέτοια. Βέβαια εἶναι παλιὸς φίλος τῶν Γύφτων. Θᾶχουν κἀνη χωρὶς ἄλλο καὶ ἐμπόρια ἀλόγων μαζί. Μεταξὺ κατεργαρέων ὑπάρχει εἰλικρίνεια, ὅπως ξέρουμε. Ἀκόμη καὶ φιλία κ' ἐμπιστοσύνη,

Τοῦ λένε λοιπὸν τοῦ ζωεμπόρου πολλὰ οἱ Γύφτοι. Καὶ κείνος ἀκούει σοβαρὸς. Μιλοῦν καὶ νέοι καὶ γέροι καὶ ὁ Τρικκαλιώτης ἀκουρμένεται σιωπηλός. Ἐπειτα λέει:

—Πάει καλά.

Ἐνας γέρος μπαίνει στή μέση τοῦ κύκλου καὶ λέει:

—Ἐμπρὸς παιδιά!

Ὁ κύκλος ἀνοίγει, ἀνοίγει. Στὴν μέση ἕνα πλάτημα μένει ἀδειανό. Καὶ γύρω—γύρω οἱ Γύφτοι γέροι καὶ νέοι καὶ μικρὰ γυφτόπουλα στέκονται καὶ κοιτάζουν. Τὸ ἐνδιαφέρον κ' ἡ περιέργεια φαίνονται ζωηρὰ στὰ μαῦρα μάτια τους, πού λάμπουν... Καὶ σιγά—σιγά γύρω στὸν κύκλο τῶν Γύφτων μαζεύονται καὶ Καρδιτσιώτες, ἄντρες καὶ παιδιά. Ὅλοι τρέχουν μὲ περιέργεια.

Δυὸ μαυριδεροὶ νέοι βγαίνουν

στὴ μέση. Ἀντικρίζονται, χαμογελοῦν, ἐτοιμάζονται.

—Θὰ παλαίψουν! λένε οἱ θεατές.

* *

Ὁ ἕνας νέος εἶναι πιὸ γιομάτος, μὲ πλατεῖες πλάτες, μὲ χοντρά στήθια, μὲ ἀρκετὰ γιομάτο κορμί. Ὁ ἄλλος εἶναι λεπτότερος, μικρόσωμος, μὲ λιγνὸ κορμί. μὰ νευρικός, εὐκολοκίνητος, ὄλο νεῦρο...

Βγάζουν κ' οἱ δύο τὴν ἴδια στιγμή τὰ ποκάμισά τους καὶ μένουν μόνο μὲ τὰ παντελόνια τους. Κ' οἱ Γύφτοι γύρω ἀρχίζουν μὲ τὰ μάτια νὰ ξετιμώνουν τὴ δύναμη καθενοῦ. Κοιτάζουν τὸν πιὸ γιομάτον καὶ λογαριάζουν τὴ δύναμή του ἀπὸ τὰ μούσκηλα πού δένουν τὶς γραμμές τους μὲ τὴ παχειὰ σάρκα. Μὰ κοιτάζουν καὶ τὸν ἄλλον, τὸν λεπτότερον, πού τὰ μούσκηλά του φαίνονται γερά, σφιχτά, καλοδεμένα κι' ἄς εἶναι ἀδύνατος.

Τώρα, σύμφωνα μὲ τὴν ξετίμηση καθενὸς θεατῆ, οἱ γνώμες χωρίζονται. Ἄλλοι βρίσκουν πὼς θὰ νικήσῃ ὁ γιομάτος κι' ἄλλοι ὁ ἀδύνατος. Ἀρχίζουνε καὶ συζητήσεις. Μὰ ξαφνικὰ πέφτει σιωπὴ. Οἱ δύο νέοι ἄρχισαν νὰ παλεύουν...

Ἀρπάζονται ὀρθοί... Καθένας προσπαθεῖ νὰ νικήσῃ ἀγκαλιάζοντας τὸν ἀντίπαλο γιὰ νὰ τὸν τινάξῃ κάτω. Μὰ ἔτσι μπλέκονται πιὸ πολύ. Κι' ἀρχίζουν ὄλες οἱ περιέργες «λαβές» καὶ τ' ἀγκαλιάσματα καὶ τὰ τεχνάσματα κ' οἱ πανουργίες... Καὶ τὰ δυὸ κορμιά στριφογυρίζουν κάμπτονται, ξανατεντώνονται, τινάζονται...

Κάθε κίνησή τους ὄλοι γύρω τὴν κοιτάζουν μ' ἀγωνία... Κι' ὁ ζωέμπορος ἀπὸ τὰ Τρίκκαλα στέκεται στή μέση, πλάϊ στοὺς παλαστής καὶ κοιτάζει μὲ προσοχή.

Ἡ ἀγωνία γύρω αὐξάνει, γιγαντώνεται...

—Νά, νά, τώρα... λένε μερικοί...

Κι' ὅμως ἡ πάλη ἐξακολουθεῖ μὲ

πεῖσμα. Κ' οἱ δυὸ Γύφτοι εἶναι πολὺ δυνατοί.

* *

Τώρα βρίσκονται κ' οἱ δυὸ κάτω στή γῆ καὶ παλεύουν. Καὶ ξαφνικὰ ὁ ἀδύνατος κάπως ἀρπάζει τὸν πιὸ γιομάτον ἀπὸ τὸ πηγούνι, τοῦ καθίζει καὶ ἕνα χτύπημα στο στήθος καὶ τρώει ἢ πλάτη του χῶμα...

Ὁ ἀδύνατος ἐνίκησε!

Πολλοὶ γύρω φωνάζουν:

—Μπράβο! ...

Μὰ ἄλλοι ἔχουν ἀντίθετη γνώμη.

—Ὅχι! λένε. Δὲν ἐνίκησε!

Ρωτοῦν τὸ «δαιτητῆ», δηλαδὴ τὸν Τρικκαλιώτη ζωέμπορο. Ἐκεῖνος κοιτάζει γύρω του πικρά, γιὰ νὰ σφιγμομετρήσῃ τὶς γνώμες τῶν Γύφτων. Βλέπει μερικοὺς γέρους πού κοιτάζουν μὲ ἐνθαρρυντικές ματιές.

Ἐπειτα τοὺς ἀκούει νὰ λένε:

—Ἐνίκησε τὸ παιδί.

Ἀκόμη ὁ Τρικκαλιώτης ἔχει μερικές ἀμφιβολίες. Βέβαια ἡ τελευταία «λαβὴ» ἀπὸ τὸ πηγούνι ἦταν λίγο ἀπαγορευμένη... Μὰ ἔβλεπε τὴν πλειοψηφία πὼς ἐθεωροῦσε τὴν νίκη σωστή. Τὶ νὰ κάμῃ κι' αὐτός.

Ναί, λέει, ἐνίκησε!

* *

Τὶ γίνηκε τότες;

Πρῶτος ὁ γιομάτος ἄρχισε νὰ φωνάζῃ. Ἀρπαξὲ μόνος του τὸ πηγούνι του κ' ἐφώνασε:

—Ὅχι. Ἀδικία... Νὰ ξαναπαλέψουμε...

Ὁ ἄλλος, ὁ μικρόσωμος, ἐκαμάρωνε σιωπηλός. Μερικοὶ ἔτρεχαν νὰ τοῦ ποῦν τὰ συγχαρητήριά τους.

Μὰ σὲ λίγο τὰ πράγματα ἀγρίεψαν... Οἱ μισοὶ ἔκριναν ἀδικη τὴν κρίση κ' οἱ ἄλλοι ἔλεγαν πὼς ἦταν σωστή. Καὶ οἱ μισοὶ ἄρχισαν

νά βρίζουν, μὰ κ' οἱ ἄλλοι μισοὶ ἔβαλαν κι' αὐτοὶ τὶς φωνές...

Μέσα στὸν κάμπο ξεφύτρωσε τώρα μιὰ καυγατζίδικη γειτονιά...

Μερικοὶ Καρδιτσιῶτες, ποὺ εἶχαν ἰδῆ τὸ θέαμα τῆς πάλης, τώρα ἄρχισαν νὰ μακραίνουν.

—Ποῦ ξέρεις; ἔλεγαν καὶ ἄλλοι ἐπρόσθεταν:

—Πάλι ἡ πάλη θὰ τελειώσῃ μὲ μαχαιρώματα...

Φαίνεται πὼς ἄλλες φορές τὰ ἀγωνίσματα αὐτὰ κατέληγαν σὲ μονομαχίες μὲ μαχαίρια!

**

Ὅταν πιά ὁ καυγᾶς εἶχε φτάσῃ στὸ κατακόρυφο, ἀπὸ τῆ μάζα τοῦ κόσμου ἐχωρίστηκαν δυὸ συντροφίες. Μὲ βῆμα ἀποφασιστικὸ ἔφυγαν ἀπὸ κεῖ οἱ συντροφίες αὐτὲς καὶ ἐβάδισαν κατὰ τὰ τσαντήρια. Ἐφτάσαν ἐκεῖ. Καὶ σὲ λίγο ξαναγύριζαν πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἔγινε τὸ πάλαιμα. Μὰ τώρα στὴν μέση κάθε παρέας ἦταν μιὰ γυναίκα. Δηλαδή δυὸ γρηῆς Γύφτισσες μαζί μὲ τὶς συντροφίες αὐτὲς ἐβάδιζαν πρὸς τὸ στίβο...

Ἐφτάσαν ἐκεῖ. Ὅλοι οἱ Γύφτοι σάν τὶς εἶδαν ἐπαραμέρισαν. Κ' οἱ δυὸ γύφτισσες ὤρμησαν στὴ μέση. Ἡ μιὰ ἄρπαξεν ἀπὸ τὸ χέρι τὸν γιομᾶτο παλαιστὴ κ' ἡ ἄλλη τὸν ἄλλο, τὸν ἀδύνατο. Αὐτοὶ ἦταν ἀκόμα ἐκεῖ. Οὔτε τὰ πουκάμισά τους δὲν εἶχαν βάλῃ. Καὶ ἀγριεμένοι ἐκοίταζαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Καθεμιὰ γυναίκα ἐτράβηξε καὶ καθένα ἀπὸ τοὺς παλαιστὲς.

—Πᾶμε, εἶπεν ἡ μιὰ.

—Πᾶμε, εἶπε κ' ἡ ἄλλη.

Μὰ κείνοι δὲν ἐκουνήθησαν.

Ἐπλησίασαν καὶ κάτι γέροι καὶ ἐνθάρρυναν τὶς γυναῖκες.

—Ναὶ... εἶπαν μόνο οἱ γέροι.

Ἐκαμὰν ἀκόμα λίγο οἱ παλαιστὲς πὼς ἀντιστέκονται. Ἐπειτα κ' οἱ δυὸ τὴν ἴδια στιγμή ἐπῆραν τὴν ἀπόφαση. Ἐβαλαν κάτου τὰ κεφάλια καὶ ἀκολούθησαν τὶς γυναῖκες. Ἐκεῖνες ἐπῆραν τὸ δρόμο μέσα στὸν κόσμο κ' ἔπειτα μέσα στὸν κάμπο γιὰ τὰ τσαντήρια.

Μπροστὰ οἱ γριῆς Γύφτισσες καὶ πῶς οἱ νέοι.

Καὶ σὲ λίγην ὥρα ἡ μιὰ γριά ἐχάθηκε μέσα σ' ἓνα τσαντήρι μὲ τὸν ἓνα παλαιστὴ καὶ ἡ ἄλλη σ' ἄλλο τσαντήρι μὲ τὸν ἄλλο.

**

Λίγες συζητήσεις γίνανε ἀκόμα. Ἄλλοι λέγανε πὼς ἡ «λαβὴ» ἀπὸ τὸ πηγούνι εἶναι ἀντικανονικὴ. Ἄλλοι λέγανε πὼς ὁ ἀδύνατος ἐνίκησε. Καὶ ἡ συζήτηση ἐξακολουθοῦσε.

Μὰ τὸ περίεργο δὲν ἦταν ἡ συζήτηση. Τὸ περίεργο ἦταν πόσο ἱπποτικὰ καὶ ὑποτακτικὰ οἱ παλαιστὲς ἀκολούθησαν τὶς δυὸ γυναῖκες. Αὐτὸ ἔκαμε ἐντύπωση σ' ὄλους γύρω. Καὶ ῥωτούσαν οἱ Καρδιτσιῶτες:

—Ποιὲς ἦταν αὐτὲς;

Κ' οἱ Γύφτοι ἀπαντοῦσαν:

—Οἱ μητέρες τους!

Ναί. Μονάχα οἱ μητέρες τους μπόρεσαν νὰ προλάβουν τὸ μαχαίρωμα. Μόνον αὐτὲς!

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ



Θ Ε Σ Σ Α Λ Ι Α

τοῦ κ. ΑΓΓ. ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

Ἦ Θεσσαλία! ἀνάγκη καὶ παιγνίδι
Τῶν Θεῶν σου εἶν' ἡ ψυχὴ—καὶ βλέπω
[τώρα

Μὲ τὸν ἀητὸ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τὸ φίδι
Τοῦ κάμπου σου, νὰ ὑψώνουνε μιὰ χώρα
Σὰν τὰ Μετέωρα, δυνατὴ στὴ μπόρα
Καὶ κρεμαστὴ στοῦ κίνδυνου τὸ φρούδι!

Ρυθμὸς, ῥυθμὸς, τῆ γῆ σου νὰ γεμίσῃ,
Τὸν οὐρανὸ ν' αὐλακώσῃ! Ἦ πλέρια
Τῆς δύναμης ἰντίχτυπα στὴ φύση,
Παλμοὶ τῆς ζωῆς, ὡσὰν παλμοὶ ἀπ' ἀ-
[στέρια

Πλάστρες φωτιῆς σὰ σύγνεφα στὴ δύση
Πλούσιες, ἀλύγιστα, ἀτσαλένια χέρια!
Ρυθμὸς—κι' ἀπάνωθ' ἐξου νὰ φουσησῇ
Σὰν τὰ σφοδρὰ μελέτεια σου, νὰ σείσῃ
Τὸν πλοῦτό σου, στὰ λαῦρα μεσημέρια!

Γιατὶ καὶ ποῦθε ἄλλοῦ μπορεῖ νὰ γύρῃ,
Ἦ δυνατός, τῆ σκαλισμένη πλώρα,
Παρὰ στὸ ξέχειλό σου πανηγῦρι
Τὸ μυστικὸ καὶ μέγα, ἀσταχοφόρα,
Καὶ τῆς χαρᾶς του ἀκράτης τὸ ποτῆρι,
Ποῦ ἄλλοῦ θὰ πιῇ, πὺ ἀκέραιο ὃ πλου-
[τοφόρα,

Ποῦ ὡσὰ βωμὸς τοῦ εἶν' ἔτοιμα τὰ δῶρα,
Τοῦ δυνατοῦ, ποῦ ὁ πόθος ἔχει γύρω,

Τὰ αἰῶνα, ἄξια του μόνο, ἔχεις στοιχεῖα.
Στὸν ἀέρα σου τοῦ πόθου ἡ θέρμη πνέει
Καὶ Ὀλύμπια στέκει ἀντίκρουα του ἡ ἀ-
[νία.

Καὶ γιὰ μιὰ φλόγα, ἄσβυστη φλόγα καίει
Πρωτόγονη ἡ ὁρμὴ καὶ ἡ ἁρμονία
Σὰν ποταμὸς, καταμεσίς σου, ῥέει!

Ἦ Θεσσαλία, τοῦ Ἀχιλλέα γεννήτρα
Ποῦ μὲ τὸν Ἥλιο μάχεται καὶ πέρνει
Τῆς ὁμορφιάς, στὴ θλίψη του, τὰ λύτερα,
Γῆ, πλατυὰ γῆ, μὲ τὴ γενναία τὴ φύτρα,
Ποῦ δοῦλος λαὸς στὴ βασιλεία τῆς γέρνει,
Στὴν ἀπλωσιά σου, ἡ δύναμη τοῦ ταύρου,
Παρθένα καὶ γαλήνια καὶ νικήτρα
Καὶ ἠρωϊκῆς σοφίας, λάμπει ξυπνήτρα
Ἦ διδαχὴ τοῦ Χείρωνος Κενταύρου!

Καὶ σεῖς, ὃ Τέμπη, ποῦ στερνὸς ἐστάθη
Γαλήνιος νικητὴς σας, ὃ μέγας
Τῆς Μαντῆς λάτρης καὶ ὡς κανένας
[ἄλλος

Ἐγνώρισε τὰ κρύα, τὰ θεῖά σας βάρη
Καὶ τὸ ὄραμά του, ὡσὰν ἀητὸς ἐχάθη,
Φτεροκοπῶντας πρὸς τὸ αἰῶνιο Κάλλος,
Ἦ Τέμπη, ὃ ἱερό, βαθειὰ κοιλάδα
Στὸν Ἰσκιό ἀπ' τὰ πλατάνια σας, σὰ
[θιῦρω

Θεοῦ ἕναν ὕπνον κι' ὅλη τὴν Ἑλλάδα
Θ' ἀγκαλιαστῶ μὲς στ' ὄνειρο τὸ λαῦρο,

Ἦ Τέμπη κρύα, χαρίστε μου τὴ λήθη
Καὶ τοῦ καημοῦ καὶ τῆς σκλαβιάς ἀκέρια,
Τοῦ νοῦ μου ξαναλοῦστε μὲς τὰ βύθη
Τῶν αἰωνίων πηγῶν κι' ἀπὸ τὰ στήθη
Πάρτε τὴν πλάκα μὲ Νεραΐδων χέρια,
Δόστε με πάλι δλάκερο στὰ μάγια
Τοῦ θροῦ καὶ τῆς σιωπῆς σας καὶ κρε-
[μάστε

Ἄγριόκλημα τὴ σκέψη μου, στὰ πλάγια
Τ' ἀθάνατα τῶν βράχων σας, στὴν ἄγια.

Δόστε με φύση, ἄρμονικὸ καλάμι
Νᾶχω τὸ κρῦο νερὸ στὴν ἀπαλάμη
Χωρὶς νὰ τὸ ζητάω, σὰ νᾶνε πέτρα,
Ἦ κρύα ὄριπὴ σας μέσα μου νὰ δράμη
Μὲ τῆς Ὀλύμπιας μοίρας σου τὰ μέτρα
Καὶ νὰ νιώσω ἀνοιχτὰ καὶ διάφωτα ὅλα,
Σὰ μιὰ πηγὴ, στὰ στήθη μου, στ' ἀστέρια!

Ἦ Τέμπη, στὴν ψυχὴ μου φωτοβόλα
Σὰ φεγγαριοῦ μιὰ γέμιση στὰ χιόνια,
Στὴν πνοή σας, δὲν εἶν' ὅλα, δὲν εἶνε ὅλα;
Σὰν τὸ ζαρκάδι, μοῦ σκιρτᾶν τὰ χρόνια
Τοῦ πόνου, στὴ γλυκειά σας τὴν κοιλάδα.
Τὸ σήμερα, σὰν κύκνος πλέει ἀπάνω
Στὸ ὄμμα τοῦ Πηγειοῦ αἰώνια, αἰώνια,
Δὲν εἶνε ἡ λευτεριά; Ἦ, ἄς ἀνασάνω
Τὸ ἐλεύτερο τὸ χῶμα κι' ἀπ' τὴ Μοῖρα
Ἄγνάντια, στὴν ἀθάνατή σας θύρα
Ἦ κρούσω. ὡς νὰ νευρὴ σὲ ἡμίθεων τόξα
Τὸν κεραυνὸ τοῦ Δία, στὴν ὄρια λύρα
Κύκνου φωνὴ πλασμένη ἀπ' τὴ Δόξι.
— «Κράτει σφιχτά, τὸν πόλεμό σου Ἑλ-
[λάδα !»

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΣΗΜ. «ΘΕΣΣΑΛΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ». Τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ ἀπὸ μεγάλο ποίημα τοῦ δημοσιογράφου τοῦ Δελφικοῦ Κέντρου κ. Ἀγγέλου Σικελιανοῦ, ὕμνει τὴ Θεσσαλία μας κ' ἔχει γραφῆ κατὰ τὸν νικηφόρο πόλεμο τοῦ 1912—1913. Ὁ ἀσυγκράτητος καὶ μεστός στίχος τοῦ ποιητῆ εἶναι γιομάτος ἀπὸ τὴν ἀγάπη τῆς Θεσσαλικῆς γῆς κι' ἀπὸ τὸ θρίαμβο τῆς νίκης!



ΣΚΙΤΣΑ ΤΗΣ ΝΟΥΒΙΑΣ

Γκαστῶν Ζανανίρι

Ἐλεύθερη μετάφραση τοῦ
κ. ΤΕΛΛΟΥ ΡΟΥΜΑΓΙΑΝΝΑ

Τιμὴ ἐξαιρετικὴ στὸ περιοδικὸ μας ἡ παρακάτω συνεργασία ποὺ ἔγραψε ξεπίτηδες γιὰ μᾶς καὶ μᾶς ἔστειλεν ὁ γνωστός Αἰγύπτιος λόγιος κ. Γκαστῶν Ζανανίρι, ἕνας ἀπ' τοὺς καλύτερους νέους ποιητῆς καὶ συγγραφεῖς τῆς διανοουμένης Αἰγύπτου, ὁ ὁποῖος δυὸ χρόνια τώρα κάθε χειμῶνα ἔρχεται στὴν Ἑλλάδα γοητευμένος ἀπ' τὴν ὁμορφιά της καὶ κάνει διαλέξεις.

Τὴ παρακάτω μετάφραση ἀπέδωκεν ἔντεχνα ὁ φίλος συνεργάτης μας κ. Ρουμαγιάννας.

ΝΥΧΤΕΣ

Τὸ Ἄσσοῦν... Ὅπου ἀντανάκλουνται στὸν οὐρανὸ ἡ ἀσθενεῖς ἀνταύγειες τῆς ἐρήμου. Λόφοι ἄμμου ξαπλωμένοι ἐπιδειχτικὰ βαρύνουν τὴν ἀτμόσφαιρα... Ἐνα φτεροῦγισμα γερακιοῦ, μερικὲς βάρκες σὰν γλάροι, γλυστοῦνε σιωπηλὲς ἀνάμεσα στὰ γρανιτώδη συγκροτήματα ποὺ μοιάζουνε μὲς τὸ σκοτάδι σὰν χαρτονένια ζυμάρια ὅπου ζῶα προκατακλυσμαῖα κοίτωνται στὴν ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ... Μιὰ ἀνάσα μόνον διακόφτει μὲ τὸ ρυθμικὸ παλμὸ τῆς τῆ γαλήνης τῆς ἐρήμου...

Ἦ νύχτα ἔρχεται γοργόφτερη. Γαυγίσματα ἀντηχοῦνε ἀπ' τὰ γειτονικά χωριά. Σκυλλιά ποὺ κατοικοῦνε στὶς νουβικὲς στάνες... Σκυλλιά νόθα, ἀπὸ αἶμα τσακαλιῶν, λύκων καὶ ἀλεπούδων... Σκυλλιά, ποὺ τὰ γαυγίσματά τους ἀντηχοῦνε στριγγὰ μέσα στὴν ἐρημιὰ τῆς νύχτας... Γαυγίσματα πότε πένθιμα, πότε βραχνά, πότε ἀπειλητικά... Κι' ἔπειτα ἡ ἀνάσα τους, ποὺ μακρόσυρτα ἀχολογᾶ... Τὸ σκοτάδι γρήγορο ξαπλώνεται... Τὰ γεράκια ξαναβρῆκαν τὴ φωνή τους. Νύχτωσε βαθειά... Ἦ ἀνάσα πάντα ἀχολογᾶ... Μερικὰ γαυγίσματα, κοάσματα βατράχων, ἕνας

γρύλλος φοβιστάρης τρίζει τὰ δόντια του μέσα στὸ βᾶτο... Ἦ σιγαλιά ὄλο καὶ γίνεται βαθύτερη...

Ἦ ἀνάσα ἔσβυσε, μὰ τὰ γαυγίσματα καὶ τὰ κοάσματα ἀντηχοῦνε... Συμφωνία σκυλλιῶν, γρύλλων καὶ βατράχων... Ἦ ὄρες περνᾶν... Ἦ συμφωνία ἀργοσβύνει... Ἦ σιγαλιά ἐπλημμύρησε τὴ νύχτα. Κάπου—κάπου ἕνα ἀνήσυχτο σκυλλὶ οὐρλιάζει μὲς τὰ ψυχτὰ σκοτάδια...

Ἦ νύχτα βασιλεύει... Νύχτα γεμάτη ἀπὸ ἀντηχήσεις, ἀπὸ θορύβους μακρυνούς ποὺ σβύνουνε ἄμα ξαπλωθῆ τὸ φῶς, πνοὲς ποὺ πνίγονται στὴ λάμψη τῆς μέρας, ἐπικλήσεις ἑνὸς ἄγνωστου κόσμου, ὄχλοβοῆ τοῦ σκιοφωτός... Ἦ νύχτα ζῆ, καὶ ζῆ μέσα σ' ὅλη τὴν ἀπεραντωσύνῃ τῆς σιγαλιᾶς τῆς, πνιγμένη στὰ σκοτάδια καὶ στὸ χάος τῆς γαλήνης τῆς... Κι' ἡ ὄρες περνᾶν. Ὅλα ἀναπαύονται ἐχτὸς ἀπὸ τὴ νύχτα...

Ἦ εἴτα λίγα κύματα φωτός ποὺ τὰ ὑποδέχεται μὲ ψυχικὴ ἀγαλλίαση κάποιος μουεζίνης... Εἶνε ἡ πρωϊνὴ προσευχή.

Ὁ οὐρανὸς ἤρεμα, πολὺ ἀργὰ κυανίζει... Μερικὰ βατράχια, κάποια σκυλλιά, κάποια χτυπήματα, κάποιος γαῖδαρος βραχνός, τὸ κυμάτισμα κάποιου κουπιοῦ τῆς βάρκας... Τὸ πνέμα ζηλότυπα θυμᾶται τὸ κακό, τὴν ἀγωνία ποὺ τὸ βασάνισε, ὑποφέρει μυστικά, ἀπὸ πόθο, ἀπὸ ἐλπίδα, ποὺ δὲν τολμᾶ νὰ ξομολογηθῆ... Ἦ ὑπομένει, καὶ σὰν τὶς θορυβώδεις αὐτὲς νύχτες περιμένει τὴν ἀπολύτρωση ἀπ' τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Φ Ω Σ

Φιλὶ τοῦ ἡλίου! Μαγεῦτρα λάμψη, Γύμνια... Ἐάπλα στὸν ἡλιο, τὸ πνέ-

μα ἀμέριμνο κι' ἀδιάφορο, ἐνῶ κά-
ποιο χἀδι θερμὸ ἀπορροφᾷ τὴ θέλη-
ση γιὰ νὰ ἐμπνεύσῃ στὰ ναρκωμένα
μέλη τῆ κτηνώδη μακαριότητα. Σα-
γήνη τοῦ ἡλίου ποὺ φωτοβολᾷ μέσα
στὰ σπλάγγνα τῆς νύχτας...

Τὰ κορμιά πέρνουνε κάτου ἀπ'
τις ἀχτίδες τοῦ ἕνα μπρούντζινο,
ἕνα γρανιτένιο χρῶμα...

Μὰ τὴν ἀλήθεια νοιώθει κανεὶς
κάτου ἀπ' τὸν τροπικὸν οὐρανὸ τὸ
βάθος τῆς πρωταρχικῆς σπουδαιό-
τητας ποὺ ἀποδίνανε οἱ πρωτόγο-
νοι στὸ θεὸ τῶν ἄστρων.

Ἄλήθεια!... Ὁ Ρᾶ εἶνε ἕνας θε-
ὸς, ὁ Ρᾶ εἶνε κάτι ἀνώτερο, εἶνε
ὁ θεὸς τῶν θεῶν... Μάρτυρες εἶνε
τὰ παλῆρὰ δόγματα, ὁ ἐσωτερι-
σμός ποὺ καθοδηγοῦσε στὴ ζωὴ τις
πράξεις τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων...

Δὲν ὑπάρχει ὁμορφότερη ἐμπνευση
ἀπ' τὴν ἀρχιτεκτονικὴ θέση ποὺ δό-
θηκε στοὺς ἀπειράριθμους αὐτοὺς
ναοὺς, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ διαπερ-
νᾶνε οἱ φωτεινὲς ἀχτίδες ἴσα μὲ
τις ἀπόκρυφες γωνιές, ἴσα μὲ τὰ
ἄδυτα τῶν ἱερῶν αὐτῶν τόπων.

Θάμπος συνέχει τὴ ψυχὴ ἀντι-
κρύζοντας σύγκαιρα ν' ἀπαστρά-
φτουνε πάνω στοὺς ἀπειράριθμους
αὐτοὺς κολοσσοὺς ἢ μαρμαρυγὲς
τῶν ἄστρων.

Ἀπ' τὴ Σφίγγα ἴσα μὲ τὰ βᾶθεια
τῆς Αἰθιοπίας, τὴν ὥρα αὐτὴ ὁ Ρᾶ
χύνει τὰ πρῶτα φωτερὰ κύματά
του. Ἄπειροι ὕμνοι ἐμπνευσμένοι
ἀπ' τὰ ἀστέρια τὰ σπινθηροβόλα
ἀναθρώσκουνε μυστικὰ ἀπ' τοὺς ὀ-
βελίσκους κι' ἀπ' τοὺς παπύρους.

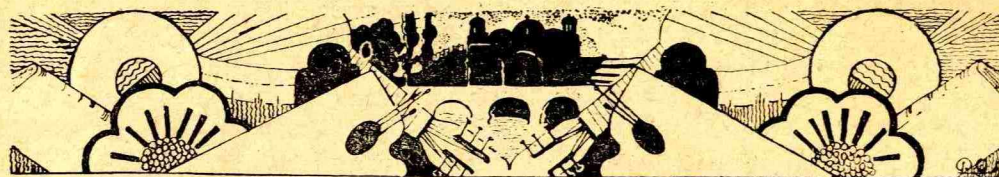
Μὰ τὴν ἀλήθεια πρέπει νὰ αἰσ-
τανθῆ κανεὶς τὸν ἡλιο αὐτὸν τῆς
Νουβίας, γιὰ νὰ καταλάβῃ τις εὐ-
χές, τοὺς ὕμνους καὶ τοὺς διθυράμ-
βους ποὺ θὰ τοῦ προσφέρουνταν.

Στὸν τόπον αὐτὸν τοῦ φωτὸς κυ-
ριαρχεῖ αὐτὸς ὁ ἡλιος ποὺ δωρίζει
τὴ ζωὴ, τὴ γονιμότητα καὶ τὴ δύ-
ναμη τῆς γῆς. Κι' ὀλοένα κατὰ τὴν
αὐγὴ ἀντικρῶζει κανεὶς τὸ ἀδιάφο-
ρο βλέμμα τῶν φελάχων. Τὸ βλέμμα
αὐτὸ ποὺ εἶνε ἡ ζωντανὴ ἀντανά-

κλαση τῶν ὀργίων των.. Τὸ βλέμμα
ποὺ ὄλο μεταβάλλεται, τὸ ἀλαφρο-
ίσκιωτο καὶ τὸ χαῦνο. Παραδίνεται
ἤρεμο μὲ τὴ μισόσβυστη θωριά του
ἀντίπερα στὶς ἀραβικὲς βουνοσει-
ρές, μέσα στὴν ἔρημο, πίσω ἀπ' τις
κυμάτωσιές τῆς γῆς καὶ τοὺς γρανί-
τες... Γαλήνιοι χύνονται στὴν ἀτμό-
σφαιρα οἱ χρωματισμοὶ τους, καὶ
μοιάζουνε μιὰ προπομπικὴ συνο-
δεῖα στὸν καιρὸ τῶν παληῶν καὶ με-
γαλόπρεπων θεϊκῶν πομπῶν.

Στὸ πέρασμα τῆς ὥρας, σὲ κάθε
στιγμὴ νοιώθουμε σὰν νὰ ξεπρο-
βάλλουν οἱ μυθικὲς αὐτὲς ἀκολου-
θίες. Μ' ἀκόμα δὲν φαίνονται που-
θενά, ἀργοποροῦν, προκαλοῦνε τὴν
ἀναμονή. Κάπου κεῖ ὁ οὐρανὸς τις
ἀγκαλιάζει σπασμωδικά, ἀνατά-
ράσσεται ἢ συνοδεῖα τῶν φελλά-
χων ὅμοια μὲ τὸ σῶμα ποὺ τὸ ξε-
τινάζει ἢ ἡδονή, μὲ τὸ κορμὶ ποὺ
τραντάζεται κάτου ἀπ' τὸ σπασμὸ
τῆς λύπης... Τὰ πρῶινὰ λυκόφωτα
εἶνε ὁμορφότερα ἀπ' τὰ σούρροπα,
γιατὶ χαρίζουνε τὴν ἐλπίδα τῆς μέ-
ρας, τὸ ξύπνημα τῆς φύσης, τὴν
ὑπόσχεση τοῦ φωτός. Κι' ὅταν ἡ ἀ-
τελείωτη αὐγὴ φτάνει στὸ τέλος της,
ὅταν ἀπλώσῃ τὸ φῶς της, τὰ πάντα
φευγαλέα μεταβάλλοντι, σκληρύ-
νει ἢ ἀτμόσφαιρα, μιὰ λάμψη χύ-
νεται ὀλόασπρη, μιὰ ἀνταύγεια ποὺ
γεννιέται ἴσαμε τὸ μεσημέρι, καὶ
πάει ν' ἀργοσβύσῃ στὸ δύσμα τῆς
μέρας... Κι' ὅταν ὁ ἡλιος ἐτοιμάζε-
ται νὰ πλαγιάσῃ, ἀπειροὶ χρωματι-
σμοὶ ξαναφαίνονται στὸν ὀρίζοντα-
μὰ τις στιγμὲς αὐτὲς τὸ χρῶμα ἀτο-
νεῖ, τὸ φῶς εἶνε κουρασμένο, δὲν
ἐμψυχώνεται ἀπ' τὴν ἀστραπόβολη
πνοὴ τῆς αὐγῆς. Ἡ νύστα, ἢ γαλή-
νη, ἢ ἀνάπαψη, κυριαρχοῦν, κι' ἡ ἀ-
τμόσφαιρα πλημμυρισμένη ἀπ' τὴ
μυσταγωγία αὐτὴ παραδίνεται στὸ
σκοτάδι τῆς νύχτας. Κι' ὁ ἡλιος χᾶ-
θηκε μέσα στὸ σύθαμπο τῶν σκιῶν,
ἀφίνοντας μέσ' τὴ καρδιά τὸ πόθο
μιᾶς ὄνειρεμένης αὐγῆς.

GASTON ZANANIRI



ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

(Ἡ ἀρχὴ τῆς δεύτερης Ραψωδίας τοῦ κ. «ΑΠΕΘΑΝΤΟΥ»)

Σὲ γαλαζένιο πόντο τώρα ἀρμένιζα
ποὺ μήτε τῶνομά του δὲν κατεῖχα
καὶ δίψα τρανοτάξιδων μὲ φλόγιζε
κι' ἀποθυμῖα καινούργιων κόσμων εἶχα.

Σὰν τὸ γλαρόνι μέσα μου φτερούγιζεν
ἀδέσποτη ἢ ψυχὴ μου νὰ πετάξῃ,
σὲ ὄλα τὰ κορφοβράχια νὰ σταθῆ
καὶ νὰ φωνάξῃ, νὰ ταιριάζῃ,

τραγοῦδια πολὺκύκλωτα στὰ κύματα,
μὲ τὴν ἀπλὴ λαλιά καὶ στοὺς ἀνέμους,
στὸν Ἥλιο, στὸ Φεγγάρι καὶ στὰ σύννεφα
καὶ στοὺς στοιχοπολέμους.

Καὶ θρήνους ἄλλους τόσοι στοὺς ἀθρήνητους
θαλασσινοὺς ποὺ ἄβλογοι στάθηκαν
κι' ἢ τρικυμῖα τοὺς πῆρε καὶ τοὺς πόντισε
στὸ ἀνάθεμα καὶ χάθηκαν.

Γιατὶ ἀγαπῶ στὸ πανηγύρι χορευτῆς
τὸν τσάμικο νὰ σέρνω
καὶ στὶς ψυχὲς—χωράφια πλουτοκάρπιστα,—
ῥυθμοὺς σὰν τὸ σταρόσπειρο νὰ σέρνω.

Καὶ νὰ βλασταίνουν, νὰ φουντώνουνε
στὰ χεῖλια τὰ τραγοῦδια καὶ τὰ γέλια
κι' ἐγὼ ξεφαντωτῆς πᾶ' στὸ μεθύσι μου
τοῦ μπουζουκιοῦ νὰ σπάω τὰ τέλια.

Καὶ βοῖδομάτες κοπελιές—ἢ ἀσήκισσες!—
γλαρὰ νὰ μὲ θωροῦνε
καὶ μέσα τους πολλὲς βολὲς νὰ λέν:
ἄχ τί λεβέντης ποῦνε!

Κι' ἐγὼ ἀπ' τῆ γυναικίσα σκέψη τους
νὰ κάνω ποῦ δὲν πέρνω οὔτε χαμπάρι
καὶ σὰ βεργί βεργίζοντας νὰ λέω:
κορίτσα δόστε του νὰ πάρη!

Μὰ ὅμοια ἀγαπῶ τὸ μαυρομάντηλο
στὸ μέτωπο νὰ ρίχτω τὸ θλιμμένο
κι ὅπου εἶναι λύπη ἀκάλεστος
νὰ ξεκινάω καὶ νὰ πηγαίνω

Στὸ λείψανο ἀγκαλιές τὸ λούλουδο
νὰ κουβαλάω· καὶ τὸ νυχτέρι
μὲ τοὺς ποῦ χαροκάηκαν
νὰ στήνω ὡς ποῦ νὰ ῥθῆ τὸ χαραμέρι.

᾽Ωχ! καὶ νὰ ξεδιπλώνω τὸ μαντήλι μου
καὶ κάθε δίπλα του ἓνα μοιρολόι,
γιὰ νέον ἢ νιὰν ἀδικοθέριστην
πικρὸ σὰν τὴν ἀλόη.

Καὶ στῆς φωνῆς μου τὰ θρηνησίματα
τὰ κλάμματα σὰν τὴν πλημμύρα
νὰ χύνονται καὶ νὰ ῥαγίζονται
ὅλα τὰ πράγματα τριγύρα.

Γιατὶ κι' ἂν εἶμαι Λαρσινὸς
μὲ λέν ἀλλιῶς καὶ χαλκοσκούφη
καὶ τὸ νερὸ τοῦ Σαλαμπριά
τῶπια ἐγὼ μονοροῦφι.

Κι' ἂν εἶχα Σαμαρνώτιστα
κουτσόβλαχα βυζάστρα
καὶ τὴν πηχτὴ μὲ τάγισε
στὸν Κίσσαβο κολιάστρα,

εἶχα καὶ γιὰ διδάχα μου
τὴ ντόμπρα καραγκούνα,
ποῦ μοιρολόγαε κι ἔσκουζε
σὰ μιὰ μαυροκυρούνα.

Καὶ πῆρα χάντρες κι' ἀπ' τὶς δυὸ
νὰ πλέξω κομπολόι,
ἀπὸ τὸ Λιανοτράγουδο
κι' ἀπὸ τὸ Μοιρολόι.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΛΕΣ ΝΑ ΗΤΑΝ ΠΡΙΓΚΗΠΕΣΣΑ;...

—La princesse, ce n'est point
une femme comme les autres...

—Crois-tu?... Pierre Frondaie

Η ΣΥΜΜΑΖΕΜΕΝΗ γραμμὴ
τῶν χειλιῶν του ἄρχισε
ν' ἀπλώνη σιγά-σιγά. Ἡ ἀ-
φηρημένη ἔκφρασις τῶν ματιῶν
του, ἔπερνε πάλι τὴ ζωηράδα κά-
ποιας συγκεκριμένης ἀντιλήψεως
καὶ στὸ ἤρεμο πρόσωπό του περι-
χύνονταν ἀπαλά ἢ ἀδρῆ ἐκείνη
φρεσκάδα, ποῦ φανερώνει τὸ ξανα-
γύρισμα τοῦ συλλογισμοῦ ἀπ' τὸν
ὑποσυνείδητο ῥεμβαστικὸ του κό-
σμο στὴν ἐξωτερικὴ του ἐκδήλωσι.
Τὸ χαμόγελο μαρτυροῦσε τὴν ἀνα-
τάραχη ἐξέλιξι τῆς νοερῆς αὐτῆς
μεταβατικότητος.

Λοξοκοίταξε τὸ φίλο του ποῦ,
καθισμένος πλάι παρακολουθοῦσε
στὸ πρόσωπό του τὶς φάσεις τῆς ἐ-
σωτερικῆς αὐτῆς λιγοζωῆς, καὶ τὸ
χαμόγελό του ἔγινε πιὸ ἔντονο. Ἡ
ἔννοια του πῆρε κάποιον χαρακτη-
ριστικὸ προσδιορισμό. Τὸ ξάστερο
βλέμμα, χωρὶς προσπάθεια πιά νὰ
κρύψη τὸ στοχαστικὸ του «εἶναι»
τὸ ἄφινε ἀπεναντίας νὰ μαντευτῆ
σὲ μιὰ ἄφωνη κατάφασι: — Ναί: ..

Ὁ ἄλλος κούνησε ἐλαφρὰ τὸ κε-
φάλι, ἀνασήκωσε λιγάκι τοὺς ὤ-
μους καὶ τοῦ ἀνταπέδωκε τὸ χα-
μόγελο σ' ἓναν τόνο συμπάθειας, ἐ-
πιείκειας κι' ἀδιαφορίας μαζί.

Ναί, αὐτὴ ἡ ἱστορία ἐξακολου-
θοῦσε.

* *

Σὰν ἀποφάσισαν, ἐδῶ καὶ τρεῖς
μῆνες, νὰ κατέβουν τὸ φετινὸ κα-
λοκαίρι στὴν πατρίδα, γιὰ νὰ πε-

ράσουν τὶς διακοπές — σπούδαζαν
μηχανικοὶ στὸ Βέλγιο — ἀνάμεσα
στοὺς δικούς, βάζοντας ἔτσι μιὰ
μικρὴ παρένθεσι στὴ «ξενειτιά»
τους, πῆραν τὰ ἐξπρές ἀπ' τὴ Γάν-
δη γιὰ τὴ Μασσαλία, μὲ τὴ πρόθε-
σι νὰ μὴ σταματήσουν στὸ Παρίσι
οὔτε μιὰ μέρα.

Οὔτε μιὰ μέρα στὸ Παρίσι! Τὸ
μαγεμένο ὄνομα τῆς σύγχρονης χα-
λιμικῆς κοσμοπόλης παιγνίδιζε
στὴ σκέψη τους μὲ χίλια-χίλια χρώ-
ματα σὰν ἀπὸ κάποια πρισματικὴ
ἀποσύνθεσι τῆς φαντασίας. Οἱ πό-
θοι τῶν εἴκοσι τριῶν χρονῶν δύ-
σκολα θάντιστέκονταν στὸν μα-
γνητισμὸ ποῦ ξέφευγε ἀπ' τὶς ἀν-
τένες τοῦ Πύργου τοῦ ᾽Αἴφελ καὶ
γέμιζε τὶς φλέβες μὲ τὴ λαχτάρα
βαβυλωνικῶν ὑποσχέσεων.

Καὶ ὅμως ὄχι. Δὲν μποροῦσαν νὰ
σταματήσουν αὐτὴ τὴ φορά. Δὲν
τοὺς ἔμενε καιρὸς, οὔτε λεφτά. Οἱ
οἰκονομίες τους ἦταν μετρημένες.
᾽Αργότερα, σὲ δυὸ—τρὶα χρόνια,
ὅταν θὰ ξανάκαναν τὸ ἴδιο ταξίδι,
τελειωτικὰ πιά, ἴσως.

Καθισμένοι ὁ ἓνας ἀντίκρου στὸν
ἄλλον, παρακολουθοῦσαν μηχανι-
κὰ ἀπ' τ' ἀνοικτὸ παράθυρο τοῦ
τραίνου τὶς γοργές μεταλλαγές
τῶν τοπιῶν, ἐνῶ ἀπ' τὸ νοῦ τους
περνοῦσαν μὲ τὴν ἴδια γοργότητα
οἱ θύμησες. ᾽Ἦταν κι' οἱ δυὸ ἀπ'
τὴν ἴδια πόλη, συμμαθητὲς ἀπὸ μι-
κροί, φίλοι ἀδελφικοί. Χωρὶς νὰ
διαφέρουν καὶ πολὺ—ὁ ἓνας ἦταν
πιὸ ῥωμαντικός, ὁ ἄλλος περισσό-
τερο ἀντικειμενικός—εἶχαν τὶς ἐλ-

λείψεις πού θαρρείς ύπήρχαν επίτηδες για ν' άλληλοσυμπληρώνονται πιό άνεπιτήδευτα, πιό ταιριαστά.

— Αντρέα τί νά γίνεται ή "Ελλη; Δέν τής ξγρψαα ότι θά πηγαίναμε. Φαντάσου τώρα νά τής παρυσιαστώ έτσι ξαφνικά σαν φάντες μπαστούνι...

— Καί θά ταύρης μπαστούνια! άπάντησε ό άλλος πειράζοντάς τον. Νομίζεις πώς τό κορίτσι θά περιμένη σένα; Κουράγιο πού τώχεις! Μίμη, φουκαρά μου, σου τώπα τόσες φορές νάφήσης τις αίσθηματολογίες στη μπάντα. Σύ τό χαβά σου. Σάν δε βαριέσαι...

Τό τραίνο σταμάτησε. Γαλλοβελγικά σύνορα. Στάσις δέκα λεπτών. Κατέβηκαν για νά ξεμουδιάσουν.

Ξανανεβαίνοντας, στο διαμέρισμά τους πούταν πρώτα οί δύο τους μονάχα. βρισκόταν τώρα και μία γυναικεία σιλ ουέττα πού έσκυβε πρὸς τὰ έξω. Στους βηματισμούς στράφηκε ζωηρά και τους κοίταξε έτσι μ' ένα βλέμμα ανήσυχου έρωτηματικού. Στάθηκαν άμήχανοι. Τό άναπάντεχο αυτό συναπάντημα άλλα πρό πάντων τό βλέμμα εκείνο τους έφερε κάποια ταρχή. 'Ο Αντρέας συνήλθε πρώτος.

— Παρντόν μαντ... Δίστασε ν' άποτελειώση.

Εκείνη έστρεψε μηχανικά τό βλέμμα στο δίχτυωτό, είδε τις βαλίτζες τους και κατάλαβε.

— Ω, κύριοι σας ζητώ συγγνώμη. Ήμουνά τόσο βιαστική πού δέν άντελήφτηκα άμέσως...

— Παρακαλούμε... παρακαλούμε, συνέχισε ό Αντρέας άναθαρρεύοντας άτ' τὰ λόγια της. Θά είμαστε ευτυχεις για τή παρουσία σας άν έν νοείται ή δική μας δέν σας ένοχλη.

— Σας ευχαριστώ πολύ, κύριοι. Κ' άφου είνε έτσι μένω.

Μιλούσε τόσο έλεύθερα. Η φωνή της, ό τρόπος της, δείχναν μία γυ-

ναίκα όχι συνηθισμένη. Είχε άπάνω της κάτι τό άπλοϊκό και ραφιναρισμένο συνάμα. Κάτι τό έξαιρετικό πού προκαλούσε με μιās τόν θαυμασμό χωρίς νά φαντάζει. 'Ωραιόκορμη και λεπτοσφυγμένη. 'Επιβλητική και συμπαθητική συγχρόνως. Μά κείνο πού έκανε πιό πολύ έντύπωσι ήταν τό πρόσωπό της. Κάτου άπ' τόν ταξιδιωτικό μπερέ της, έπεφταν χρυσές χρυσές οί μπουκλες κι' έπλασίωσαν δυο μάτια από ξάστερον άμέθυστο, κι' ένα στόμα σοβαρό και πορφυρένιο, χωρίς τήν παραμικρή κραγιονιά, χωρίς καθόλου ρούζ, κι' όχι περισσότερο από 20—22 χρονώ.

Επίθωσε τή βαλίτζα της πάνω στο δίχτυ, έβγαλε τό μπερέ της, ξετίναξε με άφέλεια τὰ κροστώτα μαλλιά της κι' έπηρε ένα βιβλίο μέσ' άπ' τήν πλατεία της τσάντα.

Ο Αντρέας στράφηκε πρὸς τό φίλο του. Εκείνος με μάτια καρφωμένα στη νεοφερμένη, κοίταζε με κατανυκτική προτήλωσι, σιαστισμένος. Αυτή καθώς ξανακάθισε κι' άνασήκωσε τώνά πόδι πάνω στ' άλλο, ή ματιά της έπεσε βιαστική μα θαρρετή πάνω του. Ο Μίμης ταραχτήκε πιό πολύ, κοκκίνισε, μα δε μπόρεσε νά στρέψη τό βλέμμα του. Ένα άνεπαίσθητο χαμόγελο ίκανοποίησης ίσως, φάνηκε στην άκρη τών χειλιών της. Χαμογέλασε κι' εκείνος. Ο Αντρέας τους μιμήθηκε.

Ο πάγος είχε σπάση, καθως λέν κι' οί Γάλλοι.

Τό τραίνο κουνήθηκε, ή κουβέντα ταλαντευόταν στα χείλη, τό ταξίδι προοιωνιζόταν ευχάριστο.

Κατεβαίνοντας στο Παρίσι είχαν γίνει πια φίλοι. Μέσες-άκρες ό ένας τους ήξερε τόν άλλον, άπ' τις πεταχτές εκείνες έκμυστηρεύσεις, τις τόσο αυθόρμητες μεταξύ συνταξιδιωτών και μάλιστα τής ηλικίας αυτής.

Εκείνη είχε βαστήξη κόμη κά-

τι άπ' τό ίνκόγνιτό της. Τους είπε άπλως ότι ταξίδευε μόνη της, χωρίς καμμιά όρισμένη κατεύθυνσι, έτσι από ιδιοτροπία.

Προσφερθήκαν νά τής κάμουν τόν καρβαλλιέρο, άν θά κατέβαινε στο Παρίσι. Γι' άνταπόδωση, αυτή νά τους όδηγήση—γιατί τώξερε από προηγούμενα ταξίδια—άν θά μέναν. Στη πρόταση αυτή άλληλοκοιτάχτηκαν έρωτηματικά. Άλήθεια, είχαν άποφασίσει νάνοίξουν για φέτος μία μικρή παρένθεση, κάτω κεί στην Ελλάδα. Μά κανείς δέν μπορούσε νά ξέρει πότε και πώς θάκλεινε έπειτα ή παρένθεση αυτή. Ένα προκλητικό:

— Allons donc!

Τους συνεπήρε κάθε δισταγμό, 'Ας μείνουν και μία βραδυά...

Επιασαν δυο δωμάτια στο ίδιο ξενοδοχείο.

Και τώρα ή 'Υβέτ—έτσι τή λέγαν— περπατούσε άνάμεσά τους στο βουερό βουλεβάρτο με τήν πιό μεγάλη άνεση.

...Ο Μίμης μόλις συνήλθε άπ' τή πρώτη του έντύπωση πού τούκάνεν ή ξαφνική όμορφιά της 'Υβέτ, πικαρίστηκε πού φάνηκε τόσο συνεστάλμενος κι' έδωσε έτσι τήν ευκαιρία στο φίλο του νά έπωφεληθή πρώτος. Έβγαλε όλα του τὰ δυνατά νά κερδίση τήν ευνοιά της. Μορφωμένο και καλοκαμωμένο παιδί καθως ήταν, τὰ κατάφερε γρήγορα. Τό ταίριασμα τών ιδεών τους—ήταν κι' οί δυο ρωμαντικοί— και τό χαϊδευτικό της βλέμμα πού τόν πλημμύριζε όλον μ' ένα άλλόκοτο ήδονισμό καθως στηλονώταν πάνω τους τόν είχαν ξεθαρρέψει. Έδειξε όλο του τό μπρίο. Εκείνη κολακεύτηκε βλέποντας τήν έξαιρετική διαχυτικότητα πού είχε ξεσπάση για χάρι της. Κι' ό Αντρέας, άν και με κάποια άπορία για τήν άπότομη εκείνη ζωηρότητα του φίλου του, κατάλαβε τὰ συναισθηματά του. Η άγάπη πού τούχε ή-

ταν πιό δυνατή άπ' τις μικρομνησικακίες τής παροδικής αυτής έναντιότητας. Έξ άλλου κι' ή ίδια είχε δείξη τήν προτίμησή της. Και του παρεχώρησε με τήν καρδιά του τὰ πρωτεία...

Μπήκαν σ' ένα μπάρ νά φρεσκαριστούν.

Νύχτωνε. Η μεγαλόπρεπη εκείνη πόλις ήταν βουτηγμένη σε μία μυστηριακή φαντασμαγορία. Τὰ λαμπιόνια της φωσφορίζαν άνάερα σαν τεράστιες πυγολαμπίδες, κι' οί σκιές τών ανθρώπων, τών πραγμάτων και τών συναισθημάτων μεταλλάζονταν με κυβιστική άρρυθμία, πότε στις άψηλές νότες τής σοπράνο και πότε στους στριγγούς ήχους τής τζάτζ-μπάντ πού ξεχύνονταν από τή radio.

Ο Αντρέας σηκώθηκε. Προφασίστηκε κάποια βιαστική δουλιά, πού θυμήθηκε ξαφνικά κι' έπρεπε νά τελειώση τό ίδιο εκείνο βράδυ άφου θάφευγαν τήν άλλη μέρα. Τους έδωσε ραντεβου στο ξενοδοχείο και τους άφησε μ' ένα φιλικό:

— Ωρεβουάρ.

Και τή νύχτα εκείνη δέν πάτησε στο ξενοδοχείο.

Όταν σμίξαν τήν άλλη μέρα, δώσαν τὰ χέρια τους με μία άδελφική όρμη και χαμογέλασε ό ένας στον άλλον, αυτοϊκανοποιημένα. Μά ό Μίμης φαινόταν λίγο ανήσυχος. Έβγαλε άπ' τή τσέπη του ένα μικρό χαρτάκι και τώδειξε στο φίλο του:

«Θά ξαναγυρίσω»

Υ.

Τό είχε βρή, σαν ξύπνησε, καρφισωμένο στ' άκατάστατο βύθισμα του προσκεφαλιού της. Τὰ μάτια του στηλώθηκαν στον φίλο του με μία έκφραση άνυπόμονης και παραπονετικής άμφιβολίας.

— Θά γυρίση άραγε; Ρώτησε.

— Κ' άν δέν γυρίση τί πειράζει; του άπάντησε εκείνος.

— Τι πειράζει λές Αντρέα; Κο-

ροϊδεύεις τώρα; Ἄκουσ ἐκεῖ τι πειράζει! Μὰ αὐτὴ δὲν εἶνε γυναῖκα, εἶνε θεά. Εἶνε κάτι, πῶς νὰ στὸ πῶ, κάτι τὸ ἐξαιρετικό. Ὅλα, ὅλα τῆς τέλος πάντων δείχνουν πῶς δὲν εἶνε καμμιά κοινή. Τὴν λέν Ὑβὲτ μὰς εἶπε. Δὲν ἔμαθα κι' ἐγὼ τίποτα περισσότερο. Μὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ σοῦ πῆ γιὰ νὰ καταλάβῃς ὅτι ἔχεις νὰ κάμῃς μ' ἓνα πλᾶσμα ἀνώτερο; Ταξιδεύει ἀπὸ ἰδιοτροπία, ἰνκόγνιτο. Καὶ εἶνε παράξενο Ἀντρέα, νᾶναι καμμιά ἐκκεντρικὴ ἀριστοκρατίας, καμμιά πριγκιπέσσα ἀκόμη;...

Ὁ ἄλλος τὸν κοίταζε κατάματα. Ἐννοιωθε τὸν παροξυσμὸ τοῦ φίλου του. Μὰ στὰ τελευταία του λόγια δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθῆ. Γέλασε.

Μέχρι τᾶπομεσήμερο ἡ Ὑβὲτ δὲν εἶχε φανῆ. Καὶ σὲ μιὰ ὥρα ἔπρεπε νὰ φύγουν. Γιὰ νὰ μείνουν περισσότερο ἀδύνατο. Δὲν περισσεύαν μετρητά. Ὁ Μίμης ὅμως δὲν ἐννοοῦσε νὰ τὸ κουνήσῃ ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς. Βημάτιζε νευρικά. Μονολογοῦσε:

— Θάρθη. . . δὲ θάρθη. . . μὰ δὲ μπορεῖ... γιατί;

Ὁ Ἀντρέας ἀφοῦ κανόνισε τὸν λογαριασμὸ βγῆκε ἔξω νὰ ψωνίσῃ τίποτα πρόχειρο σουβενίρ, καμμιά ἔφημερίδα. Ρίχνοντας ὅμως μηχανικὰ τὴ ματιά του στὴν πρώτη σελίδα ξαφνίστηκε. Ναί; Ὁχι; Στὴ φωτογραφία κείνη ἦταν ἡ Ὑβὲτ. Ἡ ἴδια. Δὲν μποροῦσε νὰ γελιέται. Ἡ ἐντύπωσις ποὺ τὴν πρωταντίκρυσε στὸ τραῖνο τοῦ εἶχε καθήσῃ μέσα του. Διάβασε. Καὶ ὅσο προχωροῦσε τόσο κι' ἡ ταραχὴ του μεγάλωνε. Ἡ Ὑβὲτ, μὲ τὸ διάφανο βλέμμα καὶ τὸ παράστημα ἐκεῖνο, ἡ φιλενάδα τους, ἡ πριγκιπέσσα τοῦ Μίμη. Ὑπηρέτρια... κλέφτρα;... Ἀνασήκωσε τὰ μάτια του, κοίταξε γύρω τὸν κόσμον καὶ πάλι ξαναδιάβασε. Ναί, ναί. Κάτω ἀπ' τὴ

φωτογραφία. οἱ τυπογραφικὲς λέξεις φάνταζαν ἐπίμονα.

«Συνελήφθη ἡ Ὑβὲτ Νταρμέν' θαλαμηπόλος τῆς Κομήσης Β... ἡ ὁποία εἶχε ἐξαφανισθῆ πρό τριημέρου συναποκομίσασα διάφορα τιμαλφῆ, ἐσώρουχα, κ.λ.π. Ἡ δράστις παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας καὶ πιεστικὰς ἐρωτήσεις ἐξακολουθεῖ νὰ τηρῆ πείσμονα σιγὴν ὡς πρὸς τὸ μέρος τῆς μέχρι σήμερον διαμονῆς τῆς καὶ ἀποκρύψεως τῶν κλοπιμαίων. Ἐλπίζεται ὅμως ὅτι ταχέως, κλπ...»

Ὑπηρέτρια! Κλέφτρα! Μὲ μιὰ ἀσυναίσθητη μεταβολὴ ὁ Ἀντρέας ξαναγύρισε πρὸς τὸ ξενοδοχεῖο. Περνώντας ἀπ' τὸ θυρωρεῖο, τὸν σταμάτησαν. Τοῦδωσαν ἓνα γράμμα ποῦχε φέρει στὸ ἀναμεταξὺ κάποιος μικρός. Ἀπορώντας, τὸ πῆρε καὶ τᾶνοιξε, δισταχτικά.

«Καλέ μου φίλε,

Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς ὀνομάσω ἔτσι γιὰ τελευταία φορά. Περιττὸ νὰ σᾶς πῶ ποῖα εἶμαι. Θὰ τὸ μάθατε ἢ θὰ τὸ μάθετε ἀπ' τὶς ἔφημερίδες. Μὴ μὲ καταδικάσετε. Δὲν ἔκλεψα ἀπὸ ταπεινά ἐλατήρια. Ἐκλεψα γιατί ἤθελα νὰ ζήσω ἔστω καὶ γιὰ λίγο, ἓνα μικρὸ ρωμάντζο. Θέλησα νὰ νοιώσω τὴν ἡδονὴ μιᾶς μικρῆς περιπέτειας, μιᾶς ἀγάπης δίχως αὔριο ἴσως, μὰ ἀληθινῆς. Σᾶς εὐχαριστῶ καὶ τοὺς δυὸ σας. Ἡ θύμησή σας θὰ μὲ συντροφεύῃ πάντα, ἀγαπημένη καὶ παρήγορη. Μὴ μὲ λυπηθῆτε ἀλλὰ νὰ μὲ θυμᾶσθε. Ξέρω ὅτι θὰ φύγετε μακριά, γιὰ τὴν πατρίδα σας, τοὺς ἀγαπημένους σας. Ἀνάμεσα στὴν εὐτυχία σας, μὴ μὲ ξεχνάτε. Κι' ἂν σᾶς πικραίνῃ τὸ λάθος μου, θυμηθῆτε ὅτι ἔζησα κι' ἐγὼ λίγες στιγμὲς πραγματικὰ εὐτυχισμένες. Γι' αὐτὸ φιλῶ τὸν Μίμη μου γλυκὰ γλυκὰ στὰ

χείλη. Κι' ἓνα ἀδελφικὸ φιλὶ γιὰ σᾶς ἀπὸ τὴν...

«Ὑβὲτ σας»

Υ. Γ. Δὲν θὰ ὁμολογήσω τίποτα προτοῦ φύγετε. Κι' ἂν ὁ Μίμης μου δὲν ἔμαθε τίποτα ἀκόμη ἄς μὴ τὸ μάθῃ ποτέ, ποτέ...

Ἡ ταραχὴ τοῦ Ἀντρέα εἶχε φτάσῃ στὸ ἀνώτερο σημεῖο. Τὰ χεῖλη του τρεμούλιαζαν σπασμωδικά. Τὰ μάτια εἶχαν βουρκώσῃ.

— Δυστυχημένη Ὑβὲτ! Φουκαρᾶ Μίμη!

**

Τρεῖς μῆνες σχεδὸν εἶχαν περάσῃ ἀπὸ τότες. Ταξίδευαν πάλι μὲ τὸ ἴδιο πλοῖο γιὰ τὴ Μασσαλία. Μὰ ὁ Μίμης δὲν μποροῦσε νὰ ξεχάσῃ τὴ βραδεῖα ἐκείνη. τὴν Ὑβὲτ. Ἡ αἰσθηματικὴ του ἰδιοσυγκρασία εἶχε φυλάξῃ στοργικὰ μιὰ ὀλοζώντανη εἰκόνα τῆς περιπέτειας αὐτῆς. Εἶχε ἀρχίσει ὅπως ἀρχίζουν ὅλες σχεδὸν οἱ συνηθισμένες ἱστορίες στὸν κοινὸ ρυθμὸ τῆς ζωῆς, γιὰ νὰ πάρῃ μέσα του σιγὰ - σιγὰ

τὴν ξεχωριστὴ ἐκείνη ἀπόχρωση ποὺ τὴν κἀνῃ νὰ φαίνεται κάτι τὸ ἀτομικὸ, κάτι τὸ ἐξαιρετικό, τὸ καινούργιο. Ἡ ὄνειροπόλα φαντασία του τὸν ἔρριχνε συχνὰ στοὺς νοσηροὺς αὐτοὺς ρεμβασμούς.

Ὁ φίλος του ἐξακολουθοῦσε νὰ τὸν κοιτάζῃ. Δὲν τοῦ εἶχε φανερώσῃ τίποτα. Ποιὸς ὁ λόγος; Ἦξερε ὅτι θὰ τὸν πικραίνε.

Εἶχε ζήσῃ ἓνα ὁμορφο μικρὸ ρωμάντζο. Καὶ τὰ ὁμορφα ρωμάντζα δὲν εἶνε κείνα ποὺ γράφουμε ἢ διαβάζουμε, ἀλλὰ κείνα ποὺ ζοῦμε. Ἐκεῖνα ποὺ νοιώθουμε ὄχι μὲ λόγια, ἀλλὰ μὲ παλμούς, ποὺ δὲν ἔχουν γι' αὔριο παρὰ τὴ νοσταλγία κάποιος θύμησις.

Ναί, τώρα βαδίζαν γιὰ τὸ «μέλλον». Μὰ τὸ μέλλον πολλές φορές ἐμψυχώνεται ἀπ' τὴ νοσταλγία τῶν περασμένων. Κι' ἀφοῦ ΕΚΕΙΝΗ βασίλευε πάνω στὶς νοσταλγίες αὐτὲς γιατί νὰ μὴν εἶνε καὶ Πριγκιπέσσα;...

Ἀθήνα

ΠΑΝΟΣ ΠΑΤΡΙΝΟΣ

ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΓΥΑΛΙ

Ἀγάπης ἐρχομός,
Λαμπρὴ φωτιά,
Κρυφὸ φιλί,
Λαχτάρα!
Πλέριος παλμός,
Ξεμόναχη ἀναπνία,
Ἀγκαλιὰ ἀπαλή,
Τρομάρα!

Φωνὴν ἀπλὴ σοῦ μίλησα
Καὶ μ' ἐννοιωσες γλυκειά.
Ξεχείλισα,
Κι' ἀταίριαστη κιθάρα

Λάλησε τὸ γυαλί
Τῆς ὁμορφιάς,
Καὶ ἡ γλῶσσα τῆς καρδιάς
Ἐνυχτομάχα.

Καὶ οἱ ἄνθρωποι θολοὶ
-Πλήθος συρτό-
Σὰ βρέθησαν ἐμπρὸς
Στὸ ἀπέραντο ἀνοιχτόν
Ἀνάσασμά μας,
Στὴ χαμηλὴ συνάχτηκαν αὐλὴ
Νὰ ποῦνε τάχα...

ΝΙΚΟΣ ΠΡΟΕΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΑΔΕΛΦΗ ΓΙΟΛΑΝΔΑ

Ο ΑΡΡΩΣΤΟΣ ξάμε ν' άναση-
κωθῆ λιγάκι στο κρεβάτι του,
μὰ καὶ πάλι κατάπεσε ῥάθυμα. Κι' ἀπ'
τὴν προσπάθειά του ἐκείνη, ἔννοιωσ' ἕ-
να πόνο δυνατὸ στὰ χέρια του.

— Θέλετε τίποτα; Τὸν ῥώτησε παρὰ-
στεκη ἡ ἀδελφὴ Γιολάνδα.

— "Ὡ! ὄχι... Ψιθύρισε. Νόμισα, πὼς
κάτι ἄκουσα.

— Σὰν τί;

— Νά· σὰν καμπάνα νὰ χτυπήῃ...

— Ἔχετε δίκιο, κύριε. Ἀληθινά,
χτυπάει καμπάνα, ἀπόψε. Μὰ ὄχι μὴ
μόνο. Πολλὲς καμπάνες χτυποῦν, ὅλες
τῶν ἐκκλησιῶν.

— Καὶ γιατί τάχα;

— Αὔριο ξημερώνει Λαμπρῆ...

Τὰ τυφλά του μάτια ἀνοίχτηκαν διά-
πλατα, λὲς κι' ἤθελαν νὰ δοῦν μονο-
μῆς ὅσα δὲν μποροῦσαν τόσο καιρὸ
ν' ἀντικρύσουν. Αὔριο ξημερώνει Λα-
μπρῆ! Καὶ μπρὸς ἀπ' τὴ φαντασία του
πέρασαν, σὰν πλάνο ὄνειρο, κάποιες
ἄλλες παληῆς Πασχαλιές. Στὸ κομψὸ
σπῆτί του, μὲ τὴ γιορτάσιμη ὄψη, μὲ τὰ
λουλούδια τῆς Λαμπρῆς, τ' αὐγά, τὰ
κουλούρια—τὰ φιλιὰ, ὦ! ναί, μὲ τὰ φι-
λιὰ τῆς Ἀνάστασης. Ὡστόσο, τώρα ἄλ-
λαξαν ὅλα μὲ τὸ ἀπόμερο αὐτὸ δωμα-
τιάκι τοῦ Νοσοκομείου—γύρω ἀπ' τὴν
ἐπίπλωση, πὸν τὴν πίστευε μονότονη,
καὶ μόνος! Ἀκριβῶς ἀπ' τὴν ἡμέρα,
ποῦχισε τὸ φῶς του καὶ τοῦ κόλλησε ἐ-
κείνη ἡ ἀναθεματισμένη αὐγρὰ πλευρι-
τις, γιὰ νὰ πάρῃ ὕστερα κάποια μορ-
φή, μᾶλλον ἄσχημη.

Δυὸ δάκρυα κύλησαν στὰ μάγουλά του.

— Κλαίτε; Τὸν ῥώτησε ἡ νοσοκόμη.

— Εἶνε τὸ μόνο, πὸν μπορῶ νὰ κά-
νω αὐτὴ τὴν ὥρα, ἀδελφῆ...

— Ἦσυχάστε... Τὸν παρηγόρησ' ἐ-
κείνη. Ὅταν στενοχωριέστε, καταστρέ-
φετε τὸν ἑαυτὸ σας.

— Δὲ βλέπω τίποτα! Τῆς φώναξε,

μ' ἀγανάκτηση καὶ παράπονο. Τόσους
μῆνες τώρα, κατάκριτος, χωρὶς καμιὰ
ἐλπίδα, ὀλομόναχος... κι' ἀπόψε, ὦ! ἀπό-
ψε, ἀδελφῆ! Καμιὰ ἐκκλησιὰ δὲν θὰ
μοῦ δείξῃ τὸ Σταυρωμένο της, πὸν ἀνα-
σταίνεται ἀπὸ κανένα δὲ θὰ πάρω
φῶς γιὰ τὸ κερί, πὸν δὲν ἔχω, τὸ φιλι
τῆς ἀγάπης δὲν θὰ τὸ δοκιμάσουν τὰ
χεῖλη μου...

Μέσ' στὴν κάμαρα, σιγὴ βασιλεύει. Μό-
νο ὁ ἦχος τοῦ ῥολοιοῦ ἀκουγόταν ἠθι-
μικὸς καὶ θρηνώδικος. Κι' ἔξω πιά, τὰ
σήμαντρα σκόρπιζαν θριαμβικὸς καὶ
πρόσχαρους τοὺς φθόγγους των.

— Μὰ οἱ δικοὶ σας δὲ θάρθουν, αὐ-
ριο; Τὸν ῥώτησ' ἡ Γιολάνδα.

— Μὴ μοῦ τοὺς θυμίζετε! Ἀπὸ τότε,
πὸν κατάλαβαν τὴν ἀρρώστεια μου, μ'
ἐλησμόνησαν.

— Καὶ ἡ ἀρραβωνιαστικιά σας;

— Ἀσφαλῶς, θὰ παντρεύτηκε!

— Λυπᾶστε γι' αὐτὸ;

— Ὅχι δά.

— Μὰ δὲν τὴν ἀγαποῦσατε;

— Ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου μοῦ
τὴν ἔδωσε, γιατί ἔπαιρνε γιὰ προίκα ἕνα
μεγάλο ἐργοστάσιο ὑφαντουργίας.

— Καὶ σεῖς δεχτήκατε, γιατί, βέβαια,
δὲν θ' ἀγαπήσατε ποτὲ ἄλλοτε καμιὰ
ἄλλη.

— Λάθος κάνετε, ἀδελφῆ. Ἀγάπησα
κι' ἐγώ. Μὰ τώρα...—ὦ! μὴ μοῦ τὴ θυ-
μίζετε.

— Γιατί; Σᾶς ξέχασε;

— "Ὡ! ὄχι. Ἐγὼ δὲν τῆς φέρθηκα
καλά.

— Κι' ὅμως κι' αὐτὴ εἶχε κάτι λε-
πτούλια καὶ μποροῦσατε νὰ τὴν κάμετε
γυναῖκα σας.

— Ἀλλά... πὸν τὰ ξέριτε, σεῖς, ὅλ'
αὐτά;

Ἡ ἀδελφὴ Γιολάνδα τράβηξε πάνω
ἀπ' τὸ κομοντίνο δυὸ λευκὰ κεριά, ἀνα-

ΤΟ ΜΥΡΟ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣ

(Τ Α Α Ρ Ω Μ Α Τ Α)

Ὁ αἰθέρας τοῦ Ἐρεβου ὁ λευκός, οἱ πόντοι οἱ δίχως γένα,
ἡ αἰθέρια ἄβυσσο ἡ μεστή μὲ ἀστέρια, φῶτων μάνες,
ἡ παλιὰ ἡ Γαῖα πὸν ἔπιασε στὰ σπλάχνα τοὺς Τιτάνες
καὶ οἱ λυμένοι οἱ ἄνεμοι πὸν τὰ λαχανιασμένα
κοπάδια διώχτουν στὴ νυχτιὰ ἀναμέσα μὲ τὶς πλάνες

φερούγες τους, τὰ σύγνεφα τὰ ἀστραποχαραγμένα
ἀπάνω στὰ οὐράνια τὰ βροντοταραγμένα.

Τί ἄλλο εἶναι ἂν ὄχι, Ἐσύ, τοῦ Κόσμου οὐσία μεγάλη
Θεῖε Γιδοπόδη, χαρῶπὲ καὶ φρενιασμένε αἰώνια·
τὸ ἀπέραντό σου φύσημα τὴ Σύριγκα τὴν αἰώνια
γιομίζει· ἐκεῖ τὸ κάθε τι στενάζει, κλαίεται, ψάλει·

καὶ τὸ ἀκαταμέτρητο τὸ Σύμπαν πὸν ὑπνωτε ὄλο
μέσα στὰ μάτια σου μαζὺ μὲ τὰ ὄρη του, τῶν πόντων
τὰ κύματα, τὰ δάση του, τὴν ὑπαρξὴ τῶν ὄντων,
τοὺς θεοὺς, ἡ κύκλους ἡ ἀλαγή, στυγνὸ ἡ ἀχτινοβόλο,

ἀναπηδάει πληθαίνοντας ἀπὸ τὸ μέγα σου ὄμμα!
Ἐ Πάνα ἀνεξάντλητε, γέρε καὶ νέε πάντα,
σύ, πὸν γιὰ ράτσες πιὸ καλὲς κάνεις νὰ στίλβει ἀγνάντα
ὡς ἕνα ὠχρὸ ἀντιφέγγισμα πὸν ἀπὸ δαυλοῦ σκάει πτώμα

ἡ στείρα ἐλπίδα, ἀλοῖμονο! πὸν μᾶς γελαῖς μὲ ἐκείνη
καὶ πὸν κυλᾶς μὲ ἀμείλιχτη μαρκαριστοὺς μὴ βούλα
τοὺς αἰῶνες τοῦ ὄνειρου σου, γοργοὺς καθὼς μὴ ὠρούλα,
χαίρε, θεῖ τρομερέ, Ἀρχὴ καὶ ἀντάμα τάφου κλίνη!

ΧΡ. ΤΣΑΠΑΛΑΣ

Ἀπόδοση ἀπὸ τοὺς «Ὀρφικοὺς
Ἕμνους» τοῦ Λεκὸν ντὲ Λίλ.

ψε τὸ δικό της καὶ τ' ἄλλο τῶδωσε στὸν
Παῦλο.

— Ἀνάψτε τὸ κεράκι σας ἀπ' τὸ δι-
κό μου. Τοῦπε...

... Καὶ τὸν βοήθησε.

Ἐσκυψε μετὰ πιὸ κοντά, στὸ πρόσω-
πό του καὶ τοῦ ψιθύρισε·

— Τὰ ξέρω ὅλα, Παῦλο, τὰ θυμάμαι
καλά, μὰ ὁστόσο, τώρα τὰ ξέγραψα
πιά. Δὲν θὰ σὲ τιμωρήσω γιὰ τὸ φται-

ξιμό σου νὰ μ' ἐγκαταλείψης τότε, ἀλλὰ..

— Ἀλλά, Γιολάνδα;

— Ἀλλά... Ἐπανέλαβε, σὰν ἠχῶ, ἐ-
κείνη... κι' ἔγειρε καὶ τὸν φίλησε στὸ
στόμα.

Ἡ ἀναστάσιμη νύχτα, ἔξω, προγω-
ροῦσε ἠρεμῆ. Καὶ τὰ κεριά—τὰ δυὸ ἐ-
κεῖνα λευκὰ κεριά—φώτιζαν μελιχία
τὰ πρόσωπά των.

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

ΕΙΡΗΝΗ
ΥΜΝΙΝ

ΠΥΚΝΟ τὸ σκοτάδι τῆς Ἀμαρτίας ἐσαβάνωνε τὸ σκεβρωμένο κουφάρι τῆς ἀνθρωπότητας. Ἀπ' τὶς πυώδικες πληγές του, οἱ θανατερές ἀναθυμιάσεις τῆς σαπίλας, δελεαστικά ἐμεθοῦσαν τὰ ὄρνεα τῆς Ἀδικίας καὶ τοῦ Μίσους, καὶ τὶς ἀποσυντεθιμένες σάρκες του ἀδηφάγα ἐσχίζαν τὰ σκουλίκια τοῦ φθόνου καὶ τῆς Ἀκολασίας.

Ἐκεῖ πέρα στὴν ἔρημο τοῦ μάνα, ἢ φωνὴ τοῦ Σινᾶ εἶχε σβυστεῖ πέρα μέσ' τὸ χάος τῆς Ἀγνωμοσύνης καὶ οἱ ἐκλεχτοὶ τῆς γῆς τῆς Ἐπαγγελίας προσκυνοῦσαν τὰ χρυσελεφάντινα εἰδωλα τῆς Ματαιότητος. Οἱ γλυκόλαλοι φθόγγοι τῆς θεϊκῆς λύρας τοῦ Ψάλτου εἶχαν σιγήσει, καὶ ὁ θηριώδης Σαοὺλ τῆς Ῥωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας εἶχε βεβηλώσει τῆς Σιών τὸ κράσπεδο. Κι' ὁ Ἰσραὴλ ἀλυσσοδέτος ἀγκομαχοῦσε ὑπὸ τὸ πέλημα τοῦ κατακτητοῦ καὶ τῆς ἀνομίας, προσμένοντας ἓνα νέον Κριτὴ νὰ τὸν ἐλευθερώσει καὶ ἓνα καινούργιο Προφῆτη νὰ ξεμπλέξει τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὸ λάγνο πέπλο τῆς ὀρχομένης Σαλώμης.

Ἐκεῖ πέρα, στῆς Γαλιλαίας τὴν ἔρημο, ἓνας ἄγνωστος Κήρυξ ἐνεφανίσθη, Θεὸν ἄγνωστον κηρύττων καὶ παράδοξοις ἀλήθειαις διδάσκων. Στὴν γαληνεμένη Του μορφῇ, ἀντανεκλοῦσε ἢ χρυσαφένια ἀχτινοβολία τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀνατολῆς καὶ ἢ μελιστάλαχτη μιλιὰ Του,

ὡσάν μυροπονή τοῦ Λιβάνου, ἐλίκνιζε τὶς ἀνθρώπινες ψυχές. Πιὸ συναρπαστικὸς ἀπ' τὶς ῥαψωδίες τοῦ προφητάνακτος, ὁ λόγος τοῦ Ναζαρηνοῦ Ραββί, πιὸ σοφὴ ἢ διδαχὴ Του ἀπ' τοῦ Σολομῶντος τῆ κρίση, με Συμπόνιας νέκταρ καὶ Συγγνώμης βάλασμο, τῶν παθῶν τὸ σπάρραγμα ἠσύχαζε.

Ἄλλ' ὁ δαίμων τῆς Ὑποκρισίας πρὸ τοῦ Ἀποστάτου ἐφρύαξε. Ὁ θεῖος Μεταρρυθμιστὴς ἐκρήμισε τὰ εἰδωλά του, κι' ἐπάνω εἰς τὸν ἄπληστο βωμό τους ἀναψε τὴν ἄσβεστο φλόγα τῆς Ἀγάπης... Καὶ τοῦ λόγου τὴν παραβολὴ διαδέχτηκε τῆς θυσίας ἢ πράξις. Τὸ μεγαλεπίβουλο ὄνειρο, τῆς Γεθημανῆς ἢ ἀγωνία. Καὶ ἡ πορφύρα τοῦ αἵματός Του, ἐκάλυψε τοῦ πλάσματός Του τὴν ἀμαρτία.

Ἀπὸ τὶς ὄχθες τῆς Τιβεριάδος, τὰ ταπεινὰ βήματα τῶν Ἀλιέων ἀνθρώπων, ἐχάραξαν τὴν θριαμβικὴ πορεία τῆς ἀνθρωπότητας διὰ μέσου τῶν αἰώνων, καὶ τὸ Σύμβολό Του, πιὸ ὑπερήφανο ἀπ' τοὺς θυρεοὺς τῶν Ῥωμαϊκῶν λεγεώνων, στέκει ἀκατάλυτο, γιὰ νὰ φωτίζει με τὴν ὑπέροχη φεγγοβολία τῆς Ἀλήθειας, τὸν Γολγοθᾶ τοῦ Λυτρωτοῦ τῆς.

Καὶ στὴν ἀγαλλίαση τῆς μεγάλης Του Μυροφόρου ποῦ πανηγυρίζει τὸν θριαμβό Του, τὸ χαροποῖο σήμαντρο τῆς Ἀναστάσεως, ἠχεῖ τοῦ Διδασκάλου τὸ χαριετισμὸ : ΕΙΡΗΝΗ ΥΜΙΝ.

Ἄθῆνα

ΠΑΝΟΣ ΠΑΤΡΙΝΟΣ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

(Εὐχές—Κατάρες—Ἀπειλές—
Παροιμίες—Προλήψεις)

Γ'.

Ἡ κατάρες κι' ἀπειλές στὸ λεξιλόγιο τῶν Θεσσαλῶν κατέχουν σημαντικὴ θέση καί, θά'λεγα, ἐκτιμοῦνται περισσότερο στὸ μακρυνὰ ἀπὸ τὶς πολιτεῖες κόσμο, ποῦ εἴτε ἀπὸ ἔλλειψη μόρφωσης, εἴτε ἀπ' τὸ φυσικὸ του, ἐννοεῖ νὰ «διανθίζη» τὴν κουβέντα του μ' αὐτές. Πόσες εἶναι ἢ κατάρες, ἢ ἀπειλές, ἢ βρυσιές; Ἀμέτρητες... Εἶναι τόσες πολλές ποῦ τὸ μᾶζμά τους ἂν δὲν εἶναι ἀδύνατο, πάντως εἶναι δύσκολο. Ὑπάρχουν χωριὰ καὶ φαμίλιες ἀκόμα πῶχουν βρυσιές τοπικῆς, ποῦ ἐννοοῦν νὰ τὶς φυλάγουν σὰν πολύτιμη κληρονομία καὶ νὰ τὶς παραδίνουν με τὸν ἄλλο γλωσσικὸ ἰδιωματικὸ πλοῦτο, στὰ παιδιὰ τους.

Χαρακτηριστικὸ τῆς διαιώνισης καὶ μεταβίβασης τέτοιων φράσεων εἶναι καὶ ἡ χρησιμοποιουμένη σήμερα σὲ πολλές περιφέρειες ἀπειλὴ «θὰ σὶ σπάσω ντὴ γκλάβασ» (1) Γκλάβασ (ΓΛΑΒΑ) στὴ Γιουγκοσλαβικὴ θὰ πῆ κεφάλι, ἢ λέξη δὲ τούτη, γλωσσικὸ ἀπολίθωμα, διατηρήθηκε δέκα σχεδὸν αἰῶνες, ὅσες δηλαδὴ περάσανε ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ἐπιδρομῆς τῶν σλαβικῶν ὀρδῶν στοὺς πολύκαρπους κίμπους τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θεσσαλίας.

**

Στὸ σημερινὸ μᾶς σημείωμα θὰ περιορισθοῦμε σ' ὅσες εἶναι περισσότερο συχνολεγόμενες καὶ σ' ὅσες πάλι ἀπ' αὐ-

(1). Ἄλλη σλαβικὴ λέξη ποῦ χρησιμοποιεῖται φαρθεῖα εἶναι ἢ ΝΜΑΗΝ (Ἰμάνι) ποῦ σημαίνει περιουσία, προκοπή. (Αὐτὸς δὲν ἔχῃ Ἰμάνι). Ἐπίσης χρησιμοποιεῖται ἢ λέξη μαγάρα (γαῖδοῦρι) κ. λ. π.

(2). Τὰ τελευταῖα σύμφωνα προφέρονται ὑγρό.

τὲς ἐπιτρέπει ἢ ἀνεκτικὴ τῆς δημοσιότητας κατάρες.

«**Νὰ στὰ κάψ ἢ κεραυνός**». (2) Τὴν χρησιμοποιοῦνε οἱ τσομπαναραῖοι ὅταν θέλουν νὰ καταρασθοῦνε ἓνα συγχοριανό τους. Ἡ κατάρα ἀναφέρεται στὰ γιδοπορόβια (ζᾶ, πράμματα), ποῦ συμβαίνει συχνά, ὅταν πάνε σ' ὄρες καταγίδας κάτω ἀπ' τὰ δέντρα νὰ δεκατίζωνται ἀπ' τᾶστρο-πελέκια.

«**Ναυηβουδῶς**». Τὴ λένε με μιὰ ἀνάσσα, σημαίνει δὲ ἐκεῖνος ἢ ἐκεῖνη στὴν ὁποία ἀπευθύνεται, νὰ μὴ δῆ προκοπή, ἢ νὰ μὴ πετύχη ἐκεῖνο ποῦ ἐπιδιώκει. Κάποτε συνοδεύεται κι' ἀπὸ τὸ «νὰ γυρίσης» ὅταν ὁ ὑβρίζομενος πάει κάπου χωρὶς συγκατάθεση.

«**Ἀδικουνασέρθ**». (Ἄδικο νὰ σοῦ ἔρθῃ). Τὴν κατάρα αὐτὴ τὴν ἐκστομίζουν ἢ γυναῖκες στὰ παιδιὰ τους, ὅταν αὐτὰ κακοφέρνουνται. Μερικὲς ποῦ συγκατοῦνε τὸ θυμὸ τους παρεβάλλουνε στὴ φράση τὴν ἄρνηση «νὰ μὴ» καὶ μεταβάλλουν—χωρὶς... ν' ἀλλάζουν βέβαια τὸ τόνο—τὴν κατάρα σ' εὐχή. Ἔτσι ἢ παραπάνω γίνεται «Ἀδικουναμῆσέρθ».

«**Στ' διαὸλ τὴ μάνα**». «Λίαν εὐχρηστος παρὰ τῷ ἀμορφώτῳ λαῷ», ὅπως θά'γραφε πρᾶσινοκίτρινος γλωσσαμύντορας. Σχετικὴ ἐξήγηση δίνεται καὶ στὴ φράση «Ἄς τοῦ κόρακα». Ἡ λαϊκὴ φαντασία τὰ κακὰ πνεύματα φρόντισε νὰ τὰ δώσει μορφὴ ὑπάρξεως βλαβερῶν, ποῦ τριγυρίζουν τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νᾶχη αὐτὸς πεῖδ παραστατικὰ τὴν εἰκόνα τους.

Συχνολεγόμενες εἶναι ἐπίσης καὶ ἢ κατάρες : «Κακὸ καιρὸ νάχς», «νὰ σοῦ πῆ πατᾶς στ' αὐτί», «ἀνάθεμα νάχς», «νὰ ξηραθῆς», «στάχτ κι' μαροῦτ νὰ γένς» καὶ πλήθος ἄλλες, ποῦ ὅπως γράφω στὴν ἀρχή, εἶναι ἀμέτρητες.

Βόλος

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΜΑΚΗΣ

ΤΡΕΙΣ

ΚΑΤΙΝΑΣ Δ. ΣΙΔΕΡΗ

(Συνέχεια απ' τὸ προηγούμενο καὶ τέλος)

Τίποτα δὲν τις ἔκανε ν' ἀλλάξουν συνήθειες, κλεισμένες σ' ἓνα στοίχο πού τις ὀδηγοῦσε στ' ὀρισμένο σημεῖο. Οἱ σχέσεις των ἐπίσης ἴδιες πάντα. Στους ξένους φερνόνταν μὲ κάποιαν ἐπιφύλαξη, κάποια ντροπαλωσύνη, λές καὶ διατηροῦσαν τὴ κοριτσιώτικη συμπεριφορά τῆς ἐποχῆς των.

Ἀνεξάντλητες ὁμως στὸ κεφάλαιο τῶν ἀναμνήσεων.

— Ὅταν ἦλθε ὁ βασιλεὺς Γεώργιος στὸ νησί, στὸ χορὸ πού δόθηκε, μάλλῳσαν δυὸ τρεῖς κυρίες, γιὰ μιὰ θέση πού γινόταν περισσότερο ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὸν βασιλέα.

Ἀπὸ τότε ὁμως πού χάσαμε τὸν «καῦμένο τὸ μπαμπᾶ» τὸ πένθος μᾶς ἀνάγκασε νὰ κλειστοῦμε καὶ νὰ διακόψωμε τὰς σχέσεις μας. Τότε ὅταν ὁ μπαμπᾶς ζοῦσε... Καὶ παρήλασαν, αἴθουσες φωτισμένες, ἀξιωματικοὶ μὲ χρυσοστολισμένες στολές, κύριοι μὲ ψηλὰ κολλάρια κλπ. κλπ. ἐνῶ τὰ ἔξημάτια στρεφόνταν θολὰ στὸ μέρος πού ἡ φωτογραφία τοῦ «καῦμένου τοῦ μπαμπᾶ» τις κύτταζε μὲ τὴν ἀνεξάντλητη ὑπομονή τῆς.

— Ἡ Ἀγλαΐα ξέρετε, ἦταν πολὺ ζωηρὴ κι' ὁ μπαμπᾶς τὴν μάλλῳνε διαρκῶς. Στὰ σαλόνια ἔκανε πάντα κρότο, πολλοὶ τὴν ζητήσανε σὲ γάμο, κάποτε κι' ἓνας εἰρηνοδίκης, μὰ βέβαια δὲ μπορούσαμε νὰ κάνωμε γαμπρὸ ἓναν ἀνθρωπάκο μ' ἓνα μικρὸ-μικρὸ ὄνομα καὶ μιὰ κοιλιὰ ὡς κεῖ πέρα. Ἡ μαμά κρατοῦσε ἀπὸ γεννιὰ ἀγωνιστῶν καὶ ὁ μπα-

μπᾶς ὑπερέτησε τόσο πιστὰ τὸν «καῦμένο τὸν Τρικούπη».

Ἐπειτα... μὴ σᾶς φαίνεται παρᾶξενό τότε, τότε, δὲν ἄφηναν οἱ δευτερότοκες, λεύτερες τις πιὸ μεγάλες των ἀδελφές...

Ἡ Ἀγλαΐα κινοῦσε τὸ κεφάλι μ' ἓνα χαμόγελο πού προσπαθοῦσε νὰ γίνῃ χαμόγελο.

— Αὐτὰ πάνε ξεχάστηκαν πιά Εὐτέρπη. Ἐγὼ ἂν ἤθελα θὰ παντρευόμουν καὶ μὲ κείνον τὸν Ἀγγλο μηχανικὸ μὰ δὲν βαστοῦσε ἡ ψυχὴ μου νὰ ζήσω μακρὰ σὰς στὴ Λόντρα.

Τ' ἄλλα δυὸ κεφάλια ἰαλαντευόταν δεξιά, ἀριστερά, δῶθε κείθε, καὶ πάλι ξανάπερναν τὴ μαραμμένη στάσι των.

— Εἶχε καὶ ἡ Καλλιόπη τὰ δικά της. Κι' ἐκλάψαμε τόσο ὅταν παντρεύτηκε τὸν παλιὸ φίλο τοῦ μπαμπᾶ. Εὐτυχῶς πού δὲν ἔζησε πολὺ γιὰ νὰ μᾶς χωρίζει. Ἀλήθεια τόσο λίγο πού ἔζησε ὁ καῦμένος!

Πραγματικὰ τὸ ζαρωμένο καὶ στεγνὸ πρόσωπο τῆς Καλλιόπης ἔδειχνε ὅλα τὰ σημάδια μιᾶς γυναίκας πού ἔμεινε πάντα παρθένο καὶ ὁ λαιμὸς τῆς τραβηγμένος καὶ ξερός φώναζε ἀπὸ μακρὰ πὼς δὲν εἶχε ποτὲ δεχτεῖ τὴ θερμὴ ἀντρίκειου φιλιῶ.

— Καὶ σεῖς;

— Ἄ! Ἐγὼ!

Μέσα ἀπὸ ἓνα ντουλάπι ἔβλεπε τὸ φῶς ἓνα μικρὸ κουτὶ μὲ χρυσᾶ θαμπωμένα πλουριά, τὰ δάχτυλα τρέμανε καὶ μπερδεύανε ὅσο προσπαθοῦσαν νὰ τ' ἀνοίξουν.

— Νὰ ἡ ζωὴ μου ἔμένα.

Ἐνα μπουκέτο πασχαλιὰ δυὸ

τρία κιτρινισμένα γράμματα, κι' ἓνα μαντῆλι σκισμένο.

... Τὸν ἔβλεπα κάθε δειλινὸ πέρα ἀπὸ τὴ καγκελλόπορτα, ἔβγαίνε πάντα τὴν ἴδια ὥρα. Τὸ εἶχα προσέξει. Τυχαῖα γνωριστήκαμε. ἔγραφε τραγούδια. Συνήθισε νὰ στέκεται στὴν πόρτα. Μὲ ζήτησε στὸν πατέρα μου. Μὰ ἐκεῖνος ὀργισμένος ἀπήντησε πὼς δὲν θᾶδιε τὴν κόρη του σ' ἓναν χασομέρη ποιητὴ. Κάποτε μοῦπε πὼς θὰ φύγῃ. Ἐφυγε, μ' ἄφησε αὐτὲς τις πασχαλιές, μοῦγραψε αὐτὰ τὰ γράμματα. Περίμενα πολὺ. Ἐπειτα, μόνο στὶς ἑφημερίδες διάβαζα τὸ ὄνομά του. Χρόνια ἀργότερα στὰς Ἀθήνας, τὸν εἶδα σ' ἓνα ἀμάξι, δὲν μὲ πρόσεξε ἢ δὲν μὲ γνώρισε. Ἐγὼ εἶχα τόσο ἀλλάξει στὴν ἐπαρχία!..

Οἱ πασχαλιές, τὰ γράμματα, τὸ μαντῆλι, κρυβόταν πάλι στὴ θήκη των, οἱ ἱστορίες μονότονες ἀδιάφορες ξεψυχοῦσαν, ἐνῶ τὰ τρία κεφάλια, στὴ γραμμὴ, φάνταζαν σὰν τραγικὰ ἀνάγλυφα πάνω στὴ κεντημένη μάντα τοῦ καναπέ, σὰν ν' ἀπογυμνωνόταν ἀπὸ τὴ σάρκα τους, τὰ μάτια γινότανε μαῦρες τρύπες καὶ τὸ στόμα σάρκαζε μὲ τὰ ξένα δόντια.

**

Μιὰ ἀπὸ τις τρεῖς ἀρρώστησε.

Τὸ πρωὶ δὲν βγήκαν νὰ σαρώσουν τὰ σκαλοπάτια καὶ τὰ χαλάκια δὲν τινάχτηκαν. Τὸ φαῖ πιὸ ἀφρόντιστο ἔγινε καὶ ἡ λάμπα ἀνάφτηκε στὸν κοινὸ θάλαμο τοῦ ὕπνου.

Τὴ νύχτα ὅλες μαζὺ ξαγρύπνησαν.

— Ἐδῶ εἴμαστε. Θέλεις νερό;.. γάλα;..

Οἱ δυνάμεις ἀργά, θλιβερά, φεύγανε. Ὁ γιατρὸς ἀπαντοῦσε θαρρετὰ στὰ δυὸ τενωμένα πρόσωπα πού μ' ἀγωνία ρωτοῦσαν.

Ἡ μηχανὴ χωρὶς λάδι μὲ τὰ γρανάζια κατεστραμένα ἀπὸ τῆ

χρῆση ἔχανε ὀλοένα τὴν κίνησή της. Καὶ μόνο γιὰ τὴν ἀνθρώπινη μηχανὴ ἀνταλλακτικὰ δὲν ὑπάρχουν.

Ξεψύχησε ἀπαλὰ ὅπως ἓνα φῶς πού σβύνει.

Ὅρθιες οἱ ἄλλες δυὸ, ζωντανές, μπρὸς στὸ κρεβάτι, βουβές, κύτταζαν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. Δὲν ἔχουν δάκρυα. Ἀπὸ καιρὸ τὰ μάτια των ἔχουν στεγνώσει. Κάποτε μόνον σκύβουν στὸ πρόσωπο τῆς πεθαμένης.

— Ἀδελφὴ μας... Ἀδελφὴ μας.

Τὸ χλωμὸ κέρινο πρόσωπο μένει πάντα ἀκίνητο καὶ τότε ἢ μιὰ ἀγκαλιάζει τὴν ἄλλη.

— Ἀδελφὴ μου...

Ἐγινε ἡ κηδεῖα μὲ λίγους παληοὺς γνώριμους «γρηραιοὺς φίλους τῆς οἰκογενείας» σπρωγμένους ἴσως ἀπὸ τὴν ἰδέα πὼς κάποιος πρέπει νὰ βρεθῇ νὰ συνοδέψῃ κι' αὐτοὺς ὅταν θάρθῃ ἡ σειρά τους.

Πρόσπεσαν κάτι κρέπια στὰ καπέλλα τους κι' αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν πήραν τὴν ὀμπρέλλα των, ὅσοι τις εἶδαν κείνη τὴ μέρα δὲν εἶπαν: Νάτις!

Ἡ ἀνθρώπινη μοῖρα ἔδιωχνε κάθε χαμόγελο ἢ σκέψη ἀνάρμοστη. Γύρισαν μόνον οἱ δυὸ.

Κι' ὅταν τὸ βράδυ στὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ οἱ σκιές των λιγνές, φασματώδεις ἀπλώθηκαν στὸ δωμάτιο, ἢ μιὰ ἀντίκρουσε τὴν ἄλλη μὲ μιὰν ἐσώτερη φρίκη πού τις ἔσυρε βουβές νὰ στριμωχτοῦν πάνω στὸ ἴδιο κρεβάτι. Σφύχτηκαν, μάτια ζητώντας νὰ βροῦν λίγη θερμὴ στὰ παγωμένα κορμιά τους. Τὰ μάτια ἔκλεισαν σκληρὰ, τυλίχτηκαν μὲ τρόπο μέσα στὰ σεντόνια τους ἐνῶ μιὰ κραυγὴ πού δὲν ἀκούοταν βούιζε μέσα στ' αὐτιά τους σὰν μοιρολόγι πάνω στὸ ἴδιο τους πτώμα.

— Ποιὰ ἀπὸ τις δυὸ μας θὰ μείνῃ ἢ μιὰ;

Σύνα

ΚΑΤΙΝΑ Α. ΣΙΔΕΡΗ

Ο ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΑΦΝΟΠΟΥΛΟΣ

«Δέν ξέρω ποιός είσαι θάνατε, άλλοιώς
θάμουν εγώ ό κύριός σου...» Bossuet.

Ένας Θεσσαλός καλλιτέχνης έσβυσεν άργά-άργά σάν τή λαμπάδα πού τής άπολείπονται οί ζωτικές δυνάμεις τής φωτῆς και άγωνίζεται νά συγκρατηθῆ στό ύστατο σύθαμπο τής ζωῆς.

Τό άνοιξιάτικο πρωινό στις 3 τοῦ Ἀπρίλη πέθανεν ό Γεράσιμος Δαφνόπουλος.

Οί φίλοι τῶν Γραμμάτων και τής άληθινῆς Τέχνης τόν πονέσανε βαθεία, κι' εἶνε τόσο λίγοι πού μέσα στό ύλιστικό πέλáγος τής σύγχρονης ζωῆς μόλις σάν πνιγμένη ἠχώ άντιλαλεῖ τό θρόϊσμα τοῦ κρυφοῦ τῶν θρήνου.

Τά «ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» πού εἶχαν τήν εὐτυχία νά τόν συγκαταλέξουν μαζί με τή διαλεχτή πλειάδα τῶν καλλιτεχνικῶν συνεργατῶν τους, δέν θά μπορούσαν νά σταθοῦνε άσυγκίνητα μπρός στό καλλιτεχνικό αὐτό χαμό και νά μὴν άφιερῶσουνε τις στήλές τους στή μνήμη του.

Γεννήθηκε στá 1377 στή Σαμαρίνα, στό πιό ψηλότερο χωριό τῆς Ἑλλάδας.

Τό φυσικό του ταλέντο στή ζωγραφική δυνάμωναν, παιδάκι μόλις 16 χρόνων άκόμα, ἡ άγρια φύση τῶν βουνοσειρῶν τῆς Σαμαρίνας και τά μεγαλόπρεπα θέλγητρα πού πλαισιώνουν τήν όρεινήν αὐτή περιοχή τῆς Ἀλπικῆς Ἑλληνικῆς έπαρχίας. Ἀνετράφηκε στή Λάρισα μέσα σέ περιβάλλον πεζό. Τό ραφτάδικο τοῦ πατέρα δέν τόν τραβοῦσε καθόλου, και κρυφά, μικρός άκόμα, άκούοντας τή μυστική φωνή τῆς καλλιτεχνικῆς του ψυ-

χῆς άποσυρότανε τις χειμερινές νύχτες σέ ιδιαίτερο δωμάτιο κι' έπιδινότανε κάτω άπ' τό θαμπό φῶς τῆς λάμπας στό σχεδίασμα μορφῶν και προσωπογραφιῶν.

Έμαθήτευσε στήν άρχή κοντά σέ θεϊό του ζωγράφο τρία χρόνια. Τό άνήσυχο πνέμα όμως τόν έσπρωχνε έξω άπό τό περιβάλλον τῆς Λάρισας κι' έτσι έφυγε για τό Βόλο όπου σέ διάστημα 6 μηνῶν έμαθε τή φωτογραφική κοντά στό Ραπανίδη. Ὑστερα άπ' τό θάνατο τοῦ πατέρα του πήγε στήν Ἀθήνα για εὐρύτερες σπουδές και μπῆκε στήν Σχολή Ρωμαΐδη—Μπέγγερ.

Ἀνάμεσα σέ 10 μαθητές άρίστεψε πρώτος κατά σειράν έπιτυχίας. Ἡ βιωτική άνάγκη τόν έκανε νά εργάζεται μόνο δυό ώρες τό πρωί και δυό τό βράδυ στή Τέχνη του και τις υπόλοιπες νά τις διαθέτη για τόν άγῶνα τῆς ζωῆς.

Σέ λίγο καιρό μπῆκε στό παλάτι ως ζωγράφος και φωτογράφος τῆς Βασιλικῆς Αὐλῆς τῆς Ἑλλάδας επί Γεωργίου τοῦ Α' καθώς και τῆς οικογενείας τοῦ τότε Διαδόχου. Ἀφοῦ τελειοποιήθηκε στις σπουδές του στή μνημονευθεῖσα Σχολή, έφυγεν άπ' τήν Ἀθήνα και άνοιξε φωτογραφείο στá Τρίκκαλα. Ὑστερα άπ' τήν υποχώρηση τοῦ 1397 έγκατεστάθηκε στή Χαλκίδα όπου έμεινεν έξη χρόνια. Στό διάστημα αὐτό άνέπτυξε έξαιρετική δράση στή τέχνη του κι' έκδηλώθηκαν ξελαμπικαρισμένες οί κατευθύνσεις τῆς. Ἔλαβε μέρος στις έκθέσεις Ἀθηνῶν, Βορδῶ, Παρισίῶν, Βιέννης και Μονάχου. Πόλ-



ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΑΦΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΖΩΓΡΑΦΟΣ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

λά τῶν ἔργων του βραβευθήκανε με χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ μετάλλια. Ὁ πρῶτος πίνακάς του «Ἡ Μήδεια» εἶνε ἐλαιογραφία. Τὸν συνέθεσε σὲ ἡλικία 21 χρόνων.

Ὁ Γερ. Δαφνόπουλος στὴ Τέχνη του μπορεῖ νὰ καταταχθῆ στὴ σειρά τῶν εἰλικρινῶν κλασσικῶν καρακτηρίστ.

Κατῶρθωσε νὰ μπῆ στὸ μυστήριον τῶν σκιῶν καὶ νὰ συνδυάσῃ τὴ δροσερότητα τῆς ζωῆς με τὴ δύναμη ποὺ τῆς χαρίζει τὸ παλλόμενον ἤρεμο φῶς. Δέν εἶνε ἀπλὸς φωτογράφος ἀντιγραφέας τῶν φαινομένων καὶ τῶν ἀντικειμένων.

Κατῶρθωσε καὶ συναδέλφωσε πάνω σ' ἓνα ἰδανικὸ ἐπίπεδο τὴν αὐστηρότητα τοῦ φωτογραφικοῦ φακοῦ, με τὴν ἠπιότητα τοῦ χρωστήρος.

Τοὺς ἔκανε ἀναγκαῖο ἀλληλοεξάρτημα, κι' ἐκεῖ ὅπου ἡ ψυχρὴ φωτογραφία με τὸ αὐστηρὸ βιομηχανικὸ της εἶδωλο ἀπεικόνιζε τὶς ἀψυχες ἐκδηλώσεις τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ τῶν προσώπων σὰν ἓνα παγερὸ σύνολο, ἄτονο, ἀχρωμάτιστο, χωρὶς παλμὸ καὶ ζωή,

ὁ καλλιτέχνης ἐπεκαλέστηκε τὴ ζωοποιὸ δύναμη τοῦ πινέλου καὶ τῆς παλέττας.

Ἔτσι βγήκε ὁ καλλιτέχνης κλασσικὸς τῶν παστέλ. Τὸν θέλγει τὸ φῶς ὅχι τὸ ἄπλετο, γιατί διατηροῦσε ἀκόμα στὴ ψυχὴ ἓνα βαθὺ μυστικισμὸ δυναμωμένο ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν Σχολῶν τῆς Ἀναγεννήσεως. Ἡ εὐνοια τοῦ ἀληθινοῦ στὴ Τέχνη του φωτίζεται ἀπὸ μιὰ ἀνώτερη ἀντίληψη τῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς, γι' αὐτὸ μπορούμε νὰ ποῦμε πῶς ὁ Δαφνόπουλος ἐμφανίζει στοὺς πίνακάς του μιὰ εὐδιάθετη καὶ αὐθόρμητη φιλοσοφικὴ τάση, ἔξω ἀπ' τὸ πλαίσιο τῆς ρεαλιστικῆς ζωῆς.

Οἱ πίνακές του «Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις», «Ἡ κόρη στὰ ἄνθη» καὶ οἱ διάφορες ἐκ τοῦ φυσικοῦ συνθέσεις «Παστέλ» ἐγκλείουν μέσα ὅλη τὴν εὐδιάθετη αὐτὴ ροπή του, ποὺ τὸν καθιστοῦνε πρωτοπόρο στὴ χάραξη νέας Σχολῆς στὴ φωτογραφικὴ. Τῆς Σχολῆς ποὺ συνδυάζει τὸ ἰδανικὸ κάλλος με τὴ χειροποιαστὴ ἀλήθεια.

ΤΑ "ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,,

ΠΟΙΗΤΑΙ ΣΤΑ ΞΕΝΑ

ΠΑΡΑΣΤΡΑΤΗΜΕΝΗ

Εἶμ' εὐχαριστημένη ἀπ' τὴ ζωὴ μου
γιατὶ κι ὁ κόσμος κάπου-κάπου μ' ἔχτιμᾷ!
Γιὰ ἐμπόριο ἔχω πάντα τὸ κορμί μου
καὶ πάντα εἶν' ἡ συνείδηση-ἀλαφριά...

Ναί! Μ' ἔχτιμοῦν: σὰν κάτι τὶ σπασμένο,
ἀφοῦ ἔναι φταίχτες μοναχοὶ γι' αὐτό!
Καὶ μοῦ γελοῦν! Καὶ πάντα ξεχασμένο
τὸ μίσος ποῦχῶ στὴν ψυχὴ καφτό!...

ᾠ! πόσο τὴ λατρεύω τὴ ζωὴ μου
εἶμαι ἡ γῆ τῆς πληγῆς τῆς κοινωνίας...
Καὶ λάμπει τὸ ξεδιάντροπο κορμί μου
στέμμα τῆς ἠθικῆς τῆς Αἰωνίας!...

Πόρτ—Σάιτ

Π. Ν. ΞΕΝΟΣ



ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Υπό κ. ΚΩΣΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗ

Α'.

ΣΑΝ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ Ἑλλάδα ὀλόκληρη εἶνε ἀστείρευτη πηγὴ ἱστορικῶν γνώσεων, ἀλλὰ καὶ ἡ Θεσσαλία παράλληλα εἶνε ἓνα πανόραμο κομμάτι τῆς Ἑλλάδας ποῦ συνδέθηκε μὲ τῆς μετὰ τὸ αὐτοαἰότερα γεγονότα τῆς ἀρχαϊότητος.

Τὰ ἀρχαϊὰ ἀντικείμενα καὶ τὰ νομίσματα ἐνὸς τόπου, ἐνὸς ἔθνους, εἶνε οἱ ἀληθινοὶ μάρτυρες τῆς περασμένης ζωῆς καὶ τῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς τους.

Τὰ νομίσματα, τὰ μέταλλα αὐτὰ κομμάτια τῆς ἀρχαϊᾶς ἐποχῆς ποῦ βρῖσκονται σήμερον σκορπισμένα σὺν ἀρχαιολογικοῦς τόποις, εἶνε ἡλιοὶ ποῦ φεγγαβολοῦν καὶ διαλύουν τὸ ἱστορικὸ σκοτάδι ποῦ ἀπλώνεται σὺν ἐκτιοντάδες καὶ χιλιάδες τῶν περασμένων αἰώνων.

Τὰ ἀρχαϊὰ νομίσματα εἶνε ἓνας κόσμος ὀλόκληρος κρυμμένων γνώσεων. Ὅμιλοῦν στὴ συμβολικὴ γλῶσσά τους καὶ λένε πολλά, τόσα ποῦ ὁ τοῖος τὴν ἐννοεῖ, μπορεῖ ν' ἀντιῆξη ὀλάκερη συζήτηση μὲς τους, γιὰ νὰ μῆθῃ τὰ μυστικὰ τους.

Ἄν ἐπιχειροῦσε κανεὶς νὰ παραδοθῇ στὸ θέλημα τῆς ἐρευνας γιὰ τὴ συνάθροιση γνώσεων γύρω ἀπ' τ' ἀρχαϊὰ νομίσματα, καὶ νὰ ἐξετάξῃ παράλληλα ὅτι μποροῦσε γι' αὐτὰ νὰ βρεθῇ γραμμένο στὰ συγγράμματα γιὰ τὴν ἱστορία τους, θὰ ἦσαν εὐκόλο νὰ ξεσκεπάσῃ σιγνῆς ὀλόκληρες τῆς καθημερινῆς ζωῆς τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ νὰ μῆθῃ ὀλο το κοινωνικὸ βίον καὶ τῆς πολιτικῆς ἐκδηλώσεως του.

— Ἀλλὰ ὁ τοῖος μὲ ζῆλο καὶ μὲ σεβασμὸ ἀριερωθῆ στὴ μελέτη τῆς Ἀρχαιολογίας, καὶ μὲ μυστικισμὸ καὶ ἔρωτα ἀφιερωθῆ στὴν ἐρευνα τοῦ ἀρχαίου νομίσματος, ἐκεῖνος θὰ ἔχη τὸ προνόμιο μὲ τὸ κερδὸν καὶ προχωρῶντας στὴ μά-

θησιν νὰ ξεδιπλώσῃ ἓνα-ἓνα τὰ σκοτεινὰ πέπλα τῶν χρόνων καὶ νὰ ἰδῇ μπροστὰ του ὅσιν σὲ ὀραματισμὸ ἀρχαίους ἀγνωστούς κόσμους.

Ὁ καθένας μας, δὲν ἀμφιβάλω, θὰ ἤθελε νὰ ἔβλεπε ἔστω καὶ θαμπὰ ἓνα πανόραμο ὀμοιο μὲ μιὰ ζωὴ ποῦ ἔσβυσε μέσα σὺν δυνάμει χιλιετηρίδες. Ὁ ἀρχαίος ἐκεῖνος κόσμος, κομωμένος ὀπως καὶ σήμερον μὲ τοὺς θεοὺς του, τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴ ζωτικὴ τους κίνηση, μὲ τὰ χρήσιμα του ἀντικείμενα, μὲ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶνα του, ξαναγεννιέται μπροστὰ στὰ μάτια ἐκεῖνου ποῦ ἐτήρησε τὴ δύναμη μὲ τὴ φαντασία ν' ἀναστήσῃ τὸν κόσμον αὐτόν ποῦ τὰ ἴχνη του χάνονται μέσα σὺν χιλιετηρίδες.

Γενικὰ γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ νομίσματα

Ὁ λόγιος καὶ ποιητὴς ἐθνομάρτυρ Ρήγας Φερραῖος συνέταξε καὶ ἐσεχίασε ἓνα χάριτῆ τῆς Ἑλλάδας, τὸν πρῶτον ποῦ ἐχάραξεν Ἑλληνίαν, ποῦ ἐτυπώθηκε στὴ Βιέννη στὰ 1797. Τὸ ἀληθινὰ ἄξιον θαυμασμοῦ γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη ἔργον τοῦ ἀείμνηστου Πατριώτη στολίσθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιον καὶ μὲ ἑκατόν ἐξήντα ἐντυπα ἀπὸ ἀρχαϊὰ Ἑλληνικὰ νομίσματα μέσα στὴ πλούσια γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη συλλογὴ τῆ καλύτερῆ θέσης κατέχοντες τὰ Θεσσαλικά.

Στὴν Ἑυρώπη δὲν ὑπάρχει νομισμα-

τικὸ Μουσεῖον νὰ μὴ τὸ στολίσουν σειρῆς ὀλόκληρες ἀπὸ ἀρχαϊὰ Ἑλληνικὰ νομίσματα. Τὸ δὲ Ἐθνικὸ μας νομισματικὸ Μουσεῖον εἶνε πλημμυρισμένο ἀπὸ νομίσματα· ἄπειρα δὲ Θεσσαλικά κατέχοντες τῆς προθήκης του· θαυμαστὰ γιὰ τοὺς ὀραίους τῶν τύπους, γιὰ τῆς πολλῆς ποιτικῆς τῶν, καὶ γιὰ τῆς παραστατικῆς ἐμφανίσεως τῶν.

Γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ ἀρχαϊὰ νομίσματα ἀσχολήθηκαν πολλοὶ ξένοι ἀρχαιολογοὶ καὶ συνέγραψαν ἔργα μνημιώδη ὀπως ὁ Γάλλος Mionnet T. E. «Description de médailles grecques et Romaines» 1830. Ὁ Leake W. M. «Numismata Hellenica» 1859. Ὁ Lenormant. F. «La monnaie dans l' antiquité» (Paris 1878—1879).

Οἱ Ἄγγλοι, Gardner P. «Types of greek coins» 1892. Miln J. G. «Greek coinage» Oxford 1931. Hill F. «Jstorical Greekcoins». Πίνακας νομισμάτων ἐξόχους παρέχει ὁ «Catalogue of greek coins» ἐκδοσὴ Βρετανικοῦ Μουσεῖου ὑπὸ Pool, Head, Worth Hill καὶ Robinson. Τελευταῖα ἐκδόσεις 1932 a guide to the principal coins of the greeks ὑπὸ Barklay V Heat καὶ εἰδικὰ γιὰ τὰ Θεσσαλικά Νομίσματα ἐξεδόθηκε στὰ 1932 στὸ Λονδίνο ἓνα περιόριστο σύγγραμμα τοῦ καθηγητοῦ ἀρχαιολογοῦ Edgar Rogers «The copper coinage of Thessaly».

Ἐνα πάλι ἐγκόλπιο σωστὸ γιὰ ὀσους θέλουν νὰ μάθουν γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ Νομίσματα εἶνε τὸ ἐκδιδόμενο περιοδικὸν στὸ Παρίσι «Journal International d'Archéologie Numismatique».

Ἑλληνας ποῦ γράφανε γιὰ τὰ Ἀρχαϊὰ Νομίσματα ἔχουμε τὸν I. N. Σβορώνον ποῦ μετέφρασε στὰ 1898 στὴν Ἑλληνικὴν τὸν περιοδικὸν ἔργον «Head Historia Numorum» «Ἱστορία τῶν Νομισμάτων» ἔργον τοῦ ἰδίου «Τὰ νομίσματα τοῦ Κράτους τῶν Πτολεμαίων Ἀθῆναι 1908. Γαλλικὸ δὲ σύγγραμμα τοῦ Σβορώνου εἶνε στὰ 1890 Numismatique de la Crète ancienne» καὶ τοῦ Βερναρδάκα Ἀθ. «Περὶ τοῦ νομίσματος παρὰ τοῖς Ἀρχαίοις». Μαζὶ μ' αὐ-

τοὺς ἐνδιαφέρθηκαν γιὰ τὰ Ἑλληνικὰ νομίσματα καὶ παλαιότεροι λάτρεις τῆς ἀρχαϊᾶς τέχνης. Βυζάντιος, Φωτιάδης, Λάμπρου, Καραπάνος καὶ ἄλλοι τῶν ὀποιῶν αἱ δωρηθεῖσαι συλλογαὶ νομισμάτων εἰς τὸ Κράτος ἀποτελοῦν θαύματα ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Ἀπὸ τοὺς σημερινούς μανιώδεις Ἑλληνας συλλέκτας ἀρχαίων Ἑλληνικῶν Νομισμάτων ἀναφέρουμε τοὺς κ. κ. Λοβέρδον, Ἐμπεδοκλῆν, Βλαστόν, Μπενάκη, Ἀντωνίου, Γ. Πετσάλην ἱατρόν.

Ἡ Νομισματικὴ ὀς Ἐπιστήμη

Ἐξετάζοντες τὴν Ἑλληνικὴ νομισματικὴ ὀς Ἐπιστήμη διαιροῦμε αὐτὴ σὲ τέσσερους κλάδους: 1) τὴν μετρολογία, 2) τοὺς σταθμητικὸς κανόνες, 3) τὴν ἀναλογία ποῦ ἔδωσαν οἱ ἀρχαῖοι στὰ μέταλλα ἀναμεταξύ τους καὶ 4) τὴν ταξινόμηση τῶν νομισμάτων καὶ τὴν μελέτη τους ὀς πρωτότυπα ἀντικείμενα τέχνης.

Προτοῦ ἀνακαλύψουν οἱ ἀρχαῖοι τὸ νόμισμα ὀς μέσον συναλλαγῆς τῶν, τὰ ἀναγκαῖοντα γιὰ τὴν ζωὴν εἶδη ἀγοραζότανε καὶ πουλιότανε μὲ ἀνταλλαγὴ ἢ δὲ ἀξία τῶν ἐξετιμῶν σὲ προϊόντα γῆς ἢ σὲ βόδια καὶ πρόβατα. Τὸ πρῶτον βῆμα δὲ τῆς προόδου ἀπ' τὴν πρωτόγονη αὐτὴν μέθοδον τῆς ἀνταλλαγῆς ἔγινε κατὰ τὸν ὀγδοὸν π. Χ. αἰῶνα μὲ τὴν ἀντικατάσταση σὺν ἐμπορικῆς πράξεως τῶν προβάτων καὶ τῶν βοδιῶν, ποῦ ἐχρησίμευαν γιὰ ἀνταλλακτικὴ μονάδα μὲ κομμάτια ἀπὸ μέταλλον.

Ἡ συνήθεια αὐτὴ ἴσως ἤρθε στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς Φοίνικας οἱ ὀποῖοι καὶ ἐγύριζαν τότε μὲ τὸ ἐμπόρεμά τους ὀλο τὸ γνωστὸν κόσμον. Κατὰ τὰ 700 π. Χ. ἀναφαίνονται τὰ πρῶτα νομίσματα ποῦ κοπήκανε στὴν Αἴγινα ἀπὸ ἀσῆμι μὲ παράσταση χελῶνης, γιὰ αὐτὸ καὶ ἐλέγοντο «χελῶνα» ἦσαν στατήρες βάρους 193 κόκκων σίτου, ὀσος ἦτο ὁ Αἰγυπτιακὸς σταθμητικὸς κανὼν, τὸν ὀποῖον ἀκολούθησαν καὶ πολλῆς Θεσσαλικῆς πόλεις.

Καθένας τῶρα ἐννοεῖ πῶς μὲ τὴν ἐξέλιξη τοῦ μετάλλου ὀς νομίσματος ἀρ-

χικῶς εἰς ῥάβδους, ἔφθασε εἰς τὸ νὰ κοπῆ σὲ ὑποδιαίρεσεις ἀρχικὰ μεγάλες καὶ ὕστερα μικρότερες πρὸ καταλήξανε στὸ νόμισμα. Ὅπως δὴποτε δὲν ἐβράδυνε ἡ νέα ἐφεύρεση νὰ ξαπλωθῆ ἀλλὰ καὶ νὰ τροποποιηθῆ μὲ τὸ νὰ σχεδιάζονε ἀπάνω στὰ κομμάτια ἀπὸ τὸ μέταλλο στὴν ἀρχὴ μόνον ἀπὸ τὸ ἐννὶ μέρος τοῦ νομίσματος μὰ παράσταση καὶ στὸ ἄλλο μέρος τοῦ νομίσματος ἓνα τετράγωνο «ἐγκοίλο» ὅπως στῶς Αἰγυπτιακοὺς στατῆρας στοὺς Δαρείου—καὶ ἀργότερο νὰ τεχνουργήσων καὶ νὰ ἐπιμεληθοῦν καὶ τὶς δύο πλευρὰς τοῦ νομίσματος, ὁπότε παρουσιάσθηκε τὸ τέλειο Νόμισμα.

Χρονολογικὴ κατάταξη τῶν Νομισμάτων.

Ἐνῶ δὲν μποροῦνε νὰ τοποθετήσων ἐπακριβῶς μὰ χρονολογία κατασκευῆς ἐνὸς ἱεραίου ἀντικειμένου τέχνης, ὅπως ἐνὸς ἀγάλματος, ἐνὸς ἀγγείου, ἐνὸς χαλκίνοῦ ἀντικειμένου κ. λ. π., κατορθώσανε ὅμως οἱ εἰδικοί νομισματολόγοι νὰ προσδιορίσων τὰ νομίσματα μέσα σὲ ὁρισμένα χρονικὰ ὅρια κατασκευῆς τῶν τὰ ὁποῖα ὅρια ὠνόμασαν περιόδους.

Αἱ περίοδοι αὐταὶ εἶναι αἱ ἴδιαι γιὰ ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ φυσικὰ καὶ γιὰ τὴν Θεσσαλία.

Περίοδος Α΄. Ἀρχαϊκὴ Τέχνη. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἐμφάνιση τοῦ νομίσματος μέχρι τῶν Περσικῶν πολέμων ἤτοι 680—480 π. Χ. παραστάσεις πρὸς συναντῶνται στὰ νομίσματα τῆς περιόδου αὐτῆς εἶναι γενικὰ μορφῆς καὶ κεφαλῆς ζώων. Σπάνια συναντοῦμε παράσταση ἀπὸ πρόσωπο ἀνθρώπου, καὶ ἐὰν ὑπάρχη θὰ ἔχη τὸν τύπο τῆς ἀρχαϊκῆς λεγομένης τέχνης ἤτοι τὸ στόμα νὰ παρουσιάσῃ ἓνα τυπικὸ καὶ στερεότυπο μειδιάμα, τὰ μάτια σ' ἐδιασμένα μὲ ὄρατῆς καὶ τὶς δύο γωνίαις τῶν στὰ ἐν «κατατομῆ» ἐμφανιζόμενα (προφίλ) πρόσωπα. Τὸ ἄλλο μέρος τῶν νομισμάτων τῆς περιόδου αὐτῆς φέρει πάντοτε εἰκόνα ζώου.

Ἄλλο γνώρισμα ὅτι ἐλλείπουν παντελῶς γράμματα εἴτε καὶ σύμβολα, καὶ μόνον ἀπὸ τὶς παραστάσεις τῶν γνωρί-

ζονται σὲ ποιὰ πόλη ἀνήκουνε· χαρακτηριστικὸ δὲ αὐτῶν ἐπίσης εἶναι καὶ τὸ «ἐγκοίλο» τετράγωνο.

Περίοδος Β΄. Μεταβατικὴ τέχνη. Ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ 480—τοῦ 415 π. Χ. Σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἐσημειώθηκε ἀρκετὴ πρόοδος στὴ δεξιοτεχνία τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐκτύπου τῆς μήτρας τοῦ Νομίσματος, γενικὰ ἀρχίζει ἡ τοποθέτηση γραμμάτων ἢ λέξεων συγκεκριμένων ὅπως ΛΑΡΙΣΑ σημειώνεται μὲ τὸ Λ Α ἢ ΚΡΑΝΝΩΝ μὲ τὸ Κ Ρ Ν. Ἀρχίζουν δὲ καὶ ἡ συλλήψεις τῶν παραστάσεων ἀπὸ τοὺς τεχνίτες νὰ γίνωνται πλέον μὲ βαθύτερη ἐννοια καθὼς καὶ στὴ κατασκευὴ τῶν νὰ παρουσιάζωνται λεπτομερέστερα.

Περίοδος Γ΄. Τῆς ἀκμῆς τῆς τέχνης. Ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ 415 μέχρι τοῦ 336 ὁπότε ἤκμασαν οἱ καλύτεροι χαρακτεῖς τῶν νομισμάτων ὅπως ὁ Εὐαίνετος ὁ χαρακτεῖς τοῦ θανμασίου τετραδράχμου τῶν Συρακουσίων τοῦ ὁποῖου ἡ ἐμπορικὴ ἀξία σήμερα εἶνε περὶ τὶς 500 λίρες Ἀγλ. Ἡ περίοδος αὐτὴ τελειώνει μὲ τὴν ἀνοδο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου στὸν Μακεδονικὸ θρόνο. Κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ ἐκόπηκαν τὰ ὀραιότερα σ' ἐμφάνιση καὶ παραστατικότητι νομίσματα, ἔχουν δὲ βαθιὰ κατανόηση αἰσθητικῆς. Τῆς ἐποχῆς αὐτῆς Θεσσαλικά νομίσματα ἔχουμε τὰ τετράδραχμα Λαρίσης, τοὺς στατῆρας τῆς Φαρσάλου καὶ ἄλλα.

Περίοδος Δ΄. Τῆς μεσοπερσικῆς τῆς Τέχνης. Ἦτοι ἀπὸ τοῦ 336—286 π. Χ. (Μακεδονικὴ Κυριαρχία) ἀξιοσημειωτὴ ἐργασία τοῦ τεχνίτη εἶνε ἡ παράσταση τῆς κεφαλῆς, ἐμφαντικότερα καθορίζονται τὰ φρύδια καὶ ὁ βολβὸς τοῦ ματιοῦ εὐρίσκειται στὸ βάθος τῆς κόγχης. (Ἀλεξανδρινοὶ στατῆρες, Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ τετράδραχμα).

Περίοδος Ε΄. Τῆς παρακμῆς 280—146 π. Χ. Τὰ περισσότερα ἀργυρᾶ νομίσματα τῆς ἐποχῆς αὐτῆς φέρουν ἐπιγραφὴ τοῦ Βασιλέως τῆς πόλεως καὶ διάφορα σύμβολα. (Ἀλεξάνδρου, Φιλίππου, Ἀντιγόνου, Λυσιμάχου, Ἀμύντα, Πτολεμαίου, Σελεύκου κλπ.) καὶ συνελπῶς εὐκολότατα καθορίζονται ἡ χρο-

νολογικὲς περίοδοι τῆς χαράξεως καὶ κυκλοφορίας τῶν νομισμάτων αὐτῶν. Κατὰ τὴν περίοδο δὲ αὐτὴ πολλῆς πόλεις τῆς Θεσσαλίας ἐκοψαν νομίσματα τύπου Ἀλεξανδρινοῦ στατῆρος τῆς Δ΄ Περιόδου ἀλλὰ διότι ἦσαν κάτω ἀπ' τὴν κυριαρχία τῶν Μακεδόνων δυναστῶν καὶ ἀπογόνων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου συνεβράδιζαν στὴ κοπὴ τῶν νομισμάτων τῶν μετὰ τῆς Μακεδονίας.

Κανόνας δὲ περιορισμὸς κυκλοφορίας ὑπῆρχε τότε τῶν Μακεδονικῶν νομισμάτων στὴν Θεσσαλία.

Περίοδος ΣΤ΄. Τῆς ὑπερπαρακμῆς. Ρωμαϊκὴ κυριαρχία ἀπὸ τοῦ 146 π. Χ. μέχρι τοῦ 26 π. Χ. ἤτοι ἀπ' τὴν ἐποχὴ πρὸ ἢ Μακεδονία καὶ συνεπῶς καὶ ἡ Θεσσαλία ὑπῆρχε εἰς τοὺς Ρωμαίους. Τὰ νομίσματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐξ αἰτίας τοῦ πληθωρισμοῦ τῶν πλημμύριον τῆς Θεσσαλικῆς ἀγορᾶ. Εἶναι αὐτοκρατορικὰ λεγόμενα νομίσματα τὰ ὁποῖα ἐνυκλοφόρουσιν ὅλη τὴν Ρωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν, φέρουν δὲ ὅλα προτομῆς αὐτοκρατορῶν Ρωμαίων μὲ τὰ ὀνόματά τῶν.

Τελευταία περίοδος κοπῆς νομισμάτων εἶνε ἡ Ἑλληνορωμαϊκὴ ἀπὸ τοῦ 27 π. Χ. μέχρι τοῦ 268 μ. Χ. ἤτοι μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν κατακτῆσεως τῆς Θεσσαλίας. Τὰ νομίσματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μοιάζουν σχεδὸν τέλεια

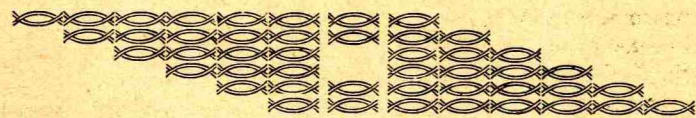
μὲ τὰ τῆς προηγουμένης μὲ μόνη τὴν διαφορὰ πῶς τὰ ὀνόματα τῶν αὐτοκρατορῶν καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα τοῦ Κράτους ἢ τῆς πόλεως εἶνε γραμμένα μὲ στοιχεῖα τόσον Ἑλληνικὰ ὅσον καὶ Ρωμαϊκὰ ὅπως ΚΟΙΝΟΝ ΘΕΣΣΑΛΩΝ ἢ ΝΕΡΩΝ ΣΕΒΑΣΤΟΣ καὶ τὰ τοιαῦτα.

Αὐταὶ εἶναι οἱ περίοδοι τῆς κοπῆς τῶν Θεσσαλικῶν Νομισμάτων.

Τὸ τρονόμοιον τῆς κοπῆς τῶν νομισμάτων στὴ Θεσσαλία τὸ ἔπεραν οἱ πόλεις ἐκεῖνες πρὸς εἶχαν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ζωερὸ ἐξαγωγικὸ ἐμπόριο ἢ ἀρκετὴ παραγωγὴ προϊόντων γῆς, ζώων κλπ.

Στὴν ἀρχαία Θεσσαλία ὅσο σημαντικότερη καὶ μεγαλύτερη σὲ ἔκταση ἦταν μὴ πόλις τόσο καὶ μᾶς παρουσιάζει σήμερα πληθῶρα νομισμάτων καὶ μὲ ἀρκετῆς ποικιλίας· σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς ἐποχῆς τῆς κυκλοφορίας τῶν ὅπως οἱ πόλεις Λάρισα, Φάρσαλος, Φεραί, Κρανῶν, Σκοτούσα, ἐνῶ πόλεις ὀρεινὰ μὲ περιορισμένο ἐμπόριο καὶ περιορισμένη ἐξαγωγὴ προϊόντων τῶν περιορίζονται στὴν ἐμφάνιση ἀρχαίων νομισμάτων καθὼς καὶ ποικιλίῶν ὅπως Μόψιον, Αἴνια, Ἐκκαρα, Πεύματα, Μελισοία καὶ ἄλλα πρὸς παρουσιάζονται ἐλάχιστοι τύποι νομισμάτων.

Στὸ ἐπόμενο τεῦχος: Ἀρχαία νομίσματα Θεσσαλικῶν πόλεων, καὶ παραστάσεις αὐτῶν.



ΠΑΡΘΕΝΟΓΕΝΕΣΗ

Β. ΤΕΧΝΗΤΗ ΠΑΡΘΕΝΟΓΕΝΕΣΗ

Κάθε οργανισμός ζωντανός προέρχεται από ένα κύτταρο, το γονιμοποιημένο ωάριο, που είναι συγχώνευση του άρσενικού και θηλυκού γαμέτη. Αυτός είναι ο γενικός κανόνας του πολλαπλασιασμού στα έντονα όντα, αν αφαιρέσουμε βέβαια τον άγενη πολλαπλασιασμό, που άπαντᾷ συνήθως στους κατώτερους οργανισμούς. Το ωάριο μόνο του δεν μπορεί να άναπτυχθεί σε τέλειο οργανισμό χωρίς τη γονιμοποιητική επίδραση του σπερματοζωαρίου. "Αν δεν γονιμοποιηθεί πεθαίνει χωρίς να έκτελέσει το προορισμό του. Καί όμως είναι δυνατό, σε πολλές ομάδες ζώων, το ωάριο χωρίς να γονιμοποιηθεί να έξελιχθεί σε τέλειο οργανισμό. Αυτό το φαινόμενο το είπαμε παρθενογένεση και το χωρίσαμε σε φυσική και τεχνητή. Για τη πρώτη μίλησα σε προηγούμενο μου σημείωμα, για τη δεύτερη θά μιλήσω σήμερα.

"Όπως είναι γνωστό ο άνθρωπος έχει μια πολύ άνεπτυγμένη ιδιότητα, που ίσως νᾶναι και η άδυναμία του, γιατί δημιουργεί άνάγκες, που δύσκολα άνταποκρίνεται σ' αυτές. Η ιδιότητα αυτή είναι η περιέργεια. Κάθε φαινόμενο, που παρατηρεί στη φύση θέλει να το μελετήσει και το έξηγήσει. Σ' αυτό το σημείο ο πρωτόγονος άνθρωπος, μαζί με τον σημερινό άγριο, ίσως νᾶταν εϋτυχέστερος. Άπέδιδε δλα σε άνώτερες υπερφυσικές δυνάμεις και έτσι ήσυχάζε μακάρια. Αυτή είναι μια άποψη της ζωής. Η ζωή όμως δεν είναι άκίνησία και τεμπελιά, αλλά κίνηση και δράση. "Έτσι λοιπόν ο άνθρωπος θά έρευνᾷ και θά έξηγει τᾶ φαινόμενα. Κάθε φορά θά ξεσκεπάσει και ένα κομμάτι από

το πυκνό πέπλο, που σκεπάζει τη γύμνια της ή Φύση. Θά κατορθώσει να την ξεσκεπάσει όλόκληρη; Ποιός ξέρει; Πάντως θᾶναι καλό για μᾶς, να μη φθάσουμε καμμιᾶ φορά στο τέρμα αυτό, γιατί τότε και η ύπαρξή μας θᾶναι περιττή, άφου θά την χαρακτηρίζει η άδιάκοπη και άπόλυτη άκίνησία!

"Ο άνθρωπος λοιπόν παρατηρώντας το φαινόμενο της παρθενογένεσης στη Φύση προσπάθησε να τό επιτύχει και πειραματικά. Μ'άλλα λόγια από ωάρια, που δεν γονιμοποιηθήκανε, προσπάθησε να άναπτύξει τέλειους οργανισμούς. Καί το κατώρθωσε. Πειραματίσθηκε βέβαια με ζῶα, που δεν πολλαπλασιάζονται παρθενογενετικά, βιτράχους π.χ. Τᾶ πειράματα αυτά είναι πολλά και ποικίλα. Οί έρευνητές επίσης πολλοί και διάφοροι. Γιατὸ θά άρκεσθῶ να άναφέρω τᾶ πειράματα τριῶν μόνον, που είναι και οί κυριώτεροι άντιπρόσωποι στην έρευνα αυτή, του Λέμπ, Ντελάζ, και Μπαταγιόν.

Μέθοδος και θεωρία του Λέμπ

"Ο Βιολόγος αυτός πειραματίσθηκε κυρίως στα έχινόδερμα, όπως είναι ο άχινός κ.λ.π. "Άφινε τᾶ ωάρια μέσα σε διάλυση βουτυρικού δξέως μερικά λεφτά της ώρας. "Έπειτα τᾶβαζε σε συνειθισμένο νερό θαλάσσης 15 έως 20 λεφτά. Τέλος χρησιμοποιούσε ένα τρίτο υγρό, όπου τᾶφινε 15 έως 60 λεφτά. Το τελευταίο αυτό υγρό ήτανε διάλυμα υπερτονικό θαλασσίου νερού και μαγειρικού άλατος.

Χρησιμοποιούσε λοιπόν ο Λέμπ τρία λουτρά κατά σειράν. "Έτσι κατώρθωσε να προκαλέσει δλα τᾶ φαινόμενα, που άκολουθούνε την γονιμοποίηση και να πάρει από φ-

άρια άγονιμοποίητα τέλειους οργανισμούς. Πῶς τώρα έξηγει την τεχνητή παρθενογένεση; Να πῶς.

"Όταν το ωάριο γονιμοποιείται παρατηρούμε τᾶ έξηξ: Πρῶτα, πρῶτα σχηματίζεται γύρω από το αυγό μια μεμβράνη· μέσα δὲ στο αυγό συμβαίνουν δξειδώσεις, που μαρτυροῦν, ὅτι τᾶ φαινόμενα της ζωής είναι σε μεγάλη δράση. Οί δξειδώσεις όμως αυτές είναι κατά τέτιο τρόπο κανονισμένες, ὡστε να μη έπιφέρουν το θάνατο του ωαρίου. Γιατί, ὅπως ξέρει ο καθένας, σε κάθε δξειδωση παράγονται ουσίες βλαβερές, που πρέπει να άπομακρύνονται από τον οργανισμό. "Αν ο οργανισμός δεν προφθαίνει να τις άποβάλλει, τότε δηλητηριάζεται και πεθαίνει.

Αυτᾶ λοιπόν, που γίνονται στο γονιμοποιημένο ωάριο συμβαίνουν και στο παρθενογενετικό. Το βουτυρικό δξυ, που είναι στο πρώτο λουτρό σχηματίζει την μεμβράνη γύρω στο ωάριο και έτσι αρχίζουν οί δξειδώσεις, που χαρακτηρίζουν κάθε ωάριο, άμα έξελίσσεται σε τέλειο οργανισμό. Οί δξειδώσεις όμως αυτές πρέπει νᾶναι ρυθμικές γιατί άλλλλιῶς θά έπιφέρουν τον θάνατο του αυγού. Τόν ρυθμόν αυτόν θά τόν δώσει το υπερτονικό διάλυμα μέσα στο ὅποιο τᾶ ωάρια βουτιοῦνται κατά την τελευταία φάση του πειράματος.

Μέθοδος και θεωρία του Ντελάζ

Τᾶ πειράματα του Ντελάζ είναι ανάλογα με του Λέμπ. Η μέθοδος και δῶ έχει δυο φάσεις. Κατά την πρώτη τᾶ ωάρια βουτιοῦνται μερικά λεφτά της ώρας σ'ένα ειδικό λουτρό, που περιέχει εκτός από άλλες ουσίες και άραιή διάλυση ταννικού δξέος. "Έπειτα, άφου πλυθούνε με νερό θαλάσσης, βουτιοῦνται σε δεύτερο λουτρό, που περιέχει και άμμωνία σε πολύ άραιή διάλυση.

Μὲ τὴ μέθοδο αὐτὴ—χρησιμοποιούσε και άλλες— κατώρθωσε ο

Ντελάζ να πάρει τέλειους οργανισμούς, που ζήσανε πολλούς μήνας. Η θεωρία του, που έξηγει την παρθενογένεση είναι διαφορετική από τη θεωρία του Λέμπ. Το αυγό, ὅπως και κάθε κύτταρο, είναι ένα σύνολο από διάφορες κολλοειδείς ουσίες, που είναι ὅμως άσταθείς, είναι δυνατό δηλ. η ουσίες αυτές από τη κατάσταση της υγροποίησεως πολὺ εύκολα να μεταπηδήσουν στη κατάσταση της πήξεως και αντίστροφα.

"Όταν λοιπόν το ωάριο άναπτύσσεται σε έμβρυο, τᾶ φαινόμενα, που συμβαίνουν μέσα σ' αυτό είναι υγροποιήσεις και πήξεις τῶν κολλοειδῶν ουσιῶν. Τᾶ φαινόμενα ὅμως αὐτᾶ συμβαίνουν κατά μια ὄρισμένη σειρά και με τέτιο τρόπο, ὡστε το ένα να έξαρτᾶται από το προηγούμενο. Άρκεί λοιπόν να προκληθεί το πρώτο για να έπακολουθήσουν και τᾶ άλλα άμέσως. π. χ.

"Όταν το αυγό πρόκειται να άναπτυχθεί σε έμβρυο χωρίζεται σε δυο κύτταρα, τᾶ δυο σε τέσσερα κ.τ.λ. διὰ να συμβεί ὅμως η πρώτη διαίρεση πρέπει να σχηματισθεί πρώτα πρώτα η μεμβράνη της γονιμοποίησεως ὅπως είπαμε παραπάνου. "Αμα σχηματισθεί η μεμβράνη αὐτὴ τότε ὅλες οί δυναμικότητες, που ήτανε σε λανθάνουσα κατάσταση έξωτερικεύονται και το αυγό διαιρείται σε δυο κ.τ.λ. Οί διάφορες λοιπόν χημικές ουσίες που περιέχουνε τᾶ λουτρά, ταννίνη, άμμωνία προκαλοῦνε π. χ. τον σχηματισμό της μεμβράνης, τη διάλυση της πυρηνικής μεμβράνης, και καθεξής. "Έτσι το αυγό βρίσκεται σε δράση και έξελίσσεται, ὅπως θά συνέβαινε και αν γινότανε γονιμοποίηση.

Πειράματα του Μπαταγιόν. Η μέθοδος στα πειράματα αυτά είναι πολὺ απλή. Μὲ μια βελόνη λεπτή κεντούσε ο Μπαταγιόν τᾶ ωάρια χωρίς καμμιᾶ άλλη έπεξεργασία, τᾶ κεντημένα ωάρια αρχίζανε να διαιροῦνται και να έξελίσσονται

σέ ξμβρυα. Ὁ Μπαταγιόν πειραματίσθηκε στὰ σπονδυλωτά, στοὺς βατράχους, ἐνῶ οἱ ἄλλοι πειραματιστὲς περιοριστήκανε στὰ ἀσπόνδυλα. Κατῶρθωσε δὲ νὰ πάρει τέλεια ζῶα. Ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι βιολόγοι ἔτσι καὶ ὁ Μπαταγιόν ἔχει τὴ δική του θεωρία. Ὑποθέτει, ὅτι τὸ φάριο ἐξελίσσεται σὲ ξμβρυο, γιατί, ὅταν κεντᾶται εἰσάγονται μέσα σ' αὐτὸ ὠρισμένοι καταλύτες, ποὺ προκαλοῦνε τὴν ἐξωτερίκευση τῶν δυναμικότητων, ποὺ εἶνε σὲ λανθάνουσα κατάσταση. Οἱ καταλύτες αὐτοὶ βρίσκονται στὸ αἷμα, ποὺ εἰσάγεται στὸ αὐγὸ μὲ τὴ βελόνη. Γιατὶ πραγματικά, ἂν τὰ φάρια εἶνε καθαρὰ καθὼς καὶ ἡ βελόνη τότε παρθενογένεση δὲν γίνεται.

Ὁ ρόλος τοῦ σπερματοζωαρίου στὴ γονιμοποίηση. Ἀνεφερατὰ κυριώτερα πειράματα. Πολλοὶ ἄλλοι βιολόγοι ἐργαστήκανε στὸ θέμα αὐτὸ τῆς βιολογίας. Ἀναπτύχθηκαν τόσες θεωρίες καὶ προταθήκανε τόσοι τρόποι γιὰ τὴ τεχνητὴ παρθενογένεση, ὅσοι εἶνε καὶ οἱ πειραματιστὲς. Καμμιά ὅμως θεωρία δὲν ἱκανοποιεῖ τὴν ἐπιστήμη καὶ καμμιά δὲν εἶνε τελειωτική. Ὅλες, ἄλλες λίγο ἄλλες πολὺ, βασίζονται σὲ πειράματα ἐξακριβωμένα, ἀλλὰ μένουνε στὸ ἐπίπεδο τῆς ὑποθέσεως ἀκόμη. Δὲν μπορέσαμε ἑξαφνα νὰ ἐξακριβώσουμε καὶ νὰ ἀπομονώσουμε τῆς οὐσίας, ποὺ ἰσχυρίζεται ὁ Λέμπ, ὅτι προκαλοῦνε τὴ δράση τοῦ φαρίου καὶ τὸ ἀναγκάζουνε νὰ ἀρχίζει νὰ ἐξελίσσεται, οὔτε καὶ τοὺς καταλύτες τοῦ Μπαταγιόν. Κεῖνο ὅμως ποὺ εἶνε βέβαιον εἶνε τοῦτο: Τὸ φάριο κρύβει μέσα του ὄλες τῆς δυναμικότητες, ποὺ χρειάζονται γιὰ νὰ ἐξελιχθεῖ σὲ τέλειο ὄργανισμὸ, σὲ λανθάνουσα κατάσταση. Μποροῦμε δὲ μὲ ποικίλα μέσα νὰ ἐξωτερικεύσουμε τὶς δυναμικότητες αὐτὲς καὶ νὰ προκαλέσουμε ἐπομένως τεχνητὰ τὴν ἐξέλιξη τοῦ φαρίου σὲ ξμβρυο. Ἄρα μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ

ὑποθέσουμε ὅτι καὶ ὁ ρόλος τοῦ σπερματοζωαρίου εἶνε ὁ ἴδιος. Ὁ ἄρσενικός δηλ. γαμέτης προκαλεῖ τὴν ἐξωτερίκευση τῶν δυναμικότητων αὐτῶν ὅταν τὸ φάριο γονιμοποιεῖται ἀπ' αὐτόν. Μᾶλλον λόγια εἶνε ἂν θέλετε, ὅτι τὸ ἔναυσμα κατὰ τὴν ἀνάφλεξη τοῦ μπαρουτιοῦ. Ὅπως ἡ ἐκκρηκτικὴ αὐτὴ ὕλη δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιφέρει τὰ γνωστὰ ἀποτελέσματα χωρὶς τὸ ἔναυσμα, ἔτσι καὶ τὸ φάριο χωρὶς τὸ σπερματοζωάριο δὲν μπορεῖ νὰ ἐξελιχθεῖ σὲ τέλειο ὄργανισμὸ.

Παρθενογένεση - Ὑπερφυσικοὶ παράγοντες. Δυστυχῶς τὰ πειράματα στὸ κεφάλαιο αὐτὸ τῆς Βιολογίας σταματήσανε καὶ ἔτσι δὲν προχωρήσαμε ἀρκετὰ, ὥστε νὰ μπορέσουμε νὰ ἀναπτύξουμε ὄργανισμοὺς παρθενογενετικοὺς καὶ στὰ ἀνώτερα σπονδυλωτά, στὰ θηλαστικὰ καθὼς καὶ στὸν ἄνθρωπο. Εἶνε δὲ φυσικὸ νὰ σταματήσουμε τὴ βιολογικὴ ἔρευνα στὸ πεδίο αὐτό, γιατί ἀγνοοῦμε ἀκόμη πολλὰ φαινόμενα, ποὺ συμβαίνουνε μέσα στὸ κύτταρο καὶ στὸ φάριο ἐπομένως ἔτσι ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη περιορίσθηκε σήμερα στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ κυττάρου. Ὅταν δὲ μάθουμε τέλεια τὸ κύτταρο, τὰ συστατικά του, τὶς χημικὲς του ἀντιδράσεις, θά'νε πολὺ εὐκόλο νὰ ἐξηγήσουμε καὶ τὸ φαινόμενον τῆς γονιμοποίησης.

Ἡ τεχνητὴ ὅμως παρθενογένεση καὶ ὡς ἐδῶ ποὺ ἔφθασε μᾶς ἀπήλλαξε ἀπὸ μιὰ πλάνη, μιὰ πρόληψη, ποὺ εἶχαμε γιὰ τὴ γονιμοποίηση. Ὑποθέταμε ὅτι γιὰ νὰ γεννηθεῖ καινούργιος ὄργανισμὸς ἐπεμβαίνουνε μυστηριώδεις καὶ ὑπερφυσικὲς δυνάμεις, ἐνῶ ὅπως εἶδαμε δὲν συμβαίνει τίποτε περισσότερο ἀπὸ χημικὲς ἀντιδράσεις, φυσικοὶ δὲ καὶ χημικοὶ παράγοντες εἶνε ἱκανοὶ νὰ ἀναγκάσουν τὸ αὐγὸ νὰ ἐξελιχθεῖ σὲ ξμβρυο, χωρὶς τὴν ὑπερφυσικὴ (!) ἐπέμβαση τοῦ σπερματοζωαρίου ἢ ἄλλης καμμιά παρμολογία!

ΑΝΕΣΤ. ΚΑ-Ι-ΡΗΣ

Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΜΑΣ ΚΙΝΗΣΗ

Ἡ Λάρισα, σὰν βρέθηκε κοντὰ σὲ τόπους ποὺ συγκεντρώνουν μεγάλο τουριστικὸ, φυσιολατρικὸ καὶ ὄρειβατικὸ ἐνδιαφέρον, ὅπως εἶνε τὰ Τέμπη, ὁ Ὀλυμπος, ὁ Κίσσαβος, τὰ Μετέωρα κλπ. καὶ σὰν τυχαία ἔγινε τὸ μεγάλο κλειδὶ συγκοινωνίας μεταξὺ παληᾶς καὶ νέας Ἑλλάδας, ἔδειξε ἀπὸ χρόνια τώρα, πῶς ἦταν ἀντάξια τῆς εὐνοίας αὐτῆς τῆς φύσης, ἀντίθετα πρὸς ἄλλες πόλεις, ποὺ ἂν καὶ μποροῦσαν γιατί εἶχαν κι' αὐτὲς τὰ ἴδια προνόμια ἐν τούτοις δὲν ἔδειξαν καμμιὰ τέτοια διάθεση, ποὺ νὰ φανερώνη κι' ἐκεῖ κάποια τουριστικὴ κίνηση.

Ἡ ὄργανωμένη τουριστικὴ καὶ φυσιολατρικὴ κίνηση στὴ Λάρισα ἄρχισε ἀπ' τὰ 1924, σύντομα δὲ καὶ κατὰ χρονολογικὴ σειρά ἡ ἱστορία τῆς ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ὁμιλος Ἐκδρομῶν Λαρίσης»

Στὰ 1924 συστήθηκε στὴν πόλη μας ἀπὸ φιλοπρόδους καὶ φίλους τοῦ ὑπαίθρου συμπολίτες μας ἡ πρώτη φυσιολατρικὴ καὶ Τουριστικὴ ὄργάνωση, ὁ «Ὁμιλος Ἐκδρομῶν Λαρίσης».

Μέσα σὲ ἑνδεκα χρόνων πραγματικὴ ζωὴ ὁ Ὁμιλος παρουσίασε

τόσο ἀξιόλογη δράση, ὥστε ἡ φυσιολατρικὴ, ὄρειβατικὴ, Τουριστικὴ καὶ ψυχαγωγικὴ κίνηση ἢ ὁποῖα παρατηρεῖται σήμερα στὴν πόλη μας μεταξὺ ὄργανωμένων σὲ Συλλόγους ἢ μὴ συμπολιτῶν μας, κυρίως τοὺς θερινοὺς μῆνες, νὰ ξεπερνᾷ κάθε ἄλλη Ἑλληνικὴ ἐπαρχιακὴ πόλη.

Τὴν πρώτη του ἐκδρομὴ ὁ Ὁμιλος ἔκαμε στὶς 31 Αὐγούστου 1924 στὸ μαγευτικὸ ρουμανάκι «Ἀριμπουτζάκι». τὴ δὲ τελευταία του στὶς 7 τ' Ἀπρίλη 1935 στὸ χιονισμένο Κόζικα, μαζὺ μὲ τὸ τμήμα τοῦ Ἑλλην. Ὀρειβατικοῦ Συνδέσμου.

Μέχρι σήμερα ὁ Ὁμιλος ἀριθμεῖ 73 ἐκδρομῆς, μὲ τὶς ὁποῖες κατῶρθωσε νὰ μεταφέρῃ ἑκατοντάδες συμπολίτες μας ἀπ' τὶς πλαγιὰς καὶ τὶς κορφὰς τοῦ Γέρο-Ὀ

λύμπου, τῆς Οἴτης, τοῦ Κισσάβου, τοῦ Κόζικα καὶ τῶν μαύρων καὶ πανυψηλῶν βράχων τῶν Μετεώρων μέχρι τὸ Μαραθῶνα, τὴ Λαμία, τὰ Βοδενά, τὴ Νάουσα, Θεσσαλονικὴ κλπ. Γιὰ τὴν περιοχὴ μας δὲ γίνεται βέβαια λόγος, γιατί δὲν ἔμεινε τοπεῖο, παραλία, χωριό, ποὺ νὰ μὴ πῆγε δυὸ καὶ τρεῖς φορές ὁ Ὁμιλος.

Ἡ ἴδρυση τοῦ «Ὁμίλου Ἐκδρο-



Μ Ε Τ Ε Ω Ρ Α

μέων» ἐδῶ καὶ μιὰ ἐνδεκαετία, ἡ δράση τοῦ καὶ ἡ σοβαρὰ συμβολή τοῦ στὸν ἀθλητισμὸ τοῦ τόπου μας, ἐξεταζόμενη ἀπὸ γενικώτερη ἄποψη, ἔχει πολὺ μεγάλη σημασία καὶ ἐνδιαφέρο, γιατί τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δὲν ὑπῆρχαν, ὄχι μόνο στὴν πόλη μας, ἀλλὰ καὶ στὴν Ἑλλάδα ὁλόκληρη, παρόμοιας ἀποστολῆς Σωματεία. Ὁ Ὅμιλος ἦταν ὁ πρωτοπόρος τῆς εὐγενέστερης ιδέας, τῆς ἀγάπης πρὸς τὸ ὑπαιθρο καὶ τῆ φύση

Ἰδρυτὲς τοῦ ἦταν οἱ κ. κ. Δ. Κουλουρᾶς, Π. Νίσκας, Γ. Λεβαντῆς, Γ. Χριστιανός, Κ. Δημητριάδης, Σ. Καλαμάρας, ὁ μακαρίτης Μάρκος Σαρίμβης κ. ἄ. π.

«Ἑλληνικὸς Ὀρειβατικὸς Σύνδεσμος»—Τμήμα Λαρίσης

Ἡ δράση τοῦ «Ὁμίλου Ἐκδρομέων», δὲν ἄργησε νὰ δώσῃ καρποφόρα ἀποτελέσματα στὴν πόλη μας. Πολλὰ μέλη αὐτοῦ, ἔχοντας



Ὀρειβάτες στὸ Παρνασσό

ὅπ' ὄμει τους πῶς καὶ ἡ Λάρισα ἔπρεπε νὰ δώσῃ δείγματα ἀνώτερης καὶ προχωρημένης φυσιολατρίας, συνῆλθαν σὲ σύσκεψη καὶ ἱδρύσαν στὶς 25 Ἀπριλίου 1932 τὸ

«Τμήμα Λαρίσης τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀρειβατικοῦ Συνδέσμου». Ἡ τεράστια αὐτὴ πανελλήνια ὀργάνωση ποὺ ἐδρεύει στὴν Ἀθήνα καὶ ἀριθμεῖ εἴκοσι ἕνα τμήματα σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, εἶναι ἡ σοβαρώτερα φυσιολατρικὴ ἐκδήλωση στὸν τόπο μας. Ἐ, λοιπὸν μέσα στὴν ὀργάνωση αὐτή, τὰ φιλότιμα παιδιὰ τῆς πόλης μας μπόρεσαν νὰ τιμήσουν ἐξαιρετικὰ τὴ Λάρισα, μὲ τὰ κατορθώματά τους.

Ἡ πρώτη ἀνάβαση τοῦ τμήματός μας ἔγινε στὴν κορφή τοῦ Κισσάβου τὸν ἴδιο μῆνα τῆς ἱδρύσεώς του. Μέχρι σήμερα ἔχει πραγματοποιήσει 50 ἀναβάσεις, ἀπ' τὶς ὁποῖες ἡ σπουδαιότερες ἔγιναν στὴν Οἶτη, στὸν Παρνασσό, στὸν Ὀλυμπο, Πήλιο καὶ στὸ Μαυροβούνι.

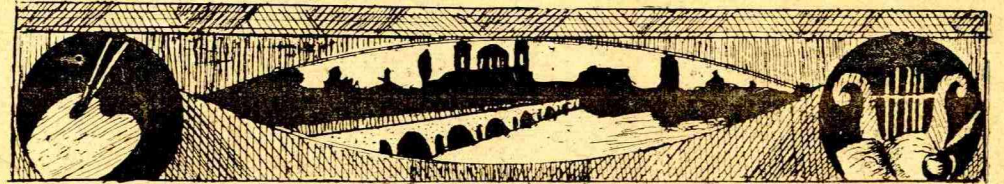
Ἡ προσπάθειες τῶν Ὀρειβατῶν τοῦ «Τμήματος Λαρίσης» εἶναι τόσο ἀξιέπαινες καὶ δύσκολες, ὥστε οἱ Ἑλβετοὶ καὶ ἄλλοι Εὐρωπαῖοι Ὀρειβάτες ποὺ ἠκολούθησαν πέρυσι μιὰ ἀνάβαση στὸ Μύτικα τοῦ Ὀλύμπου, ἔμειναν κυριολεκτικὰ κατὰ πλεονεκτοί.

Οἱ καλύτεροι ἀπ' τοὺς ὀρειβάτες μας εἶναι οἱ κ. κ. Ἰ. Πανέτσος, Μ. Παπαϊωάννου, Π. Καραυῶτης, Γ. Κασιγρᾶς, Κ. Τουφεξῆς, Γ. Περ

δικάρης, Ἀν. Καίρης κ. ἄ.

(Στὸ ἐπόμενο: Ἡ Τοπικὴ Ἐπιτροπὴ Ε. Ο. Τ., ὁ Οἰκογενειακὸς Ἐκδρομικὸς, ὁ Φυσιολατρικὸς, τί γίνεται στὴ λοιπὴ Θεσσαλία).

«ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΗΣ»,



Ο ΛΑΡΙΣΙΝΟΣ ΜΗΝΑΣ

Η ΠΝΕΜΑΤΙΚΗ & ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Η ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

— Τῆ 31 τοῦ Μάρτη δόθηκε στὴν εὐρύχωρη αἴθουσα τοῦ Κινηματοθεάτρου «Ὀλύμπια» ἡ 24ῃ διάλεξη τοῦ Ὁμίλου Διανοουμένων καὶ Φιλοτεχνῶν Λαρίσης μὲ θέμα «Περὶ Λαρισιακῆς δημοσιογραφίας ἀπὸ τοῦ 1881 μέχρι σήμερα» καὶ μὲ ὁμιλητὴ τὸν παλαίμαχο Λαρισιαῖο δημοσιογράφο κ. Θρ. Μακρῆ. Ὁ ρήτωρ μᾶς παρουσίασε μιὰ ζωντανὴ καὶ σπαρταριστὴ εἰκόνα τῆς ἐξελίξεως τῆς Λαρισινῆς δημοσιογραφίας ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς Θεσσαλίας μέχρι σήμερα, καὶ ἐτόνισε τὶς προσπάθειες ποὺ κατέβαλαν κατὰ καιροὺς οἱ Λαρινοὶ δημοσιογράφοι καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων γιὰ τὴν ἐκπροσώπηση τῆς πόλεως στὸν πνευματικὸν ὀρίζοντα τῆς χώρας.

— Στὶς 21 τοῦ Ἀπριλίου δόθηκε στὴν ἴδια αἴθουσα ἡ 25ῃ διάλεξη τοῦ Ὁμίλου μὲ θέμα «Περὶ Ἀεροπορίας» καὶ μὲ ὁμιλητὴ τὸν Διοικητὴ τῆς Ἀεροπορικῆς Βάσεως Λαρίσης Ἀντισμήναρχο κ. Γ. Λεμπέση. Τῆ διάλεξη συνόδεψε καὶ προβολὴ κινηματογραφικῶν ταινιῶν, σχετικὰ μὲ τὴν ἱστορία τῆς ἐξελίξεως τῶν βιομηχανικῶν προόδων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορίας. Ὁ ὁμιλητὴς ἀνέπτυξε μὲ πολλὴ σαφήνεια τὸ θέμα του. Ἀνέτρεξε στὶς ἱστορικὲς ἐ-

κείνες πηγὲς ποὺ μνημονεύουνε γιὰ τὶς πρώτες προσπάθειες τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴν κατάκτηση τῶν αἰθέρων καὶ τοῦ αἰωνίου ἀγνώστου, ἀνέφερε τὶς μυθικὲς παραδόσεις τῶν ἀρχαίων λαῶν πάνω στὸ μεγάλο τοῦτο ζήτημα, καὶ μὲ μιὰ περιληπτικὴ καὶ σύντομη ἀνασκόπηση τῶν ἱστορικῶν μηχανικῶν μέσων τῆς κατακτήσεως τοῦ ἀέρος κατέληξε στὴ σύγχρονη ἐποχὴ τῶν μεγάλων καὶ καταπληχτικῶν τελειοποιήσεων τῶν ἀεροσκαφῶν.

Ἐτόνισε τοὺς κινδύνους ποὺ διατρέχουν οἱ ἄμαχοι πληθυσμοὶ ἀπ' τὶς ἐπιθέσεις τῆς πολεμικῆς ἀεροπορίας, καὶ ὑπέδειξε τὰ μέτρα τῆς προστασίας των.

Τέλος ἐμνημόνευσε τὸ ρόλο τῆς Ἀεροπορίας πάνω στὸ ἐπίπεδο τῆς εἰρηνικῆς ζωῆς τῶν λαῶν, καὶ ἐφώτισε μὲ χρώματα ζωηρὰ τὴ συμβολὴ τῆς γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν αὐθιγῶν ἀναγκῶν τοῦ πολιτισμένου κοινωνικοῦ ἀνθρώπου.

ΘΕΣΣΑΛΟΙ ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀπ' τὶς 14 τοῦ Ἀπριλίου ἀνοίξε στὴν Ἀθήνα (Αἴθουσα Στρατηγούλου) μιὰ πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἐκθεση τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Πέντε ἀπ' τοὺς νέους μας καλλιτέχνες, τρεῖς ζωγράφοι καὶ δυὸ γλύπτες,

ἐκθέτουν πίνακας καὶ γλυπτὰ ποὺ πρέπει νὰ τραβήξουνε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Φιλοτέχνων. Ἰδιαίτερη σημασία ἀποδίδουνε τὰ «Θεσσαλικά Γράμματα» καὶ ὁ «Ὁμιλος τῶν Διανουμένων καὶ Φιλοτέχνων Λαρίσης στὴν ἔκθεση τῆς Ὁμάδας αὐτῆς τῶν νέων Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν κ' εἶνε αὐτοὶ οἱ κ. κ. Ἄγ. Ἀστεριάδης, Σ. Βασιλείου, Μ. Βιτσιώρης, Γ. Ζογγόπουλος καὶ Κ. Παπαχριστόπουλος, γιατί μετέχει κ' ὁ συμπολίτης καλλιτέχνης κ. Ἄγ. Ἀστεριάδης μέλος ἐνεργὸ καὶ ἐπιλεκτός συνεργάτης τοῦ πνευματικοῦ τῆς πόλης μας συγκροτήματος. Ὁ κ. Ἄγ. Ἀστεριάδης εἶνε πανελληνια γνωστός καλλιτέχνης καὶ δὲν ἔχει περισσότερη ἀνάγκη περιττῆς διαφημίσεως.

Ὁ Ἀθηναϊκὸς τύπος καὶ ὄλοι οἱ τεχνοκριτικοὶ τοῦ τόπου μας ποὺ μποροῦνε νάχουνε γνώμη ἔγκυρη πᾶν ὅσα ζητήματα τῆς μεταπολεμικῆς νεοελληνικῆς Τέχνης, ἐκφράζονται μὲ μιὰ ἀπροκατάληπτη αἰσιοδοξία γιὰ τὶς νέες δημιουργίες ποὺ εἰλικρινεῖς ἐκπρόσωποι κ' ἐργάτες ἀθόρυβοι τῆς Τέχνης, ὅπως εἶνε ὁ συμπολίτης μας κ. Ἄγ. Ἀστεριάδης, ἀκατάπαυτα σφυρηλατοῦνε κ' ἐπεξεργάζονται μὲ τὴ σμίλη καὶ τὴ παλέτα.

Ἄν τὸ φαινόμενο τῆς ζωῆς ἐξηγεῖται μόνο μὲ τὴν ἀδιάκοπη ἔρευνα κίνηση καὶ δράση, ἢ ἀληθινὴ Τέχνη, ποὺ εἶνε μιὰ ἀπ' τὶς πολλαπλές δυναμικὲς ἐκδηλώσεις τῆς, ἔνας ἀκόμα λόγος περισσότερο νὰ προϋποθέτῃ ἀνήσυχη ἔξοδο ἀπ' τὰ τελματωμένα νερά τῆς στατικῆς φαινομενικῆς ἀδράνειας, καὶ ἐξόρμηση γιὰ τὴ διάπλαση νέων ἰδανικῶν καὶ τὴ κατάκτηση νέων κατευθύνσεων σύμφωνα μὲ τὶς ἐξελισσόμενες ἀντιλήψεις τῆς ζωῆς. Στὸν κ. Ἀστεριάδη ποὺ τιμᾶ μὲ τὴ συμμετοχὴ του στὴν ἔκθεση αὐτὴ τὴ Θεσσαλία καὶ τὴν ὀργάνωσή μας, ἀπευθύνουμε θερμὰ συγχαρητήρια.

Γιὰ τὰ νέα ἔργα του δυστυχῶς εἰμεθα μακριὰ γιὰ νὰ ἀφιερῶσουμε ἀκόμα λίγα λόγια. Ἡ Διεύθυνση τῶν «Θεσσαλικῶν Γραμμάτων» ἀνέθεσε στὸ μόνιμο κ' ἐπιλεκτό συνεργάτη τους στὴν Ἀθήνα κ. Φ. Γιούλλη νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἐκθεσὴ καὶ νὰ γράψῃ σχετικὰ.

T. P.

A. ΠΑΛΛΗΣ—Κ. ΧΑΙΡΟΠΟΥΛΟΣ—

Σ. ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΣ

Οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ τῆς διανοήσεως θρηνήσανε σ' ἓνα μῆνα τώρα μέσα τὸ χαμὸ τριῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς σκέψεως. Τοῦ Ἀλέξ. Πάλλη, τοῦ Κωστή Χαιροπούλου (Ἀπομάχου) καὶ τοῦ Σπύρου Ποταμιάνου.

Ὁ Ἀλέξ. Πάλλης ὁ τελευταῖος τῶν προδρόμων καὶ τῶν ἰδρυτῶν τῶν νέων κατευθύνσεων τῆς νεοελληνικῆς δημοτικῆς μας γλώσσης, ὁ Κ. Χαιρόπουλος πρῶτεργάτης τοῦ Ἑλληνικοῦ χρονογραφήματος καὶ Σπ. Ποταμιάνος ἐκλαϊκωτὴς τῶν ἱστορικῶν παραδόσεων ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ μυθιστορήματος. Τὰ «ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» προσφέρουνε φόρον εὐγνωμοσύνης στὴ μνήμη τῶν ἐκλιπόντων σκαπανέων τῶν Γραμμάτων καὶ προτείνουν τὴν ὀργάνωση Φιλολογικῶν μνημοσύνων ἐκ μέρους τῶν διανοουμένων.

Ἡ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ

Στις 14 τοῦ Ἀπρίλη ὀργανώθηκε μεγάλη Συναυλία τοῦ Δημοτικοῦ μας Ὁδείου στὴν αἴθουσα τοῦ Κινηματοθεάτρου «Ὀλύμπια» ὑπὲρ τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τοῦ Ἄγ. Κωνσταντίνου. Τὸ πρόγραμμα τῆς Συναυλίας αὐτῆς πλούσιο σὲ σοβαρὴ μουσικὴ ἐκτέλεστηκε μὲ ἀκρίβεια καὶ ἀπόδοση εἰλικρινῆ.

Μὴ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν καθόλου τὴ κακόβουλη προσπάθεια μερικῶν ἐχθρῶν τῆς ἀγνῆς

Τέχνης ποὺ κάθε τόσο μᾶς παροῦσιάζονται μὲ ἀξιώσεις κριτικῆς, χωρὶς νὰ κατέχουνε ἀπὸ ἰδιοσυγκρασία τοὺς νόμους τῆς ἀνώτερης αἰσθητικῆς, ἤμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ τονίσουμε τὸν ἄδολο ἐνθουσιασμό τοῦ κοινοῦ ποὺ πυκνότατο παρακολούθησε μὲ θρησκευτικὴ κατάνυξη τὴν ἐχτέλεση τοῦ προγράμματος μέχρι τὸ τέλος. Στὸ πιάνο ἐχτέλεσε ἄψογα ἡ δνὶς Μ. Τελεινοπούλου τὴ Barcarolla τοῦ Mendelssohn, καὶ τὴ Sonate en do maj τοῦ Mozart. Ἐπίσης ἡ δνὶς Ζ. Παναγιούλα τὴ Barcarolla τοῦ Albeniz καὶ Valse τοῦ Chopin. Ἡ δνὶς Ε. Ἀναστασίου τὶς Sonates τοῦ Scarlatti καὶ Valie τοῦ Chopin. Στὸ βιολιὸ κ. Κ. Κιουρτσίδης τὴ Monument Musical τοῦ Schubert καὶ τὴ Menuet τοῦ Paderewshky ἡ δνὶς Ζαπραΐδου τὸ Concert en re maj τοῦ Μότσαρτ καὶ Σονάτες τοῦ Scarlatti.

Ἡ δνὶς Φ. Ἀλεξάνδρου στὸ τραγοῦδι διακρίθηκε μὲ τὴν ἐχτέλεση τοῦ Ich liebe die τοῦ Μπετόβεν, καὶ τὸ «κέντημά της» τοῦ Σακκελαρίδη. Οἱ καθηγηταὶ τοῦ Ὁδείου δνὶς Ρ. Τρίχα καὶ ὁ κ. Δαγιάσης μὲ ἀληθινὴ μαεστρία μεταδόσανε τὰ ρίγη τοῦ ἐνθουσιασμοῦ μὲ τὴν ἐχτέλεση τῆς Σονάτας en si bemol mag Mozart.

Ἡ Ἑρωδιάς τοῦ Massenet καὶ ἡ Arlesienne τοῦ Bizet ἀποδόθηκαν ἄρτια ἀπ' τὴν ὀργανωμένη Ὀρχήστρα τοῦ Ὁδείου.

Σημειώνουμε πὼς ἡ παραπάνω Συναυλία ἦτανε ἓνα πρωτόφαντο καλλιτεχνικὸ γεγονός γιὰ τὴ Λάρισα. Αὐτὸ μαρτυρεῖ γιὰ τὴν εὐσυνείδητη ἐργασία τοῦ Ὁδείου.

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Ἡ ΕΛΛΗΝ. ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΦΩΣΚΟΛΟΥ

ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ

Οἱ Ἴταλοι θέλουν τὸν Φώσκολον ὡς καθαρῶς Ἴταλόν, ἐνῶ ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι, ἂν καὶ τὸ ἔργον του

ὀλόκληρον εἶνε ἰταλικόν, ἢ ψυχὴ του εἶνε καθαρῶς ἑλληνικὴ. Ἀφήνοντας κατὰ μέρος τὸ γεγονός ὅτι ἡ ποιητικὴ του πνοὴ εἶνε καθαρῶς ἑλληνικὴ, ἐμπνευσμένη κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ποίησιν, τα γεγονότα δηλώνουν καταφανῶς ὅτι ὁ Ζακύνθιος αὐτός, ὁ ὁποῖος ἔφυγεν ἀπὸ τὴν γενετήριάν του εἰς ἡλικίαν δέκα τεσσάρων ἐτῶν, ποτέ δὲν ἐλησμόνησε τὴν ὠραίαν νῆσον ποὺ τοῦ ἔδωσε τὴν γέννησιν. Καὶ ἀφοῦ τὴν ἔψαλλεν ἐπανειλημμένως μὲ θερμὰ ποιήματά του, εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν του μᾶς δίδει ὄλα τὰ στοιχεῖα διὰ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται ὅλη ἡ λατρεία του πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα. Ὁ κ. Κώστας Καιροφύλας, ὁ διακεκριμένος ἐρευνητὴς τῆς ἱστορίας μας, μετέβη πρό τινος εἰς τὴν Λιβόρνον καὶ ἐξερεῦνησε τὰ ἀρχεῖα τοῦ Φωσκόλου, συγκεντρώσας καὶ δημοσιεύσας τότε ὕλικόν πολύτιμον διὰ τὴν ἑλληνικότητα τοῦ Φωσκόλου. Τώρα πάλιν μὲ ἓν βιβλίον του, γραμμένον γαλλιστί καὶ ἐκδοθὲν πολυτελέστατα μᾶς δίδει νέα στοιχεῖα ἀποδεικνύοντα τὴν λατρείαν τοῦ Φωσκόλου πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα Ζακύνθον. Τὰ νέα αὐτὰ στοιχεῖα εἶνε δώδεκα ἐπιστολαὶ τοῦ Φωσκόλου πρὸς τὸν συμπολίτην του Δ. Βούλτσον, εὐρισκόμεναι εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην Ἀθηνῶν (τμῆμα χειρογράφων) καθὼς καὶ εἰκὼν καὶ αὐτόγραφα τοῦ Φωσκόλου εὐρισκόμενα εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις οἰκίαν τοῦ ἀπογόνου τοῦ Βούλτσου, συνωνύμου του Διονυσίου Βούλτσου. Ἡ προσωπογραφία τοῦ Φωσκόλου, ἢ εὐρισκομένη εἰς τὴν οἰκίαν Βούλτσου ἔχει γραφῆ ἀπὸ τὸν διάσημον Ζακύνθιον ζωγράφον Κουτούζην καὶ παρουσιάζει νεώτατον τὸν ποιητὴν τῶν «Τάφων». Τὰ αὐτόγραφα δὲ τοῦ Φωσκόλου εὐρίσκονται ἐπὶ δύο βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἐχάρισεν εἰς τὸν ἐξάδελφόν του Δ.

Βουλτσον. Τὰ αὐτόγραφα αὐτὰ ἀποδεικνύουν ἀνόητον τὴν γνώμην τῶν ὑποστηρίζοντων ὅτι ὁ Φώσκολος δὲν ἐγνώριζε νὰ γράφῃ ἑλληνικά. Διότι τὸ γεγονός εἶνε ὅτι οὐδέποτε ἔπαυσε ὁμιλῶν μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἑλληνικά, καί εἰς τὴν ἐξορίαν τοῦ δὲ ἀκόμη ἐν Λονδίῳ ὁ Φώσκολος οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἔχῃ ἐπικοινωνίαν μετ' Ἑλλήνων. Τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου τοῦ ἀκριβῶς τὸν ἐπεσκέψθη διὰ τελευταίαν φοράν ὁ φίλος του Ἰωάννης Καποδίστριας, ἐρχόμενος νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ νέον τοῦτο ἔργον τοῦ κ. Κώστα Καιροφύλα, ὅπως ὄλα τὰ προηγούμενα συγγράμματά του, συνδυάζει μαζὺ μὲ τὸν πλοῦτον τῶν γνώσεων, ὕψος ἐπαγωγῶν καὶ συνεισφέρει πολύτιμα ἄγνωστα στοιχεῖα εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Φωσκόλου καὶ τὴν ἑλληνικότητά του.

ΜΑΡΝΑΪΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Διὰ τοῦ βιβλιοπωλείου κ. Βασιλείου (Σταδίου 48 Ἀθήνα) καὶ τῆς βιβλιοφιλικῆς γωνίας (Σφορλέους 3) κυκλοφορεῖ τὸ Πάσχι τὸ νέο ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς φιλολογικῆς γενῆς μας βιβλίον τοῦ κ. Λαμπία «ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΠΟΙΗΤΡΙΕΣ», ἀνθολογικὸ καὶ βιογραφικὸ γιὰ ὅλες τὶς ποιητοῖς μας, τὸν φάνηκαν ἀπὸ τὰ 1900 ὠς τὰ 1934. Τὸ πρῶτότυπο αὐτὸ ἔργο ἀποτελεῖ τὸν πρῶτον ἀνεξάρτητον τόμον μιᾶς τέτοιας σειρᾶς τοῦ συγγραφέα γραμματολογικῆς καὶ ἱστορικῆς, πὺν βγαίνει μετ' ἀπορῆ τῆς συγκέντρωσθ τῆς ἀξεδιάλεχτῆς ἀπὸ τὴν Κριτικῆς φιλολογικῆς ἐργασίας τῆς γενῆς μας—ἀτ' ὅτι πὺν χαρακτηριστικὸ ἔχει στὴν ποίησιν πρῶτα καὶ στὴν πρόζῃ γενικώτερα.

— Τὸ Σεπτέμβριον ἐπίσης θὰ κυκλοφορήτῃ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μιχ. Χαννούση «ΠΡΟΒΑΤΑ καὶ ΕΡΙΦΙΑ» πὺν θ' ἀ-

ποκαλύψῃ τὴν ἀληθινὴν φιλολογικὴν κίνησιν τοῦ τόπου μας καὶ πὺν θὰ δώσῃ τὴν ἀξιολογικὴν θέσιν στοὺς πραγματικούς λογοτέχνες καὶ θὰ ξεσκεπάσῃ τοὺς κίβδηλους. Στὸ πραγματικὸν αὐτὸ βιβλίον ἐπανάστασιν ἀναφέρονται, ἀναλύονται καὶ κρίνονται ὑπερεκατὸ πενήντα λογοτέχνες μας.

— Πήραμε τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ νέου λογοτεχνικοῦ - καλλιτεχνικοῦ περιοδικοῦ «Η ΦΛΟΓΑ» τοῦ νέου λογοτέχνη καὶ συνεργάτη μας κ. Γιάν. Φλιασίον, μετ' ἀπορῆ ὕλη καὶ ἐξαιρετικὴ ἐμφάνισιν.

— Ἐπίσης λάβαμε τὸ 3ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Ἐθνικὴ Νεολαία».

— Μᾶς στάλθησαν τὰ βιβλία «Λόρια Λάνδην» καὶ «Ντίνος Μαρίνης» τοῦ κ. Θράκη Θρούλου-Ἀλεξανδρούπολη, «Μᾶσκες Ἀνθρώπων» τοῦ κ. Λευτέρη Ξάνθου-Ἀθήνα, καὶ «Ὁ Ἀλήτης» τοῦ κ. Θ. Κορνάρου.

— Ἐπίσης λάβαμε τὸ 6ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Μέλισσα» - Τρίκαλα, καὶ τὸ 2ο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Ἑλληνικά Φύλλα» μετ' ἀπορῆ ὕλη καὶ ἀρίστη ἐμφάνισιν.

— Ἀπ' τὸ Βόλον λάβαμε τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ μηνιαίου παιδαγωγικοῦ περιοδικοῦ «Ἐκπαιδευτικὰ Χρονικὰ Μαγνησίας», ἡ ἐκδοσὴ τοῦ ὁποίου ἔρχεται νὰ συμπληρώσῃ ἐπίκαιρα ἕνα μεγάλο κενὸν στὰ ἐκπαιδευτικὰ τῆς Θεσσαλίας πράγματα. Τὸ συνιστοῦμε θερμὰ στοὺς ἐκπαιδευτικούς μας καὶ σὲ κάθε ἄνθρωπον τῶν γραμμάτων.

— «Μακεδονικὴ Νεολαία» τεῦχος 80 15θήμερον Φιλολογικὸ καὶ Ἐγκυκλοπαιδικὸ περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ἀπὸ τὸ Σύλλογον «Σαλονικιώτικη Παρῆα» Γρ. Παλ. Πατρῶν Γερμανοῦ 11β'. Θεσσαλονίκη.

— «Γενικὴ Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία» τεῦχος 50 μηνιαῖον περιοδικὸν γιὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Ἑλλῶν. Βιβλίου ἐκδιδόμενον ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖον τοῦ κ. Εὐτ. Βαγιονάκη-Γραφ. Ἀκαδημίας 56α'. Ἀθήνα.

— «Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις» τεῦχος 330 μηνιαῖον περιοδικὸν. Διευθύντρια Εὐγενία Ζωγράφου-Γραφ. Μενάνδρου 83 Ἀθήνα.

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ

Π. Πατρινον-Ἀθήνα. Πείραμα καὶ τὰ δύο καὶ δημοσιεύονται. Εὐχαριστοῦμε. Θὰ περιμένουμε συνεργασίαν νῆα συνδρομῆ τοῦ φίλου κ. Τσουκαλά λάβαμε καθὼς καὶ συνεργασίαν.

Σ. Τσιαμανῆν-Ἀλμυρὸ. Θὰ δημοσιεύτῃ στὰ ἄλλα μας τεύχη. Τὸ 4ο στάλθη ἀπὸ καιρὸν, τὴν ἡμέραν τὸν πῆρατε. Ἦταν περιττὸν νὰ ἐνοχληθῆ τόσο πολὺ ὁ κ. Καραγεώργης.

Τ. Δόξαν-Πύργον. Συνδρομῆ σας πῆραμε καθὼς καὶ Πασχαλινὸν σας, τὸ ὁποῖον καὶ δημοσιεύεται. Περιμένουμε συνδρομῆς τοῦ κ. Πασχαλινοῦ καὶ τῶν ἄλλων φίλων πὺν ὑποσχεθήκατε.

Ι. Διγενάκη - Τρίκαλα. Προσπαθήσατε νὰ γράψετε κατὰ καλύτερον, τὸ ταλέντον δὲ σας λείπει.

Γιάν. Φλιασίον-Ἀθήνα. Γιὰ ὅλες σας τὶς ἐνέργειες δὲν ἔχομε λόγια νὰ σας εὐχαριστήσουμε. Τὸ περιοδικὸν στέλλεται μόνο ὅσους πληρώσαν τὴν συνδρομῆν τους. Συνεργασίαν τῶν φίλων πὺν γράφετε θὰ δημοσιεύτῃ μετ' ἀπορῆ τῆς. Γιὰ τὴν «Φλόγα» σας γράφουμε σχετικὰ σ' αὐτὸν μας.

Ν. Παπᾶν-Τρίκαλα, Τ. Μουζενίδην-Θεσ-κην. Παρακαλοῦμε θερμὰ νὰ μᾶς γυρίσετε μιλὸν συνδρομητῶν γρήγορα, ἔστω καὶ ὀλίγον λευκὰ. Δὲ φαντάζεσθε τόσο παρακαλοῦται ἀπ' αὐτὸν ἡ διαχειρισίμ μας. Περιμένουμε συνεργασίαν σας.

Ἀπ. Βογιατζῆν-Καρδίτσαν. Σᾶς γράψαμε πολλὰς φορές, χωρὶς νὰ ἔχομε ἀπάντησιν σας. Γιατί; Περιμένουμε νὰ μᾶς ἐμβάσῃτε τὸ ἀντίτιμον τῶν δέκα συνδρομητῶν πὺν γράφατε.

Γ. Ἀηδονόπουλον, Σ. Ἀνεμον, Γ. Ἰωαννίδην-Ἀθήνα. Σᾶς γράφουμε σχετικὰ. Τὸ περιοδικὸν μας αὐτὸν πωλεῖται στὸ βιβλιοπωλεῖον τοῦ κ. Βασιλείου ὁδὸς Σταδίου.

Θράκη Θρούλου-Ἀλεξανδρούπολη. Βιβλία σας πῆραμε καθὼς καὶ γράμμα. Εὐχαριστοῦμε θερμὰ καὶ περιμένουμε νῆα σας καὶ ὑποστήριξιν στὸν τόπον σας.

Χρ. Τσατάλαν Ἀθήνα. Συνεργασίαν σας πῆραμε. Τὰ λόγια σας μᾶς συγκινοῦν καὶ μᾶς ἐνισχύουν στὴν προσπάθειάν μας. Θὰ δημοσιεύτῃ ὄλα μετ' ἀπορῆ τῆς σειράς τους. Τὴν γνώμην σας γιὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ περιοδικοῦ μας τὴν ἔχομε ὑπὸ ὄψην μας.

Ἦλ. Πάριον - Ἐθν. Νεολ.- Ἀθήνα. Τὸ βιβλιαράκι σας ἀτυχῶς δὲν ἔφτασε στὰ χεῖρα μας· καθὼς βάλατε μέσα καὶ ὀλόκληρον ἐπιστολήν τὴν ὁποῖαν οἱ ἀρμόδιοι ὑπάλληλοι ἀνεκάλυψαν καὶ κατέσχον μαζὺ μετ' ἀπορῆ τῆς.

Ἀπόσ. Ζήσην-Καρδίτσαν. Οἱ Ἐκκλησιαζοῦσες πωλοῦνται στὸ ἐδῶ βιβλιοπωλεῖον τοῦ κ. Κων. Τουφεξῆ ἀντὶ 30 δραχμῶν στὸν ὁποῖον

ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΙ ΓΑΜΟΙ

Τὰ «Θεσσαλικά Γράμματα» μετ' ἀπορῆ εὐχαρίστησιν πληροφορήθησαν τοὺς γάμους τοῦ τακτικοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ συνεργάτου των κ. Σπύρου Μουσούρη (Φώτου Γιοφύλλη) μετὰ τῆς Δίδος Ναυσικᾶς Γεωργιάδη, ζωγράφου καὶ λογοτέχνηδος, τὸσον γνωστῆς καὶ ἀγαπητῆς στὴ Λαρισινὴ Κοινωνία μας. Στὸ εὐτυχισμένον ζευγάριον τὸ περιοδικὸν μας στέλλει τὶς πιὸ θερμότερες εὐχῆς του.

μπορεῖτε νὰ γράψετε. Τὴν συνεργασίαν σας πῆραμε, θὰ σας γράψουμε ταχυδρομικῶς.

Κ Κοκόροβιτς-Ἀθήνα. Δὲ λάβαμε συνδρομῆν σας γιὰ νὰ στέλλουμε τὰ τεύχη. Τὰ Θ Γ δὲν εἶναι ἐπιχείρησιν, στηρίζονται μόνο στὴν συνδρομῆν τῶν φίλων· τὸ ποιήμα σας θὰ μῆνι στὸ ἄλλον.

Ι Ἀογ, -Δερελι: Συνεργασίαν σας δὲν εἶναι δημοσιεύσασιν.

Λίμ Βηλαώραν-Καρδίτσαν: Θὰ δημοσιεύτῃ στὸ ἄλλον μας τεῦχος.

Ἄνασ. Φράγκον - Ἀθήνα. Περιμένουμε εἰδήσεις σας, χαθήκατε.

Τόνην Πάλτσον - Πόρον. Τεύχη δὲ στείλαμε παρὰ μόνο σὲ ὄσους στέλλουν τὴν συνδρομῆν τους. Ὁ κ. Καλεῦρας δὲ μᾶς ἔγραψε,

ΤΑ «ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»,

ΠΕΡΜΑΝΑΝΤ ΚΑΙ

ΧΤΕΝΙΣΜΑ ΜΕ ΓΟΥΣΤΟ

ΣΤΟΥ ΑΡΑΠΙΔΗ - ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΛΑΡΙΣΑ—Ὀδὸς Ἀσκληπιοῦ

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΨΙΛΙΚΑ

ΕΙΔΗ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

Β. ΠΡΑΣΣΑ

ΤΙΜΑΙ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΣ

*Ἐπίσης εἰς τὸ ἄνω
Κατάστημα δὲ βρῆ-
τε καὶ Τουνναρικὰ
διάφορα*

ΑΔΕΛΦΩΝ ΓΩΓΟΥ
ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ - ΛΑΡΙΣΑ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΑΡΤΟΠΟΙΪΑΣ ΚΟΥΛΟΥΡΟΠΟΙΪΑΣ
ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ

ΠΕΤΡΟΥ ΔΟΜΑΚΗ

Ὁδὸς Ἀσκληπιοῦ - ΛΑΡΙΣΑ
ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΚΟΥΛΟΥΡΟΠΟΙΪΑΣ

Παξιμαδάκια Ζοζεφίνας Μπαϊκερ
Βιεννέζικα, Σμυρνέικα, Βανίλλιας,
Μπύρας, Γάλακτος, Κανέλλας
Ἑπταζύμου, Κουλουράκια Βανί-
λλιας, Κανέλλας, Βουτύρου

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ

Πάστες διάφορες Γλυκὰ Ταψιῶ
Κουραμιπέδες ἀμυγδάλον, Σοκο-
λατάκια Πτι-Φούρ, Φρονὶ Γλασέ
Ἀμυγδαλωτὰ Τσουρέκια, Κέκ
Βουτήματα - Σταφιδόψωμο

Στὸ Κατάστημα τοῦ κ.

Ν. ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΥΛΟΥ
θὰ εὑρητε ὅλα τὰ εἶδη Κυνη-
γίου, Φωτογραφικῆς, Μουσι-
κῆς, Γραμμοφῶνων, Ἐνδύσε-
ως, Ποδηλάτων, Σπόρ κ.λ.π.
Εἰς ΠΛΟΥΣΙΩΤΑΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΗΝ
ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ 25

ΓΝΗΣΙΟΣ

ΒΡΑΖΙΛΙΑΝΟΣ ΚΑΦΕΣ

ΜΟΝΟΝ ΣΤΟΥ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΛΛΗ

Ἐγκαταστάσεις μηχανημά-
των τέλειαι καὶ πολυετῆς πεῖ-
ρα, ἐξασφαλίζουν εἰς τὴν πα-
ραγωγὴν μας ποιότητα ἐξαι-
ρετικὴν καὶ ἀπαραμίλλον γεῦ-
σιν καὶ ἄρωμα.

ΟΔΟΣ ΦΑΡΣΑΛΩΝ Ἀριθ. 17

ΧΡΥΣΟΧΟΕΙΟΝ - ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΕΙΟΝ

ΜΙΧ. ΔΟΥΒΛΕΤΗ

ΚΑΙ

Χ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΙΝΟΥ

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ - ΛΑΡΙΣΑ

ΑΡΖΑΝΤΕΡΙ ΚΑΙ

ΜΠΙΖΟΥΤΕΡΙ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΗΓΓΥΗΜΕΝΗ



ΕΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

ΠΕΤΡΟΥ ΜΑΡΚΙΔΗ

ΠΑΡΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ-ΛΑΡΙΣΑ

Μοντέρνο Στυλ

Φορμάρισμα Γούστο

ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΥΣΥΝΕΙΔΗΤΟΣ

ΑΧΙΛ. Γ. ΚΑΡΑΝΑΣΙΟΣ

Χειρ. Οδοντίατρος

Πτυχ. Ἐθνικ. Πανεπιστημίου

9 Ὁδὸς Κομμουνδούρου Ἀριθ. 9

Δέχεται: 9-1 π.μ. καὶ 4-7 μ.μ.

ΑΝΔΡ. ΚΟΥΤΣΙΝΑΣ

ΛΑΡΙΣΑ

ΚΑΣΜΗΡΙΑ

ΜΕΤΑΞΩΤΑ

ΥΦΑΣΜΑΤΑ

ΟΙΚΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΤΩ 1870

Τὸ Ἀρχαιότερον

Κατάστημα ἐν Ἑλλάδι

Ἡ χαρὰ ποὺ σαγηνεύει καὶ
γεννᾷ τὸ γυναικεῖο θέλημα
προέρχεται ἀπὸ τὸ γούστο
καὶ τὴν ἐφαρμογὴ ἑνὸς Καπέλ-
λου σὲ κομψὸ κεφάλι

Μόνον ἢ Καλλιτέχνης Δις

ΑΝΝΑ ΣΔΟΥΓΚΑ

Κατέχει τὰ μυστικὰ

τῆς ἐπιτυχίας αὐτῆς

Κομψότης - Ἐφαρμογὴ - Γούστο

ΤΙΜΑΙ ΑΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΟΙ

Ὁδὸς Ἀκροπόλεως

(Παραπελάριος Γραφεῖον «Κήρυκος»)

ΕΙΔΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΚΑΣΜΗΡΙΩΝ
ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΓΚΟΛΤΣΟΥ
ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ - ΛΑΡΙΣΑ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΑΝΔΡΙΚΟΝ ΠΙΛΟΝ
ΒΑΦΕΙΟΝ & ΚΑΘΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ ΔΙ' ΑΤΜΟΥ
Λ. ΜΠΕΡΤΟΛΗ
ΓΩΝΙΑ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ - ΚΟΥΜΑ
ΕΝ ΛΑΡΙΣΗ

ΕΝΑ ΤΟ ΣΥΝΘΗΜΑ ΣΑΣ

ΓΛΥΚΑ ΣΤΑ „ΚΥΒΕΛΕΙΑ”

ΟΔΟΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ - ΛΑΡΙΣΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

Ειδικός Ἀφροδισιολόγος—Δερματολόγος Ἴατρος

Πλήρης ἐφαρμογή τῶν τελευταίων πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης
καὶ ὀξική θεραπεία τῶν Ἀφροδισίων καὶ δερματικῶν νοσημάτων.

Ὁδὸς Φαρσάλων - Λάρισα

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ 3 3)4 0)0

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ: { Ὁψεως 3 1)20)0
Προθεσμίας 4 1)2 - 6 0)0

Ὁ τόκος τοῦ Ταμειυτηρίου ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς καταθέσεως ΠΑΣΑΙ ΑΙ ΠΑΡΑ ΤΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΗ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΙΝΕ ΕΞ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ ΗΓΓΥΗΜΕΝΑΙ ὑπὸ τοῦ ΚΡΑΤΟΥΣ καὶ ἀπηλλαγμένοι τελῶν Χαρτοσήμου καὶ ἐνεργοῦνται εἰς:

ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Ἐν Ἀθήναις Ὁδὸς Πανεπιστημίου ἀριθ. 31

ΤΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Θεσσαλονίκῃ, Ἰωαννίνοις, Λαρίσῃ, Μυτιλήνῃ, Χανίοις, Ἡρακλείῳ, Ρεθύμνῃ, Ἀγ. Νικολάῳ, Βάμῳ, Σέρραϊς, Δράμῃ, Ξάνθῃ, Καρδίττῃ, Ἀργινίῳ καὶ Ξυλοκάστρῳ.

ΤΑΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ: Εἰς ὅλας τὰς Ἐπαρχιακὰς πόλεις ὅπου ὑπάρχουν Ὑποκαταστήματα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τὰ ὅποια καὶ τὴν ἀντιπροσωπεύουν.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΠΝΟΥ

ΑΔΕΛΦΩΝ Ν. ΜΑΤΣΑΓΓΟΥ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1890 - ΕΔΡΑ ΒΟΛΟΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

ΑΘΗΝΑΙ - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΕΤΗΣΙΑ ΠΣΡΑΓΩΓΗ 1.000.000

ΧΙΛΙΟΓΡΑΜΜΑ ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ



ΚΡΕΜΑ "ΑΦΡΟΛΙΝΗ,"

ΠΟΥΔΡΑ "ΙΛΟΝΚΑ,"